

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΓ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1964 | ΑΡΙΘ. 21

Πτυχαι τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ ΦΥΛΑΚΩΝ

Δ'.

Εἰς τὴν ἀφύπνησιν τοῦ ἐνδιαφέροντος ὑπὲρ τῶν φυλακισμένων τὰ μέγιστα συνετέλεσαν τὰ ταξίδια τῆς Ἐλισάβετ Φράυ, ἥτις ἀπὸ τοῦ 1837 μέχρι τοῦ 1843 πέντε φορές μετέβη εἰς τὴν ἡπειρωτικὴν Εὐρώπην. Τρεῖς φορές μετέβη εἰς Παρισίους. Βραδύτερον ἐπεσκέφθη τὸ Βέλγιον, τὴν Ὁλλανδίαν, τὴν Ἑλβετίαν, τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Δανίαν. Ἐπεσκέπτετο τὰς φυλακάς, ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων, προσεκαλεῖτο ὑπὸ χριστιανικῶν συλλόγων. Τὴν εὐρίσκομεν εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν βασιλέων τῆς Γαλλίας, τοῦ Βελγίου, τῆς Ὁλλανδίας, τῆς Πρωσσίας, τῆς Δανίας. Ἐπειτα τὴν βλέπομεν πάλιν μὲ ταπεινοφροσύνην νὰ ἐπιστρέφῃ εἰς τὰς φυλακάς, διὰ νὰ μεταδώσῃ τὴν ἀγάπην, ἣ ὁποία ἐπυρπόλει τὸ ἐσωτερικόν της. Πάντοτε μετέδιδε τὸ φῶς εἰς ὅλους ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἐπλησίαζε. Ἐντὸς τῆς καρδίας της εἶχε πράγματι ἐνθρονισθῆ ὁ ἥλιος, ὁ ὁποῖος ἐσχόρπιζε εἰς τὰ πέριξ τὰς φωτεινάς ἀκτῖνάς του. Παντοῦ, ἔνθα αὐτὴ ἤρχετο, ὠργανοῦτο ὁ ἀγὼν ἐναντίον τῆς δυστυχίας καὶ ἀθλιότητος. Ἡ ἀγάπη της δὲν εἶχε περιορισμούς. Οὐδέποτε ἔκανε διάκρισιν κοινωνικῆς τάξεως ἢ θρησκευτικῆς ὁμολογίας. Τοιοῦτοτρόπως εἰς τὴν βασιλικὴν αὐλὴν τῆς Κοπεγχάγης ἐνήργησε διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν φυλακισμένων ἱεροκηρύκων τῆς ὁμολογίας τῶν «βαπτιστῶν»¹.

Εἰς τὰς συνεντεύξεις της μὲ τοὺς βασιλεῖς καὶ ὑπουργοὺς δὲν ἠσύχαζεν, ἐὰν δὲν ἐπετύγχανε τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἱερῶν σκοπῶν της. Πάντες συνεφώνουν μὲ τὰς ἀπλᾶς ἀπαιτήσεις καὶ ἀπόψεις της, αἱ ὁποῖαι ἐστηρίζοντο εἰς τὸ Εὐαγγέλιον. Οὐδεὶς

1. E. Lehman, ἐνθ' ἄνωτ.

ἦτο δυνατόν νά διαφωνήσῃ πρὸς τὰς ἀπόψεις τῆς. Εἰς πᾶσαν ἔκφανσιν καὶ λεπτομέρειαν τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἡ Φράυ κατέφευγεν εἰς τὴν προσευχὴν καὶ ἐζήτει τὴν θεῖαν βοήθειαν καὶ καθοδήγησιν. Ἐνταῦθα ἀκριβῶς εὐρίσκεται τὸ μυστικὸν τῶν ἐκπληκτικῶν ἐπιτυχιῶν καὶ τῶν ὠραίων θριάμβων τῆς.

Ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ εἶχε κατασκηνώσει εἰς τὸ ἔργον τῆς. Οἱ σπόροι, τοὺς ὁποίους ἔσπειρεν, ἐβλάστησαν καὶ μὲ τὴν ἀάροδον τῶν ἐτῶν ἀπέδιδον «καρπὸν ἐκάντονταπλασίονα». Τὸ ἔργον τῆς συνέχισαν μεγάλοι χριστιανικαὶ προσωπικότητες². Ἐν πρώτοις ὁ Th. F. Buxton εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἵδρυσεν «ἐταιρείαν διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς ἀγωγῆς τῶν φυλακῶν» (Society for the improvement of prison discipline). Ἐπειτα τὸ 1828 ὁ ἰατρός Zulius εἰς τὸ Βερολῖνον ἐδημοσίευσε μελέτην διὰ τὴν ἀνακαίνισιν τῶν φυλακῶν καὶ τὴν ἠθικὴν βελτίωσιν τῶν φυλακισμένων καὶ ἀποφυλακισμένων³.

Τεραστία ὑπῆρξεν ἡ ἐπίδρασις τῆς Ἐλισάβητ Φράυ ἐπὶ τοῦ Θεοδώρου Φλῆντερ (Theodor Fliedner), ἱερέως ἐν Κάιζερσβεργτ (παρὰ τὸ Düsseldorf) καὶ ἐνθουσιώδους ἀποστόλου τῆς «εὐαγγελικῆς γυναικειᾶς διακονίας». Ὁ Φλῆντερ ἐπεσκέφθη τὰς φυλακὰς τοῦ Λονδίνου καὶ ἐθαύμασε τὸ ἔργον τῆς Φράυ. Ὅταν ἐπέστρεψεν, ἐκήρυττεν ἀνά δεκαπενθήμερον εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ Ντύσσελντορφ. Ἐπίσης ἐπεσκέφθη τὰς φυλακὰς καὶ τὰ ἄσυλα τῆς περιοχῆς τοῦ Ρήνου καὶ τῆς Βεστφαλίας. Ἡ κατάστασις τῶν τροφίμων ἦτο ἀξιοθρήνητος. Ἐντὸς τρωγλῶν στερουμένων φωτὸς καὶ ἡλίου ἔβλεπέ τις νά συμφύρωνται παιδιὰ μετὰ μεγάλων ἐγκληματιῶν, νεάνιδες μετὰ ἐνηλίκων διαρρηκτριῶν⁴. Ὁ Φλῆντερ πρὸς βελτίωσιν τῆς καταστάσεως ταύτης ἵδρυσεν τῷ 1826 τὴν «Ἐταιρείαν φυλακῶν τῶν περιοχῶν τοῦ Ρήνου καὶ τῆς Βεστφαλίας»⁵, τῆς ὁποίας ἐταιρείας μετέσχον μεγάλοι προσωπικότητες⁶. Ἡ Ἐ-

2. Helene Laube, ἐνθ' ἄνωτ.

3. E. Lehman, ἐνθ. ἄνωτ. Grünhut, Gefangenearbeit καὶ Gefangenenfürsorge ἐν Handwörterbuch der Staatswissenschaften, Jena 1927, τόμ. 4, 662—680. Theodor Schaffer, Gefangenenfürsorge ἐν Realenzyklopadie für prot. Theologie und Kirche³, τόμ. 6, σ. 415—418.

4. Georg Fliedner, Theodor Fliedner, Kurger Abriss seines Lebens und Wirkens, 4η ἐκδ., Kaisersuerth.

5. Theodor Schaffer. Leitfaden der inneren Mission⁴, Hamburg 1908, σελ. 294 καὶ ἐξῆς.

6. Deodat Disselhoff, Theodor Fliedner ἐν Diakonissenbuch, Kaiserswerth 1935, σελ. 118—128.

ταιρεία αὕτη εἰργάσθη ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἔτη καὶ συνετέλεσε πολὺ εἰς τὴν ἀναμόρφωσιν τοῦ ἔργου τῶν φυλακῶν⁷. "Ὅταν ὁ Φλῆν-
ντερ ἐταξίδευσεν ἐκ νέου εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἐγνώρισε προσωπικῶς
τὴν Φράϋ. «Ἐδῶ (εἰς τὴν Ἀγγλίαν), λέγει, εἶχον τὴν εὐτυχίαν
νὰ γνωρίσω προσωπικῶς τὴν Ἐλισάβετ Φράϋ, νὰ ἀκούσω ἐν ἑκ τῶν
μαθημάτων της εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν, τὰ ὁποῖα ἔκανε εἰς τοὺς
φυλακισμένους, καὶ νὰ θαυμάσω τὴν ἀγίαν ἀγάπην, τὴν βαθεῖαν
σοφίαν, τὴν ἀνυπόκριτον ταπεινοφροσύνην καὶ τὴν ζωντανὴν πί-
στην τῆς μητρὸς αὐτῆς τοῦ Ἰσραήλ»⁸. Τῷ 1833 ὁ Φλῆντερ ἐξου-
σιοδοτήθη ὑπὸ τῆς «Ἐταιρείας φυλακῶν τῶν περιοχῶν τοῦ Ρήνου
καὶ Βεσφαλίας» νὰ ἰδρῦσῃ εἰς τὸ Κάιζερσβεργτ ἐν «ἄσυλον δι'
ἀποφυλακίζόμενας καὶ μετανοούσας ἀμαρτωλὰς γυναῖκας»⁹. Ἡ
ἐργασία τοῦ ἀσύλου ἀπεδείχθη ὁ μικρὸς, ἀλλὰ ζωτικὸς κόκκος τοῦ
σινάπεως, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐβλάστησε τὸ μέγα δένδρον τῆς εὐαγ-
γελικῆς γυναικείας διακονίας τῶν νεωτέρων χρόνων¹⁰. Τῷ 1836
ἴδρυσεν εἰς τὸ Κάιζερσβεργτ τὴν πρώτην περίφημον ἀδελφότητα
διακονισσῶν, τῆς ὁποίας τὸ παράδειγμα ἠκολούθησαν δεκάδες ἄλ-
λων εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς μὲ δεκάδες χιλιάδων ἀδελφῶν, αἱ ὁποῖαι
ἐργάζονται σήμερον εἰς πάντας τοὺς τομεῖς τῆς ἐσωτερικῆς Ἱε-
ραποστολῆς¹¹. Καὶ εἰς τὴν νέαν ταύτην ἱεραποστολικὴν ἐργασίαν
τοῦ Φλῆντερ τὸ παράδειγμα τῆς Ἐλισάβετ Φράϋ ἔπαιξεν ἀποφασι-
στικὸν ρόλον¹². «Καὶ πῶς, γράφει ὁ Φλῆντερ, δὲν θὰ μᾶς κατηύ-
γαζεν ὡς ἐν ὑπέροχον παράδειγμα πίστεως, θάρρους, θυσίας καὶ
ἀγάτης ἡ Ἐλισάβετ Φράϋ, ἡ ὁποία δὲν ἐφοβήθη τὸν μολυσμένον
ἐκ τῆς πανώλους ἀέρα ἐντὸς τῶν φυλακῶν, ἀλλ' ἐπεσκέπτετο τοὺς
φυλακισμένους, διὰ νὰ τοὺς περιθάλη καὶ φροντίζη διὰ τὰς ψυχὰς
των; Αὕτη δὲν εἶχεν ἐνθουσιάσει καὶ πλήθος ἄλλων γυναικῶν,
διὰ νὰ τὴν συνοδεύουν εἰς τὴν ἐπίσκεψιν καὶ περίθαλψιν τῶν φυλα-
κισμένων;»¹³.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

7. Georg Fliedner, ἐνθ' ἄνωτ.

8. Heleme Laube, ἐνθ' ἄνωτ.

9. Theodor Schaffer, ἐνθ' ἄνωτ. Theodor Fliedner. Entstehung der Anstalten zu Kaiserswerth ἐν Diakonissenbuch, Kaiserswerth 1935, σελ. 128—129.

10. Deodat Disselhoff, ἐνθ' ἄνωτ.

11. Theodor Fliedner, ἐνθ' ἄνωτ.

12. Deodat Disselhoff, αὐτόθι.

13. Theodor Fliedner, ἐνθ' ἄνωτ.

Ἐπίκαιρα θέματα

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΧΤΑΠΟΔΙΟΥ ΚΙ' Η ΕΛΛΑΔΑ

«Τῶν οἰκιῶν ὑμῶν ἐμπιπραμένων, ὑμεῖς ἄδετε».
(Αἴσωπος)

Σήμερα νομίζεται καλὸς σὲ ὅλα, ὅποιος εἶναι ἀδιάφορος, δὲν νοιάζεται γιὰ τίποτα, ὅποιος δὲν νοιώθει καμμιά εὐθύνη, γιὰτὶ δὲν πιστεύει σὲ τίποτα. Ἀληθῶς τὸν λένε κακόν, σωβινιστὴ, τοπικιστὴ, μισαλλόδοξον, φανατικόν, μὲ στενὴ ἀντίληψη ἀνθρώπων.

Αὐτὸ γίνεται γιὰ τὴ θρησκεία, γιὰ τὴν ἀγάπη στὴ χώρα μας, γιὰ τὶς συνήθειες καὶ γιὰ τὰ ἔθιμά μας, δηλαδὴ γιὰ τὴν παράδοση, γιὰ τὴ γλῶσσα μας, γιὰ τὰ πάντα. Οἱ ἀδιάφοροι, περνοῦν γιὰ φιλελεύθεροι ἄνθρωποι, γιὰ ἄνθρωποι ποὺ ζοῦνε μὲ «τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς μας», ποὺ ἔχουν γιὰ πιστεύω τὴν καλοπέραση, τὶς εὐκολίες, τὶς ἀναπαύσεις, κι' ἄς μὴν ἀπομείνῃ τίποτα ποὺ νὰ θυμίζῃ σὲ πιὸ μέρος βρισκόμαστε, ἀπὸ τοῦ κρατᾶμε, ποιοὶ ζήσανε πρὶν ἀπὸ μᾶς στὴ χώρα μας.

Ἡ ξενομανία μας, ποὺ τώρα ἔγινε σωστὴ ξενοδολεῖα, σήμερα περνᾷ γιὰ ἀρετὴ, κι' ὅποιος ἔχει τούτῃ τὴν ἀρρώστεια πιὸ βαρεῖα παρμένη, λογαριάζεται γιὰ σπουδαῖος ἄνθρωπος.

Ἡ Ἑλλάδα ἔγινε ἓνα παζάρι ποὺ πουλιοῦνται ὅλα, σὲ ὅποιον θέλει νὰ τ' ἀγοράσῃ. Καταντήσαμε νὰ μὴν ἔχουμε ἀπάνω μας τίποτε ἑλληνικόν, ἀπὸ τὸ σῶμα μας ἴσαμε τὸ πνεῦμα μας. Τὸ μασκάρωμα ἄρχισε πρῶτα ἀπὸ τὸ πνεῦμα, κι' ὕστερα ἔφτασε καὶ στὸ σῶμα. Περισσότερο ἀντιστάθηκε σ' αὐτὴ τὴν παραμόρφωση ὁ λαός, καὶ βάσταξε κάμποσο, μὰ στὸ τέλος τὸν ἐπῆρε τὸ ρέμα καὶ πάει κι' αὐτός. Μάλιστα ἔγινε χειρότερος ἀπὸ τοὺς γραμματισμένους. Τώρα ντύνεται μὲ παρδαλὰ ροῦχα ποὺ τὰ φέρνουνε ἀπ' ἔξω, μαῖμουδίζει τὰ φερσίματα καὶ τὶς κουβέντες ποὺ βλέπει στὸν κινηματογράφο, ἔγινε ἀφιλότιμος κι' ἀδιάντροπος. Ἐνῶ πρωτῆτερα, ξεχώριζε ἀπὸ ἄλλες φυλές, γιὰτὶ ἦτανε σεμνός, φιλότιμος, ντροπαλός, καλοδεχτικός, τώρα ἔγινε ἀγνώριστος. Τὰ ὁμορφα χαρακτηριστικά του σβήνουνε μέρα μὲ τὴν ἡμέρα, κι' οἱ λιγοστοὶ ποὺ διατηροῦνε ἀκόμα λίγα σημάδια ἀπὸ τὴν ἐμορφιά τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς, παρασέρνονται σ' αὐτὴ τὴν παραμόρ-

φωση από τους πολλούς που είναι «οί έξυπνοι, οί συγχρονισμένοι, οί μοντέρνοι», αλλά που είναι στ' αληθινά οί αναισθητοί κι' οί αποσβολωμένοι. Οί καλοί ντρέπονται γιατί είναι καλοί, συμμαζεμένοι και με ανατροφή. Οί άλλοι τους λένε παληοημερολογίτες. Είδα μιὰ μέρα νά χορεύουνε κάποιοι «Έλληνες» σέ μιὰ ακροθαλασσιά, και άνετρίχιασα.

Συμπαθητικός άνθρωπος δύσκολα βρίσκεται πιά σήμερα στόν τόπο μας. Ή μόδα είναι νά είναι κανείς αντιπαθητικός, κρύος, άνοστος και μάγκας. Μάλιστα, όπως φραγκέψανε όλα, φράγκεψε κι' ό μάγκας και λέγεται («τεντυμπόης») Οί πιά άγράμματοι ανακατώνουνε στην κουβέντα τους κάποια έγγλέζικα κι' εκεί που δέν χρειάζονται. "Όσο για τους γραμματισμένους, όλη ή γραμματοσύνη τους είναι νά μιλάνε έγγλέζικα, και για τὰ ρέστα, άς βρίσκονται σέ άπίστευτη άμάθεια: «Έγγλέζικα ξέρεις; Γλώσσες ξέρεις; Είσαι σπουδαίος!».

Κοιτάξετε τὰ παιδιά μας. Παρατηρήσετε τις φυσιογνωμίες τους, τὸ βλέμμα τους, τὰ φερσίματά τους, τις κουβέντες τους, τὰ άστεία τους, τὰ παιγνίδια τους. "Όλα μυρίζουνε Έλλάδα, νά μὴν άβασκαθοῦνε! Τὸ μόνο που άπόμεινε έλληνικό, είναι τὸ «ρέ»), που χωρίς αυτό δέν μπορεί νά σταθῆ κανένα παιδι μέσα στην παρέα του. Τὸ λένε βλάκα.

Με τὰ λίγα αυτά που είπαμε θαρρῶ πὼς ζωγραφίστηκε στὰ πεταχτά ή σημερινή κατάσταση μας. Τώρα πιά έλειψε κάθε έλπίδα πὼς θ' άπομείνη τίποτα από τὴ φυλή μας. Τὸ μασκάρεμα γίνεται γοργά και στὸ κορμί και στην ψυχή. Τώρα άπελπίζεται πιά κανένας. Αιώνια ή μνήμη τῆς φυλῆς μας. Οί λιγοστοί που άντιστέκονται ακόμα σ' αυτόν τὸν κατακλυσμό, πὼς νά μπορέσουνε νά βαστάξουνε; Γύρω τους βογγᾷ ή μεθυσμένη άνθρωποθάλασσα. "Έρχεται καινούργιος κόσμος! Τὸ κολοσσαίο με τὰ οὐρλιάσματά του σκεπάζει τις ψαλμωδίες που λένε οί μάρτυρες, περιμένοντας τὰ θηρία νά τους φάνε.

Ήλλά, αν θά λείψουνε οί "Έλληνες από τὸ πρόσωπο τῆς γῆς, μήπως θ' άπομείνουν τὰ βουνά, οί ακροθαλασσιές, οί θάλασσες, τὰ νησιά και τὰ βράχια με τὸν Έλληνικό χαρακτήρα τους; Καθόλου! Τὰ περισσότερα τάχουνε αγοράσει άνθρωποι που ήρθαν από τὸν βόρειο "Ωκεανό, Έγγλέζοι, Σουηδέζοι, Νορβηγέζοι, άπόγονοι τῶν Βίκιγκων. "Όλημερίς κι' όλονυχτίς γυρίζουνε γυμνοί άντρες και γυναίκες. Μαζί τους φέρνουνε τις συνήθειές τους,

τις γλωσσες τους, τους χορούς τους, και πλουτίζουνε τὸν Πύργο τοῦ Βαβέλ τῆς σημερινῆς Ἑλλάδας. Ἐνας καλὸς δεσπότης μὴ ἔλεγε στενοχωρημένος: «Πῶς νὰ φυλάξουμε τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδιά μας, ὅταν αὐτοὶ οἱ ξένοι κυκλοφοροῦν μεταξύ μας γυμνοί, καὶ διαθέτουν καὶ πολλὰ χρήματα;». Ὅπως βλέπει κανεὶς, πίσω ἀπ' ὅλη τὴ φυλλοξήρα, εἶναι ὁ Μαμωνᾶς, τὸ χρήμα, ποῦ τὰ ἐξουσιάζει ὅλα.

Ἐκεῖνα τὰ κακόμοιρα τὰ νησιά τί συμφορὰ ἔχουνε πάθει! Ἡ φτώχεια τους στάθηκε ἡ καταστροφή τους. Μὲ τὰ λεφτὰ τὰ ἀγοράσανε ὅπως ἀγοράζανε ἄλλη φορὰ τοὺς σκλάβους. Σήμερα, τὰ ρημάζανε ἄλλοι κουρσάροι, πὺ ἐπικίνδυνοι, ποῦ σφάζουνε μὲ τὸ μπαμπάκι. Ἀπὸ κεῖ ποῦ βασιλεύει ὁ ἥλιος ξεκίνησαν ὅλοι οἱ λογιῆς-λογιῆς χασομέρηδες ποῦ λέγονται «πνευματικοὶ ἄνθρωποι» ἢ «διανοούμενοι» ἢ «καλλιτέχναι», ὅλοι «γυμνιστές» καὶ «ἐλευθερίων ἡθῶν».

Βλέπει κανένας τὰ κακόμοιρα τὰ νησιά, καὶ δὲν τὰ γνωρίζει. Καταλαβαίνουνε πὼς εἶναι σκλαβωμένα, μὰ μὲ εὐγενικὸν τρόπο, καὶ σὲ κείνον ποῦ τὰ κυττάζει μὲ θλίψη, χαμογελοῦνε, τὰ κακόμοιρα. Τὰ ἄσπρα σπιτάκια τους, ποῦ ζούσανε μέσα σ' αὐτὰ ἀπλοῖκοι καὶ συμμαζεμένοι ἄνθρωποι, χριστιανοὶ σεμνοὶ καὶ μὲ φόβο Θεοῦ, θαρρεῖς πὼς γινήκανε «δημόσια», ὅπως λέγει ὁ λαός. Κυκλοφοροῦν χιλιάδες φωτογραφίες, ποῦ παρουσιάζουν τὴ Μύκονο, τὴν Πάρο, τὴν Αἴγινα, τὴν Ὑδρα, κι' ἀντὶ νὰ βλέπη κανεὶς στοὺς στενοὺς δρόμους τοὺς κάποιους ἀραιοὺς νησιῶτες ψαράδες, ψημένους ἀπὸ τὴν θάλασσα, καὶ νησιώτισσες μὲ τὰ σεμνὰ ροῦχα τους, βλέπει νὰ γυρίζουν κάποια πλάσματα μισόγυμνα ἢ κι' ὀλόγυμνα, ξενόφερτα, ἀγκαλιασμένα θεατρinίστικα, καὶ νὰ κάνουνε κάποιες ἄνοστες ἐπιδείξεις, «ταμπλὼ βιβάν», σὰν νὰ παίζουνε στὸν κινηματογράφο. Καὶ ρωτᾶς κουνώντας τὸ κεφάλι σου: «Τὶ σχέση μπορεῖ νάχουνε αὐτὰ τὰ δίποδα, μὲ κείνα τὰ σπίτια καὶ μὲ τὰ στενοσόκακα τῶν νησιῶν; Ταιριάζουνε μ' αὐτά, ὅσο ταιριάζουνε οἱ τουρίστες μὲ τὰ σόρτς, μὲ τίς τραγιάσκες καὶ μὲ τίς πίτες, μὲ τὸν Παρθενῶνα, ποῦ μπροστά του φωτογραφίζονται. Ἀλλὰ ἐκεῖ τοῦλάχιστον στέκονται ὅσο νὰ φωτογραφηθοῦνε, καὶ δὲν ἔχουνε γιὰ σπίτια τους τὸν ἀρχαῖο ναό, ἐνῶ τοῦτοι στὰ νησιά, κατοικοῦνε μέσα σὲ κείνα τὰ ἀταίριαστα σπίτια, ὅσοι δὲν κάθονται στὰ ξενοδοχεῖα, καὶ μάλιστα ἐκφράζουνε καὶ τὸν θαυμασμό τους γιὰτὶ βρήκανε αὐτὸ ποῦ τοὺς ταιριάζει, αὐτὸ ποῦ εἶναι «τοῦ γούστου τους!». Ὅλα ὑπηρετοῦν «τὰ γοῦστα» αὐτουνῶν τῶν ἀφεντάδων, ποῦ εἶναι ὅλοι μπεκρῆδες, γλεντζέδες, καλλιτέχνες, περιπετειῶδεις, κι' ἀπάν' ἀπ' ὅλα φιλέλληνας. Μάλιστα, τόσο ἀγα-

ποῦνε τὴν Ἑλλάδα, πού εἶναι ἐνθουσιασμένοι πῶς δὲν θ' ἀφή-
σουνε τίποτα ἑλληνικὸ ὅπου πατήσουνε.

Καημένη Ἑλλάδα! Τὶ τέλος σέ περίμενε! Μὰ δὲν ἔχεις μήτε
κάποιον νὰ σέ κλάψῃ, γιατί τὴν κηδεῖα σου τὴ γιορτάζουνε σὰν
γάμο, μὲ χαρὲς καὶ μὲ τραγούδια, πού κι' αὐτὰ εἶναι νέγρικα
καὶ τεντυμπόικα!

Στὸ νοῦ μου ἤρθε μιὰ συμβολικὴ ἱστορία πού λένε οἱ ψαράδες.
"Ακουσέ τὴν ἀναγνώστη, καὶ βγάλε τὸ συμπέρασμα:

Ἡ χταπόδα βοσκᾶ στὸν πάτο τῆς θάλασσας, μαζὶ μὲ τὸ χτα-
ποδάκι. Ἄξαφνα τὸ καμακίζουε. Τὸ χταποδάκι φωνάζει: «Μὲ
πιάσανε, μάνα!». Ἡ μάνα τοῦ λέγει: «Μὴν βοβᾶσαι παιδί
μου!». Ξαναφωνάζει τὸ μικρό: «Μὲ βγάζουν ἀπὸ τὴ θάλασσα!».
Πάλι λέγει ἡ μάνα: «Μὴν φοβᾶσαι παιδί μου!». Καὶ πάλι: «Μὲ
σγουρίζουε (1) μάνα!». «Μὴν φοβᾶσαι παιδί μου!». «Μὲ βρά-
ζουε μάνα!». «Μὴν φοβᾶσαι παιδί μου!». «Μὲ μασᾶνε, μάνα!».
«Μὴν φοβᾶσαι παιδί μου!». «Πίνουε κρασί μάνα!». «Ἄχ! Σ'
ἔχασα παιδί μου!».

Ὁ μῦθος αὐτὸς ταιριάζει πολὺ στὴν καημένη τὴν Ἑλλάδα,
καὶ νὰ ἡ ἐξήγησι: Τὸ χταποδάκι εἶναι ἡ Ἑλλάδα. Τὸ τρυπάνε
οἱ ψαράδες μὲ τὸ καμάκι. Φωνάζει («μὲ πιάσανε μάνα!»). Κι' ἡ
μάνα πού εἶναι ἡ μοῖρα τῆς Ἑλλάδος, τῆς λέγει θαρρετά: «Μὴν
φοβᾶσαι, παιδί μου!». Ὑστερα λέγει: «Μὲ σγουρίζουε, μὲ κό-
βουε, μὲ σφάζουε, μὲ μασᾶνε!». Κι' ἡ μάνα τοῦ ἀπαντᾷ: «Μὴν
φοβᾶσαι, παιδί μου!». Μὰ σὰν φώναξε τὸ χταποδάκι: «Πίνουε
κρασί, μάνα!», τότε ἐκείνη ἀναστέναξε καὶ φώναξε: «Ἄχ! Σ'
ἔχασα παιδί μου!». Γιατί τὸ κρασί εἶναι ὁ ἀντίμαχος τοῦ χταπο-
διοῦ, ἐπειδὴ τὸ λυώνει στὸ στομάχι.

Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ μάνα δὲν φοβήθηκε μήτε τὸ μαχαῖρι, μήτε
τὴ φωτιά, μήτε τὰ δόντια, αὐτὰ τὰ φοβερὰ πράγματα, φοβήθηκε
ὅμως τὸ κρασί, πού εἶναι τὸ πιὸ ἥμερο κι' ἀθῶο, μπροστὰ
στὰ μαχαίρια καὶ στὰ δόντια.

Ἔτσι κι' ἡ Ἑλλάδα, πού τὴν παριστάνει τὸ χταποδάκι, πέ-
ρασε ἀπὸ πολλὰ σκληρὰ μαρτύρια, ἀπὸ Πέρσες, ἀπὸ Γότθους,
Τατάρους, Τούρκους κι' ἄλλους σκληροὺς κατακτητῆς, πού τὴν
πετσοκόβανε, τὴν καίγανε, τὴν σφάζανε, τὴν κρεμάζανε, μὰ δὲν
παράδινε τὸ πνεῦμα τῆς, γιατί ἡ μοῖρα τῆς, πού τὴν παρασταίνει

1. Τὰ χταπόδια τὰ σγουρίζουε, τρίβοντάς τα καὶ χτυπώντας τα στὸ
βράχο.

ἡ χταποδομάνα, τῆς ἔλεγε: «Μὴν φοβᾶσαι!». Κι' αὐτὴ ἀντρειβότανε καὶ νικοῦσε τοὺς βασανιστὲς τῆς, καὶ τὰ παιδιὰ τῆς γινότανε ἅγιοι μάρτυρες, καὶ ξακουστὰ παλληκάρια, ὡς πού ἐρχότανε καιρὸς πού ἔβαζε κάτω τοὺς τυράννους καὶ στεκότανε πάλι ζωντανή, σὰν κάστρο ἀκατάλυτο.

Τώρα, ὅμως, ἔφτασε ἡ ὥρα τῆς νὰ πεθάνῃ, ὡς φαίνεται. Γιατί, ὕστερ' ἀπὸ τὰ σπαθιά κι' ἀπὸ τίς φωτιές κι' ἀπὸ τὰ τουφέκια, ἦρθε ὁ χειρότερος ἐχθρὸς, πού τὸν παριστάνει τὸ κρασί πού ἤπιανε ἐκεῖνοι πού φάγανε τὸ χταπόδι. Ἦρθε ὁ Φράγκος, ὄχι μὲ μαχαίρια, ὄχι μὲ πιστόλια, ὄχι μὲ σφάζιμο καὶ μὲ κρεμάλες, πού κάνανε πρὶν τὴν Ἑλλάδα νὰ σφίξῃ τὰ δόντια τῆς καὶ νὰ βγῆ νικήτρια. Ἄλλὰ ὁ ὀχτρός τῆς, ὁ λεγόμενος «πολιτισμός», ἦρθε μὲ χαϊδέματα καὶ μὲ γλυκὰ λόγια, λέγοντάς τῆς: «Ἦρθα γιὰ νὰ σοῦ φέρω τὰ δῶρα μου, νὰ σοῦ δώσω λεφτὰ γιὰ νὰ ἀνακουφίσω τὴ φτώχεια σου, νὰ διασκεδάζουμε μαζὶ, νὰ χορεύουμε μαζὶ, νὰ ἔχῃς τίς εὐκολίες σου μὲ τὰ μηχανήματά μου, ὥστε νὰ μὴ τυραννιέσαι ὅπως πρὶν, νὰ μάθῃς στὴ γύμνια καὶ στὴν ἀδιαντροπιά, γιὰ νὰ χαρῆς τὴ ζωὴ σου, κι' ὄχι ὅπως πρὶν, πού ἐζοῦσες σὰν νᾶσουνα καλογρηά, ζωὴ πικραμένη καὶ στερημένη!».

Κι' ἔτσι, ὅπως τὸ κρασί ἔλυωσε τὸ χταπόδι μέσα στὸ στομάχι ἐκεινῶν πού τὸ φάγανε, ἔτσι κι' ἡ ἄτυχῃ ἡ Ἑλλάδα λυώνει καὶ πεθαίνει σήμερα, καὶ κοντεύει νὰ χαθῆ ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς γῆς, ἀπὸ τὸ γλυκὸ κρασί τοῦ λεγόμενου «πολιτισμοῦ», πού τὴν μέθυσε, καὶ δὲν ξέρει τί κάνει, καὶ ξεγυμνώθηκε, καὶ ξεδιαντράπηκε, κι' ἔγινε θέαμα ἐλεεινό, σὰν τὴν παλιογυναῖκα, πού γράφει ἡ Ἀποκάλυψις, «ἥτις ἐστρηνίασε, καὶ ἐκ τοῦ στρήνουσ αὐτῆς ἐπλούτησεν», ἐπειδὴ κατάντησε, ἀλλοίμονο! «κατοικητήριον δαιμονίων καὶ φωλεὰ παντὸς ὀρνέου ἀκαθάρτου καὶ μεμισημένου».

«Καὶ ἤκουσα ἐνὸς ἀετοῦ πετομένου ἐν μεσουρανήματι, λέγοντος φωνῆ μεγάλῃ: Οὐαί, οὐαί, οὐαί! Ἡ μία οὐαὶ ἀπῆλθεν. Καὶ ἡ δευτέρα ἀπῆλθεν. Ἴδου ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη ἔρχεται!».

Φ. ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι δύνανται ν' ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

Ο ΘΑΝΑΣΗΣ ΔΙΑΚΟΣ

Οἱ τελευταῖες στιγμὲς τοῦ Διάκου

Οἱ Τουρκόγυφτοι, ὅταν ἐβόλεψαν κι' ἐκαλοστερέωσαν στὴ σούβλα τὸν Διάκο, τὴν ἀπίθωσαν ἐπάνω ἀπὸ τὴν πυρωμένη θρακιά. Καὶ τότε, σὰν τὶς μαῦρες κάργιες, ποὺ καθίζουν τὸ δειλινὸ ἐπάνω σ' ἓνα πλατάνι κι' ὅλες μαζί ρεκαζοῦν βραχνόφωνα κι' ἀπαίσια, ἔτσι ἀλάλαξεν ἀπὸ χαρὰ κι' ἐκυμάτωσεν ὅλο τὸ Τουρκομάνι. Τὸ ἴδιο κάνουν καὶ οἱ λύκοι ὅταν κατασπαράζουνε τὰ θύματά τους. Γρούζονε κι' αὐτοί, τρώγοντας τὶς σάρκες τους, καὶ γλύφοντας, μὲ τὴ γλῶσσά τους ἡδονικά, τὸ αἷμα ποὺ ἔχει βάψει τ' ἀγριομουσοῦδια τους...

Ἡ καπνιά ἀπὸ τὶς καιγόμενες σάρκες τοῦ μάρτυρα σιγαπλωνότανε περίγυρα κι' ἀνέβαινε ψηλὰ πρὸς τὸν οὐρανό· καὶ τὴν ὀσμίζουσαν πασίχαροι οἱ Τουρκαλάδες. Κι' ὁ ἥλιος ποὺ τοὺς ἔβλεπε, σοῦρνονταν, σὰν πληγωμένο πουλί, κι' ἀνηφοροῦσε θολός, γιὰ νὰ κρυφθῆ γρήγορα πίσω ἀπὸ τὰ βουνά.

Τὸ φρικτὸ μαρτύριο τοῦ Διάκου, ποὺ σιγοψήνονταν ἐπάνω στὴ δυνατὴ θρακιά—ποὺ ὅλο τὴ σκάλιζαν κι' ὅλο τὴ δυνάμωναν οἱ Τουρκόγυφτοι—ἀντὶ νὰ ξυπνήσῃ, ὅπως ἦτανε τὸ φυσικὸ, τὴν ἀνθρώπινη συμπόνια στὴ χριστιανομάχα καρδιά τῶν Τούρκων, ἀντίθετα, τοὺς διέγειρεν ἀκόμη περισσότερο τὸ μῖσος, ποὺ ἔβραζε μέσα τους, σὰν τὸν ἀκαταστάλαχτο μοῦστο στὸ βαρέλι. Κι' ἔτσι, ἀφοῦ τὸν ἄφησαν ἀρκετὴν ὥραν νὰ σιγοψηθῆ ἐπάνω στὴ φωτιά, σὰν εἶδανε πὼς ἐρόδισεν ἡ σάρκα του κι' ὅτι γεμάτη ἀπὸ ἐγκαύματα θᾶρχιζε νὰ σκᾶ, ἀποτράβηξαν τὴ σούβλα, καὶ τὴν ἔστησαν ὀρθὴ σ' ἓνα παράπλευρο τοῖχο. Καὶ κατάκοφά του κι' ἐπάνω στὸ πεζούλι του εἶχανε παρατάξει—στολίδι του φρικτοῦ, στὴ σειρά καὶ σὰν στεφάνι—τὰ κομμένα καὶ ματωμένα κεφάλια τῶν ὀγδόντα παλληκαριῶν, ποὺ σκοτώθηκαν μαζί του στὴ μάχη. Καὶ κατὰπρωτο, τὸ κεφάλι τοῦ δεσπότη τῶν Σαλώνων Ἡσαΐα· καὶ δεύτερο, τοῦ Μήτρου τοῦ ἀδελφοῦ του. Μάχονταν, μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, νὰ τρομοκρατήσουνε τοὺς γκιαούρηδες καὶ νὰ πληγώσουν, νὰ ταπεινώσουν καὶ νὰ βασανίσουν τὸν Διάκο, ὅσο μποροῦσαν.

Κι' ὁ φόβος τους ἦτανε, μήπως τυχὸν ξεψυχῆσῃ καὶ δὲν

προλάβουνε, ἔτσι, νὰ ἱκανοποιήσουνε καὶ νὰ χορτάσουνε τὴν ἀβυσσαλέα τους ἐμπάθεια καὶ κακουργία.

Ὁ μάρτυρας ζοῦσεν ἀκόμα· καὶ τὸν ἐβλεπαν π' ἀνάδευε τὰ χεῖλη του καὶ προσευχόντανε—σίγουρα—στὸ Χριστό, γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ καρδιά του ἦτανε γερή, σὰν στουρναρόπετρα· τὸ κορμί του, σίδερο· καὶ τὰ σωθικά του ὅλο ζωντάνια καὶ χυμούς. Καὶ μολονότι τὰ πνευμόνια του, τὰ σπλάγγνα του, κι' ὁ φάρυγγάς του, κουφόβραζαν καὶ σιγοκαίονταν, βαστοῦσεν κι' ἄντεχεν ἀκόμα. Καὶ τὸν εἶχε κυριέψει μονάχα μιὰ δίψα φοβερὴ κι' ἀβάστακτη, ποὺ στὸ τέλος, γονάτισε τὴν ἀντοχὴ τῆς ψυχῆς του μπροστὰ στὸν ἀκατανίκητο φυσικὸ νόμο, καὶ τὸν ἔκαμε νὰ ζητήσῃ «λίγο νερό». Καὶ οἱ Τοῦρκοι σ' ἀπάντηση, χασκογέλασαν κι' οὐρλιαξαν κι' ἀλάλαξαν ἀπὸ τὴ χαρὰ τους γιὰ τὸ μαρτύριό του. Καὶ δὲν βρέθηκε κανεὶς νὰ τοῦ βρέξῃ τὰ χεῖλη του οὔτε μὲ ξυδόνερο, ὅπως τῶκαμαν οἱ Ἑβραῖοι στὸ Χριστό. Παρὰ πρὸς τὸ βράδυ μονάχα, κι' ὅταν πλέον εἶχε σουρουπώσει καλὰ, ἓνας Ἕλληνας Μακεδόνας, ποὺ ἦτανε ἵπποκόμος κάποιου Μπέτη, δὲν τὸ βάσταξε. Κι' ἀφοῦ σιγοῦρεψε κι' ἔδεσε σ' ἓνα δένδρο τ' ἄλογό του, κάτω ἀπὸ τὸ κάστρο, πῆρε τὸ καριοφύλλι του καὶ πῆγε καὶ τὸν πυροβόλησε, γιὰ νὰ τὸν σκοτώσῃ καὶ νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ, ἔτσι, ἀπὸ τὸ μαρτύριό του. Μὰ δὲν τὸ κατάρθωσε, παρὰ τὸν τραυμάτισε μονάχα. Καὶ οἱ Τοῦρκοι τὸν κυνηγήσανε. Μὰ τοὺς ξέφυγε τρέχοντας. Καὶ φθάνοντας στὸ μέρος ποὺ εἶχε δεμένο τ' ἄλογό του Μπέτη, τὸ καβαλλίκεψε κι' ἔφυγε πρὸς τὸν κάμπο.

Σὲ λίγο νύκτωσε, κι' ὁ τόπος ἀγρίεψε. Ὁ Διάκος ἦτανε ἀκόμη ζωντανὸς κι' ἐσπάραζεν ἀπὸ τοὺς φρικτοὺς πόνους, συμπνιγοντας κάθε κραυγὴ. Καὶ μόνον πότε πότε, σιγοπιθύριζε, μάταια ὅμως, «νερό... νερό...».

Οἱ Τοῦρκοι ἄρχισαν ν' ἀραιώνουνε καὶ ν' ἀποτραβιοῦνται στὰ κονάκια τους· γιὰ νὰ ξανάρθουνε πρῶι-πρῶι, ποὺ θὰ ξημερώσῃ, καὶ θὰ ξανάρχιζε τὸ πανηγύρι. Καὶ τότε κάποιος Χριστιανὸς — δροσιὰ νάχη στὴν ψυχὴ του — ποὺ ἦτανε φούρναρης καὶ τὸν ὀνοματίζανε γι' αὐτὸ Ψωμᾶ, κρυφογλύστρησε μέσα στὴ νύκτα κοντὰ στὸ μάρτυρα. Καὶ ὑψώνοντας ὡς τὰ χεῖλη του ἓνα δοχεῖο, μὲ κρύο καὶ δροσερὸ νεράκι, ποὺ τῶχε στερεώσει σ' ἓνα κοντάρι, τοῦδωκε νὰ πιῇ. Κι' ὁ Διάκος τὸ ρούφηξε καὶ τᾶδειασε, μὲ λαχτάρια. Κι' αὐτὸ ἔφερε καὶ τὸ εὐλογημένο τέλος του. Γιατί

ΣΤΑΧΥΑ ΑΠ' ΤΟΝ ΑΓΡΟ ΤΟΥ

45. ΚΛΗΤΟΙ ΚΑΙ ΕΚΛΕΚΤΟΙ

«Ἐταίρε πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου;»
(Μαθ. κβ' 12)

Τὸ μυστήριον κρύβεται στὴ δημιουργία τοῦ Κόσμου καὶ προπαντὸς τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν ἀθάνατη ψυχὴ καὶ τὴς καταπληκτικῆς του δεξιότητες, αὐτὸ θὰ τὸ ἀποκαλύψῃ μιὰ ἡμέρα ἢ συντέλεια τῶν αἰώνων. Ἐκεῖνο ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή εἶναι τοῦτο: ὅτι ὁ Θεὸς μὲ ἀγάπη, λὲς καὶ εἶναι κομματί ἀπὸ τὸν ἴδιο του τὸν ἑαυτὸ ὁ ἄνθρωπος, περιέβαλε καὶ περιβάλλει τὸ πλάσμα του αὐτό, ὅπως ὁ σύζυγος τὴ σύζυγο, ἢ μάννα τὸ παιδί της στὴς πιὸ τρυφερότερες καὶ ἀγιώτερες στιγμῆς. Ἔτσι παρουσιάζεται μιὰ ὠραία μυστικὴ σύζευξις τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Δημιουργοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς σὰν δημιουργὸς αἰτία καὶ ἀγάπη, μὲ τὴ θαλπωρὴ τῆς ἀγάπης ἐξέστεινε τὸ πλάσμα του καὶ ἔτσι αὐτὸ ἐνοιωθε ὅχι μονάχα αἰσθημα ἀσφαλείας, ἀλλὰ καὶ πληρότητα ψυχικῆ. Κι' ἦταν φυσικὸ τοῦτο, ἐφ' ὅσον ὑπῆρχε τόσο στενὸς ἠθικὸς δεσμὸς τοῦ ἀδιαφθόρου ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Θεοῦ. Δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξουν οὔτε ψυχικά, οὔτε ἠθικά, οὔτε καὶ ὑλικά κενὰ στὸν ἄνθρωπο ὅταν εἶναι κοντὰ του ὁ Θεός. Ποτὲ δὲν θὰ πεινοῦσεν ὁ ἄνθρωπος, ἐὰν δὲν ὑπῆρχε τροφή, ποτὲ δὲν θὰ ἐδιψοῦσε, ἐὰν δὲν ὑπῆρχε νερό· ποτὲ δὲν θὰ εἶχε τὸν πόθο τῆς ἀκροτάτης του προσωπικῆς τελειώσεώς του, ἐὰν δὲν ὑπῆρχε τὸ πρότυπον τοῦ Ἀπο-

σὲ λίγο, μ' ἓναν ἀνάλαφρον ἀναστεναγμό, παράδωκε τὴν ψυχὴ του στὸ Θεό...

Οἱ Τοῦρκοι τὸν ἀφήκανε στὸ μέρος αὐτό, πεθαμένο καὶ στητὸ στὴ σούβλα, δυὸ ὀλόκληρα μερόνυκτα. Γιὰ νὰ τὸν βλέπουνε οἱ γκιαούρηδες καὶ νὰ παραδειγματισθοῦνε. Καὶ στὴς τρεῖς ἡμέρες, ἐπειδὴ ἄρχισε νὰ μυρίζη βαρεῖα ὁ τόπος ἀπὸ τὸ πτώμά του κι' ἀπὸ τὰ κομμένα κεφάλια, στείλανε Τουρκόγυφτους, καὶ τὰ ρίξανε κατάχαμα καὶ τὰ ποδοπατήσανε. Καὶ μὲ κλωτσιῆς κατόπιν τὰ κύλησαν στὸ ρέμα καὶ τὰ σκέπασαν μὲ τὴς κοπριῆς καὶ τὴς ἀκαθαρσίης, ποὺ ἦτανε σωριασμένες ἐκεῖ, καὶ πού, καλύτερα ἀπὸ καθετὶ ἄλλο, συμβολίζουνε καὶ καθρεφτίζουνε τὴν ψυχὴ τους.

(Συνεχίζεται)

ΘΕΟΔΟΣΗΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

λύτου και τὰ μέσα με τὰ ὁποῖα θὰ ἔφθανε στὴν ὁμοίωσίν του. Τόσον ἡ ζωὴ, πού εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πολλὰ μυστήρια, ἀκατάληπτο γιὰ τὸν ἀνθρώπινο λογισμό, ὅσον και τὰ μέσα τῆς ἀνανεώσεως και συντηρήσεώς της, ἀπαξ και δὲν εἶναι τυχαῖον φαινόμενον, αὐθύπαρκτον, ἀλλ' ὀφείλεται στὴ λογικὴ αἰτία τῆς αὐτοζωῆς, εὐρίσκειται κάτω ἀπὸ τὴ μέριμνα τοῦ Θεοῦ, πού ἠθέλησε νὰ κάμῃ τὸν λογικὸ κόσμον, τὸν ἀνθρώπον σὰν εἰκόνα και ὁμοίωσίν του, νὰ τὸν κρατήσῃ κοντά του, ὅπως κρατεῖ ὁ τίμιος νυμφίος τὴν ἀγνωστὴ παρθενικὴ ὑπαρξί, με τὴν ὁποῖαν συνεδέθη διὰ τοῦ Μυστηρίου τοῦ γάμου. Ἀπὸ κανενὸς ἰσορροπημένου ἀνθρώπου δὲν ἐπέερασεν ἀπὸ τὸ μυαλό, ὅτι ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε στὰ «κουτουροῦ» τὸν κόσμον και τὸν ἀφῆκε ἐγκαταλελειμμένον, χωρὶς ἐπαφῆ, χωρὶς προστασία, χωρὶς τὴν πρόνοια πρὸς συντήρησίν του. Αὐτὸ δὲν τὸ κάμνει οὔτε ὁ κοινὸς ἀνθρώπος, πού ἀνέλαβε καθήκοντα και ὑποχρεώσεις ἀπέναντι τῆς συζύγου του και τῶν παιδιῶν του. Καὶ τὸ δεντράκι ἀκόμη πού φυτεύει ὁ κηπουρὸς τὸ ποτίζει, τὸ λιπώνει, τὸ συντηρεῖ, χρησιμοποιοῦντας ὅλα τὰ μέσα γιὰ νὰ παρουσιάσεται εὐρωστο, ὑγιέστατο, ἀποδοτικὸ, λές και συνδέεται ψυχικὰ μαζί του. Τὸ ἴδιο κάνει με κάθε τι, πού εἶναι δεμένο με τὴ ζωὴ του και με αὐτὸ τὸ γατί του και τὸ σκυλί του ἀκόμη. Ὑπάρχει ἓνας συναισθηματικὸς δεσμὸς, ἓνα εἶδος ἀπαλοῦ ἐρεθισμοῦ, στὸν ὁποῖον ὀφείλεται τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὰ ὄντα, με τὰ ὁποῖα βρίσκεται σὲ συγχρωτισμὸ ἢ νοιώθει νὰ ἔχη καθήκοντα και ὑποχρεώσεις ἀπέναντι τους, ὅπως εἶναι ἡ γυναίκα του και τὰ παιδιὰ του. Καὶ δὲν βρῆκε κανεὶς τὸ δεσμὸ τοῦτο παράλογο, εἶπαμε, ἀλλὰ φυσικώτατον, σὰν ἐκπλήρωσιν ἑνὸς ὅρκου, πού ἐδόθηκε σὰν πρωτόνοισαν τὰ μάτια τοῦ ὄριμου ἀνθρώπου. Πολλοὶ μάλιστα δὲν θέλουν ν' ἀποχωρισθοῦν ἀπὸ τὸ χαλασμένο τους σπῆτι, ἀπὸ τὸ παλαιὸ ἐργαλεῖό τους, ἀπὸ τὸ βιβλίον τους, ἀπὸ κάθε τι πού ἐχρησιμοποιήθη γιὰ τίς ἀνάγκες τῆς ζωῆς τους. Στὴν παληά, τὴν προχριστιανικὴ ἐποχὴ, οἱ νεκροὶ ἀκόμη συνωδεύοντο στὸν τάφο και ἐθάπτοντο ἐκεῖ μαζί με τὰ ἀντικείμενα τοῦ ἐπαγγέλματός των, τῆς προτιμήσεώς των, τῆς ἀγάπης των. Γι' αὐτὸ και κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς βρίσκονται πλῆθος ἀντικειμένων μεγάλης ἢ μικρᾶς και εὐτελοῦς ἀξίας. Δὲν ἔχει σημασίαν ἂν τὸ φαινόμενον αὐτὸ ὀφείλεται εἰς μεταφυσικοὺς λόγους ἢ προλείψεις τῆς ἐποχῆς. Σημασίαν ἔχει τὸ ὅτι αὐτὸς ὁ ἐρωτισμὸς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὰ ἄψυχα ἀκόμη ἀντικείμενα, πολλῶ μᾶλλον πρὸς ἐκεῖνα, πού εἶναι βγαλμένα ἀπὸ τὴ σάρκα του και τὴν ψυχὴ του, ὅπως εἶναι ἡ γυναίκα του και τὰ παιδιὰ του, εἶναι γεγονός μαρτυρημένο ἀπ' ὅλες τίς μεριές. Ὁ χαμὸς ἑνὸς δαχτυλιδιοῦ προκαλεῖ θλιψίν, ὅχι τόσο γιὰ τὴν ἀξία του, ἀλλὰ γιὰτὶ κάτι τοῦ θύμιζε ἔντονα: μὰ ἓναν ὅρκο, μιὰν ἀγάπη, ἓνα ἀκατάλυτο δεσμὸ, ἓνα συνεχὲς καθήκον. Ἀκόμη περισσότερο ὁ χαμὸς τοῦ

σπιτιοῦ του πού πρωτογεννήθηκε, ἡ ἀναγκαστική του μετοίκησης κ.λ.π. Καὶ ἀκόμη πιό πολὺ τοῦ παιδιοῦ του ὁ χαμὸς ἢ καὶ ἡ μετανάστευσις εἰς ξένην χώραν. Στὶς περιστάσεις αὐτὲς τὸ ψυχολογικὸ φαινόμενον τοῦ πόνου ἢ τῆς ἀπλῆς μελαγχολίας δὲν ἔχει ὑλικὴν βάσιν, ἀλλ' ὀφείλεται σ' ἓνα ἠθικὸν δεσμόν, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος ἔτσι εἶναι πλασμένος σὰν ὕλη ζωντανή καὶ σὰν ψυχὴ, μὲ τὸ δικό της κόσμον καὶ τὶς δικές της ἀπαιτήσεις, ἀρκεῖ νὰ ἐκτιμήσῃ κατ' ἀξίαν τὰ πράγματα. Ἡ ἀξιολόγησις αὐτὴ εἶναι ἀπαραίτητος γιὰ νὰ μὴν ἀδικήσῃ, προτιμώντας τὸ σκυλὶ ἀντὶ τοῦ παιδιοῦ του, τὸ σπίτι ἀντὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, τὸ χρῆμα ἀντὶ τῆς υγείας του, τὴ σάρκα του ἀντὶ τῆς ψυχῆς του, τὸν κόσμον ἀντὶ τοῦ Θεοῦ του. Πάντως ὁ δεσμὸς αὐτὸς οἰκονομεῖ καὶ τὴ λειτουργίαν τῆς ὅλης ζωῆς καὶ ἔτσι μὲ τὸ φυσικὸ καὶ ἠθικὸ νόμον τῆς οἰκονομίας διακρατεῖται ἡ ἄρμογία τοῦ Συνόλου, τῶν λεπτομερειῶν, γιὰτὶ εἶναι ἓνα εἶδος συναφθέντος γάμου, πού ἔχει κι' αὐτὸς τὸ πρωτόκολλόν του καὶ ἔχει ἐπιβάλλει καθήκοντα καὶ ὑποχρεώσεις, ἀνευ τῶν ὁποίων θὰ ἦτο ἀνερμήνευτος ὁ δεσμὸς αὐτός.

Ἐσημειώσαμε αὐτὰ γιὰ νὰ τονίσωμε πὼς ὁ Θεὸς μὲ τὴν ὑλικὴν ἔκφρασι τῆς Δημιουργίας καὶ μάλιστα μὲ τὴν πλᾶσιν τοῦ ἀνθρώπου, φέροντος ἀθάνατη ψυχὴ καὶ κατατείνοντος πρὸς θεῶσιν κατὰ τὰς Ἀγίας Γραφάς, ἔχει ἠθικοὺς δεσμοὺς μὲ τὸν κόσμον του, ὅπως δεσμοὺς ἀκατάλυτους δημιουργεῖ ὁ γάμος, πού εἶναι ἐλευθερά ἔνωσις τῶν συζευγμένων. Καὶ ὁ ἀκατάλυτος δεσμὸς τοῦ Θεοῦ μὲ τὸν κόσμον του, πού εἶναι κι' αὐτὸς ἔκφρασις ἐλευθερά τῆς ἰδικῆς του βουλῆς, εἶναι πιὸ δυνατός, ἀπείρως δυνατός προκειμένου περὶ τοῦ ἀνθρώπου, χάριν τοῦ ὁποίου ἐδημιουργήθη ὁ ἄψυχος καὶ ἔμψυχος κόσμος, γιὰτὶ μονάχα ὁ ἄνθρωπος σκέπτεται, καὶ ἐκεῖνος τὸν ἀντιλαμβάνεται καὶ ἐκεῖνος τὸν ἐκτιμᾷ κατ' ἀξίαν, καὶ ἐκεῖνος μπορεῖ νὰ θαυμάσῃ τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, νὰ εἰπῇ «ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας». Εἶναι, λοιπόν, ὁ δεσμὸς τοῦ Θεοῦ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου ἠθικός, ἓνα εἶδος γάμου· καὶ ἀπόδειξις ὅτι τὰ ἱερά κείμενα μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἀπομάκρυνσί του ἀπὸ τὸν Θεόν, ὁμιλοῦν περὶ ἀποστασίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ μάλιστα τοῦ ἐκλεκτοῦ, καὶ περιουσίου λαοῦ, περὶ μοιχείας, περὶ μοιχῶν καὶ μοιχαλίδων. Ἰδιαίτατα δὲ ὁ Κύριος, ἀναφερόμενος στὸ θέμα τῆς θέσεως τοῦ ἰδιοῦ του προσώπου ἐναντι τῆς ἀποστατησάσης γενεᾶς, τὴν καλεῖ γενεὰν ἄπιστον, μοιχαλίδα. Τοῦτο σημαίνει πὼς ὑπῆρχε μυστικὸς δεσμὸς γάμου μεταξύ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων καὶ πὼς ὁ δεσμὸς αὐτὸς κατελύθη ἐξ ὑπαιτιότητος τῆς διεστραμμένης γενεᾶς, πὼς ἡ γενεὰ αὐτὴ ἐδέχθη, μετὰ τὴν ἀποστασία της, στὸ σπίτι της γιὰ σὺγάμπρο τὸν Σατανᾶν, τοῦ ὁποίου ἐδοκίμασε τὸ διάστροφο πνεῦμα, τὴ χυδαιότητα, τὸ σαδισμόν, ὅπως τὸν δοκι-

μάζει μιὰ σαρκική γυναίκα πού, ἐγκαταλείπουσα τὸν τίμιον σύζυγόν της καὶ τὰ ἀγαθὰ του, συζῆ παρανόμως μὲ σκληρό, βάνουσο καὶ χυδαῖο σωματέμπορον. Ἐκεῖ κατήντησεν ἡ ἀνθρωπότης, πού ὑπῆρξε θέμα τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ γίνη μέτοχος τῆς χαρᾶς.

Πέρασαν χρόνια, πέρασαν αἰῶνες καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς συζεύξεως μετὰ τοῦ Σατανᾶ ἦταν νὰ προέλθουν ἀπὸ τὴν ἀφύσικη καὶ ἀνήθικη αὐτὴ διασταύρωσι παιδιὰ μὲ τὰ σατανικά κληρονομικὰ σημάδια. Τὰ παιδιὰ, κατὰ τὸ πλεῖστον, εἶναι σύνθεσις τῶν πατρικῶν αἱμάτων. Οἱ γονεῖς κληροδοτοῦν στὰ τέκνα τους τὰ ἐλαττώματά τους μᾶλλον καὶ ἐκεῖνα παίρνουν γιὰ προῖκα τους πλεόν τὰ ἀκάθαρτα αἵματα τῶν γονέων, τὰς ἀγρίας ροπὰς καὶ τάσεις. Μ' ἄλλα λόγια ἔχουμε μιὰ φυσική, ἠθική τερατογονία ἀπὸ τὸ γάμο, κληρονομικῶς βεβαρημένων γονέων. Ἄλλὰ τὸ ἴδιον, στὴν ἠθική του πλευρὰ, συνέβη καὶ μὲ τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐφ' ὅσον ἐγένετο μοιχαλὶς, ἐγκαταλείψασα τὸν νόμιμον σύζυγόν της, τὸν Θεόν, καὶ συνεζεύχθη τὸν Σατανάν, ἐπόμενον ἦταν νὰ γενήσῃ παιδιὰ μὲ μορφήν μὲν ἀνθρώπου, ἀπ' τῆς πλευρᾶς τῆς πρώτης ὑλικῆς καταβολῆς, μὲ γνώμην ὅμως, ροπὰς καὶ τάσεις σατανικάς. Ἔτσι καὶ μόνον, ἔτσι ἐρμηνεύεται αὐτὴ ἡ ἠθική τερατογονία. Δὲνμποροῦσε ποτὲ ἡ ἀνθρωπότης νὰ ἔχη μὲν μορφήν ἀνθρώπου, ἀλλ' αἱ σκέψεις, αἱ πράξεις, ἡ ὅλη διαγωγή της ν' ἀντιστρατεύωνται πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ καλῶς νοούμενον συμφέρον της, ἐὰν δὲν ἐγκατέλειπε τὸν Θεόν, δὲν ἐδέχετο ὡς σύζυγόν της τὸν Σατανάν. Ἡ ἰδιοτέλεια πού ξεσπᾷ εἰς ἀδικίας, ἡ ἀκράτεια καὶ ἀσωτεία, πού διαφθείρει τὰ ἦθη, οἱ φίλαυτες ὀρμές πού σπρώχνουν στὸ ἔγκλημα, τὸ ὑλιστικὸν φρόνημα πού ταπεινώνει τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀνθρώπου, ὁ φθόνος καὶ τὰ μίση καὶ γενικὰ τὸ πολύμορφο κακόν, δὲν εἶναι παιδιὰ πού ἐγέννησεν ἡ ἀνθρωπότης μὲ τὴν σύζευξίν της μετὰ τοῦ Θεοῦ. Εἶναι τὰ παιδιὰ πού ἔφερεν εἰς φῶς αὐτὸς ὁ ἄνομος γάμος μετὰ τοῦ Σατανᾶ, εἶναι παιδιὰ νόθα, παιδιὰ τῆς μοιχείας.

Ἄλλ' ὁ Βασιλεὺς Θεὸς ἠθέλησε νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν ἀνθρωπότητα στὸν ἴσιον δρόμον. Εἶπε νὰ τὴν συγχωρήσῃ καὶ ἀπεφάσισε νὰ τὴν καλέσῃ, νὰ τὴν ξεβρωμίσῃ, νὰ τῆς ἀλλάξῃ τὰ μυαλά, τὴν καρδιά, ὅπως χαρακτηριστικὰ ἐζήτησε στὴν προσευχὴ του ὁ Δαυὶδ δι' ἴδιον λογαριασμόν: «Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν' ἐμοὶ ὁ Θεὸς καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου». Χωρὶς αὐτὴν τὴν ψυχικὴ καὶ ἠθικὴ μεταβολή, χωρὶς αὐτὴν τὴν προετοιμασία δὲν μποροῦσε νὰ ἀποκατασταθῇ ἡ μοιχαλὶς ἀνθρωπότης. Ἔχει τὴ μυστικὴ δύναμι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ νὰ ἀνακαινίσῃ πλήρως τὸ ἐφθαρμένον, νὰ καθαρίσῃ τὸ ρυπαρόν, νὰ ἀπολυμαίνῃ τὸ μολυσμένον, νὰ ἀγιαζῇ τὸ ἀμαρτωλό. Ἄρχεῖ ὁ ἀνθρώπος νὰ πέσῃ μὲ ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνη στὰ πόδια τοῦ Θεοῦ καὶ στὴ διάθεσί του.

Μονάχα ἡ ἄρνησις του, ἡ ἀνυπακοή του, ἡ ἀμελεία του, ἡ περιφρόνησις του πρὸς τὴν κλήσιν τοῦ Θεοῦ παρεμβάλλεται σὰν πρόσκομμα στὴν ὠφέλιμη, σωστικὴ δραστηριότητα τῆς χάριτος Ἐκείνου. Αὐτὸ τὸ νόημα ἔχει καὶ ἡ παραβολή. Ὁ Θεὸς συγχωρεῖ τὴ μοιχαλίδά, λησμομεῖ τὴν ὕβριν, τῆς παρουσιάζει τὸν ὠραῖον Νυμφίον, καθορίζει τὴν ἡμέρα τοῦ γάμου, στρώνει τὸ πλούσιον τραπέζι, στέλνει τὰ προσκλητήρια... Καὶ τοῦτο ἀφορᾷ προτίστως τὸν ἑβραϊκὸν λαόν, γιατί κατεῖχε τὸ μυστικὸ τῆς πίστεως πρὸς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ μποροῦσε, ἔτσι, καλλίτερα, νὰ συννενοηθῇ· γιατί ὁ λαὸς ἐκεῖνος, κατὰ τεκμήριον τοῦλάχιστον, ἔπρεπε νὰ γνωρίζῃ τὴ γλῶσσα τοῦ Θεοῦ: «Εἶπατε τοῖς κεκλημένοις ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἠτοίμασα, οἱ ταῦροι μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα καὶ πάντῃ ἔτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους». Νυμφίος; Ὁ Υἱὸς τοῦ Βασιλέως. Τράπεζα; Βασιλική. Μεγαλοπρέπεια; Ἀφαντάστου συλλήψεως. Ἀπόλαυσις καὶ χαρὰ; Ἀλησμόνητα εἰς τὸν αἰῶνα. Ἀπάντησις στὰ προσκλητήρια τοῦ βασιλέως: «οἱ δὲ οὐκ ἤθελον ἔλθειν...» Ἡ ἐπανεληγμένη κλήσις τοῦ Βασιλέως εἶχε τὴν αὐτὴ τύχη, μὲ ἀγριεμένη διάθεσι τῶν καλεσμένων: «Οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὁ μὲν εἰς ἴδιον ἀγρόν, ὁ δὲ εἰς τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν». Καθαρώτατον τὸ περιεχόμενον καὶ τὸ νόημα τῆς παραβολῆς. Ἐνυμφεύετο ὁ Χριστὸς τὴν Ἐκκλησίαν του καὶ πρώτους ποὺ ἐκάλεσε στὴ γενικὴ χαρὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς ἦσαν οἱ Ἑβραῖοι. Συνήτησεν ἄρνησι καὶ κακότητα. Εἶναι παρατηρημένο πὼς μιὰ παραστρατημένη γυναικίκα, ποὺ ἔσμιξε τὰ αἵματά της μὲ τὰ αἵματα ἀνθρωπίνων κτηνῶν, δύσκολα ἐπανερχεται στὸ δρόμο τῆς σωφροσύνης, ὅσονδήποτε καὶ ἂν τῆς ἐξασφαλίζῃ γαλήνη συνειδήσεως, κοινωνικὴ συμπάθεια καὶ συμπράστασι. Λόγοι συνηθείας, ὅταν μιὰ τέτοια βρώμικη συνήθεια ἐξελιχθῇ εἰς πάθος, μειώνουν τὰς πιθανότητας τῆς ἐπιστροφῆς. Ὁ ἑβραϊκὸς λαὸς, μὲ ἐπικεφαλῆς τὴν πνευματικὴν ἡγεσίαν, ἐσυνήθισε, χρόνια τώρα, στὴν ἀνομιή μίξι. Τὸ ἁμαρτωλὸ καὶ τὸ ἀπηγορευμένο πάντα φουντώνει τὴ φλόγα τῶν ταπεινῶν ἐπιθυμιῶν καὶ λυγίζει τὸν ἄξονα τῆς αὐτοπειθαρχίας καὶ ἐγκρατείας. Ἡ ἄρνησις του νὰ μετάσχη τοῦ βασιλικοῦ γάμου γι' αὐτὸ ἐστηρίχθη εἰς γελοίας προφάσεις, ποὺ πάντως ἐπρόδιδαν τὸ ὑλόφρον καὶ πολὺ γῆϊνον πνεῦμα τοῦ καλουμένου λαοῦ. Ὁ ἑβραϊκὸς λαὸς, ἐκτὸς ὠρισμένων ἐξαίρέσεων, ποὺ ὀφείλονται εἰς ποικίλας διασταυρώσεις στὴ ροῇ τοῦ χρόνου καὶ στὴν ἐπιμιξία μετ' ἄλλων λαῶν, δὲν ἔχει νὰ παρουσιάσῃ καὶ δείγματα πνευματικότητος· δὲν ἔθεράπευσε ποτὲ σοβαρὰς πνευματικὰς ἐπιστῆμες, δὲν ἐφιλοσόφησε. Καὶ ἂν ὑπῆρξαν ἑβραῖοι διανοούμενοι ποὺ ἐφιλοσόφησαν, ἡ φιλοσοφία τους ὅμως καθαρῶς ὑλιστικὴ, ἐθεράπευσε τὸ ἀνθρώπινο ζωντανό: ὄρα καὶ Μάρξ ἢ Χάινε. «Οἱ δέ,

σημειώνει χαρακτηριστικά τὸ ἱερὸ κείμενο, ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὁ μὲν εἰς ἴδιον ἀγρόν, ὁ δὲ εἰς τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ». Ἡ κλήσις τοῦ Θεοῦ στὸ γάμο τοῦ Υἱοῦ του μετὰ τῆς Ἐκκλησίας του, δὲν τοὺς συνεκίνησε, γιατί ἀπὸ τέτοιους γάμους, πνευματικούς, δὲν θὰ ἰκανοποιήτο τὸ λαρυγγί, τὸ στομάχι, ἡ ὑπογάστριος χώρα ἀνόμως καὶ εἰς βάρος τῶν ἄλλων. Ἐνῶ ὁ ἑβραϊκὸς λαὸς ἐκαλεῖτο ἀπὸ τὸν Θεὸν ν' ἀλλάξῃ πορείαν βίου καὶ συνηθείας καὶ νὰ πειθαρχήσῃ πλέον στὸν εὐαγγελικὸ νόμο, ἀναπτύσσοντας τὸ πνεῦμα τοῦ αὐτοσεβασμοῦ καὶ τῆς καθολικῆς ἀγάπης, ἐκεῖνος ἐδιάλεξε τὴ χοιρώδη ζωὴ τῆς ὕλης, ὡς σύνολον. Ἄλλ' ἐπροχώρησε, δυστυχῶς ἢ ἡγεσία του καὶ στὸ ἔγκλημα κατὰ τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ Θεοῦ καὶ κατ' αὐτοῦ, τέλος, τοῦ νυμφίου τῆς Ἐκκλησίας: «Οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν.» Δὲν μπορούσεν ὁ σωματέμπορος Σατανᾶς ν' ἀφίση νὰ τοῦ ξεφύγῃ ἡ ἔρωμένη του, ἡ σκλάβα του. Θάνατος, λοιπόν, στοὺς ἀντεραστάς: Προφῆταις, πνευματικῶς ἀνώτεροι ἄνθρωποι, Ἀπόστολοι, ὄργανα τῆς Βουλῆς τοῦ Θεοῦ, πού ἐστάλησαν ν' ἀποσπάσουν ἀπὸ τὰ νύχια τοῦ κακοῦ, ἀπὸ τὴ διαφθορὰ τὴν ἑβραϊκὴ γενιά, ἔγιναν τὰ θύματα μιᾶς ἀμεταπίστου πόρνῃς. Ἐπόμενον ἦτο νὰ ὀργισθῇ ὁ Βασιλεὺς. «Ἀκούσας δὲ ὁ Βασιλεὺς ἐκεῖνος ὠργίσθη καὶ πέμψας στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσε τοὺς φονεῖς ἐκεῖνους καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε». Αὐτὸ τὸ βεβαιώνει πλέον ἡ Ἱστορία. Ὁ ἑβραϊκὸς λαὸς ἐγκατελείφθη πλήρως ἀπὸ τὸ Θεό, ἔπεσε στὴν αἰώνια κατάρρα, διελύθη, ἀπωλέσας πλήρως τὸν θρησκευτικὸ καὶ ἠθικὸ προσανατολισμὸ του.

Ἄλλ' ὁ γάμος δὲν μπορούσε νὰ ματαιωθῇ. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἔπρεπε ν' ἀποκτήσῃ τοὺς ἰσχυροὺς ἠθικοὺς δεσμοὺς τῆς μετὰ τοῦ Νυμφίου. Τιμία, ἄσπιλος καὶ ἄμωμος, χωρὶς ρυτίδες ἔπρεπε νὰ προβληθῇ στὴν παγκόσμιον συνείδησιν καὶ στὶς οὐράνιες στρατιάς. Ἦσαν ὅλα ἔτοιμα γιὰ τὸ γάμο, ἔστω κι' ἂν ἠρνήθησαν νὰ παρευρεθοῦν οἱ πρῶτοι προσκεκλημένοι. Ὁ Βασιλεὺς ἔδωσε τὴν λύσιν: «Τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ· ὁ μὲν γάμος ἔτοιμος ἔστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι· προσεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἐὰν εὕρητε καλέσατε εἰς τοὺς γάμους». Αὐτὸ ἔγινε καὶ ἡ αἴθουσα ἐπληρώθη κόσμου. Ὁ Θεὸς ἐστράφη πλέον πρὸς τοὺς εἰδωλολάτρας, ἂν καὶ ἐκεῖνοι πού θὰ ἔπρεπε ν' ἀποτελέσουν τὸν ὄγκον τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἦσαν οἱ Ἑβραῖοι. Δὲν ἦσαν ἄξιοι. Καὶ οἱ πρῶτοι ἔγιναν ἔσχατοι καὶ ὄχι μονάχα ἔσχατοι, ἀλλὰ καὶ ἠφανίσθησαν. Ὁ Θεὸς δὲν εἶναι προσωπολήπτης, δὲν ἔχει προτιμήσεις. Ἀγαπᾷ τὴν ψυχὴ. Δὲν ἔθεσε ὄριο καὶ φραγμὸ: «Ὅσους ἂν εὕρητε καλέσατε εἰς τοὺς γάμους». Ἀρκεῖ νὰ νοιώθουν τὴν τιμὴν πού τοὺς γίνεται καὶ νὰ πεινοῦν. Βασιλεὺς καλεῖ καὶ βασιλικὸ τραπέζιν ἐτοιμάζει, εἴπαμε. Καὶ τὰ

δυὸ ἦσαν ἀπαραίτητα. Ἐὰν δὲν ἐνοιωθαν τὸ ἀξίωμα τοῦ καλοῦντος καὶ ἂν ἦσαν χορτάτοι, τότε δύσκολα κι' αὐτοὶ θὰ ἔμπαιναν στὴ μεγάλη βασιλικὴ αἴθουσα. Ἀλλὰ καὶ τὴν τιμὴ ἐνοιωσαν, καὶ τὴν κλῆσι ἐτίμησαν καὶ πεῖνα θρησκευτικὴ καὶ πνευματικὴ εἶχαν οἱ εἰδωλολάτραι καὶ πολλοὶ κατέκλυσαν τὴν αἴθουσα τοῦ γάμου: «Καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος τῶν ἀνακειμένων». Κουρασμένη ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὶς συνεχεῖς ἀναζητήσεις τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἀηδιασμένη ἀπὸ τὰ ξυλοκέρατα ποῦ τῆς προσεφέρετο καθημερινὴ τροφὴ τῆς καὶ συνεχῶς ἄρρωστη, ἤκουσε τὴ φωνὴ τοῦ Ἰησοῦ: «Δεῦτε πάντες...» Ὁ γάμος εἶναι ἓνα χαρούμενο πανηγύρι. Ἐκεῖ πηγαίνουν καὶ οἱ καλεσμένοι μὲ μιὰ γλυκεῖα προδιάθεσι καὶ ὄχι μελαγχολικοὶ ἢ λερωμένοι. Δὲν ἀρκεῖ νὰ τρέξῃ κανεὶς μὲ τὸ σκοπὸ ἀπλῶς νὰ χορτάσῃ τὸ πεινασμένο στομάχι του, οὔτε, νὰ κλείσῃ ὅπως-ὅπως μιὰ ὑποχρέωσί του, ἔτσι γιὰ τὴν ντροπὴ. Ὁ καλεσμένος παίρνει τὴ χαρὰ τοῦ καλοῦντος καὶ σὰν δική του χαρὰ, καὶ τὸ πρόσωπό του καὶ ἡ περιβολὴ του ἀστράφτουν. Ἀλιῶς ἀποτελεῖ ὕβριν κατὰ τοῦ καλοῦντος ἡ ρυπαρία καὶ ἡ κατάδηλος μελαγχολία σὲ μιὰ γιορτὴ βασιλική, ποῦ ὅλα εἶναι καθαρὰ, ὅλα λαμπρὰ καὶ χαρούμενα. Ἀλλὰ μήπως ὄλοι οἱ καλεσμένοι, στὸ γάμο κι' ἂν πηγαίνουν, πηγαίνουν μὲ τὴν εὐθυμὴ διάθεσι; Πολλοὶ φθονοῦν πολλὰ καὶ λυποῦνται στὴ χαρὰ τοῦ ἄλλου. Εἶναι οἱ μικροὶ καὶ ταπεινοί, ποῦ δὲν μποροῦν νὰ νικήσουν τὸ πάθος καὶ νὰ πετάξουν ψηλότερα ἀπὸ τὸ μειονεκτικὸ τους συναίσθημα. Καὶ φυσικὸ βγαίνει τὸ ἐρώτημα τοῦ Βασιλέως: «Ἐταῖρε, πὼς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου;» Δὲν ἀνέχεται ἡ χριστιανικὴ πίστις ὑποκρισία, ρυπαρότητα, πάθη. Τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ὁ Χριστὸς ἐθεμελίωσε μὲ τὸ Πανάγιό του αἷμα καὶ τὰ μέλη τῆς δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι μέλη λερωμένα, ἀκάθαρτα. Παληές συνήθειες, ἐξ ἀγνοίας, μιὰ ἠθικὴ καὶ δογματικὴ ἀσυδοσία, μιὰ ἀπείθαρχη ζωὴ καὶ ἐκδηλώσεις ποῦ προδίδουν ἀπουσίαν εὐθύνης ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ, δὲν εἶναι ἀνεκτά. Ἡ πρώτη μάλιστα χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἐπάταξε ἐν τῇ γενέσει του τὸ κακὸν ποῦ ἐβλάστησε σὰν ψεῦδος στὸ πρόσωπο τοῦ Ἀνανίου καὶ τῆς Σαπφείρας καὶ φόβος κατέλαβε τοὺς πάντας. Ἡ χριστιανικὴ πίστις μὲ τοὺς γάμους τοῦ Ἀρνίου εἶχε νὰ ἐπιδείξῃ τότε διαμάντια ἀρετῆς. Τόσον τὸ ψυχικὸν βάθος ὅσον καὶ ἡ ἐξωτερικὴ συμπεριφορὰ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας ὑπῆρξαν σύμφωνα μὲ τὴν κλῆσίν των, ὅπως συνιστοῦσε καὶ ὁ Ἀπόστολος: «Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν Κυρίῳ ἀξίως περιπατῆται τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε...».

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι καὶ σήμερα καὶ πάντοτε θὰ ὑπάρχουν κλητοὶ ἄξιοι τῆς κλήσεώς των καὶ ἄξιοι τῆς πνευματικῆς πανδαισίας. Εἶναι οἱ ὀλίγοι, αὐτοὶ ποῦ κατορθώνουν νὰ κρατήσουν σφιχτὸ τὸ δεσμό τους μετὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ καὶ νὰ καλλιερ-

**ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ
ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΛΙΓΙΝΗΣ**

“ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ,,

**4. Ἡ πίστη μᾶς στηρίζει καὶ μᾶς πληροφορεῖ
γιὰ τὰ ὑπερκόσμια.**

Ὁ Θεοφύλακτος λέγει τὰ ἐξῆς γιὰ τὴν ἀσφάλεια ποῦ μᾶς χαρίζει ἡ πίστη: «Ἡ πίστη εἶναι τὸ στήριγμά μας κι' αὐτὴ μονάχα δὲν ἀφήνει νὰ κρυφογλυστρήσουνε μέσα μας δαιμονοκίνητοι διαλογισμοί».

Ὁ Χρυσόστομος ὀνομάζει τὴν πίστη «ἄγκυρα τῆς ἀνθρωπότητας καὶ λιμάνι γαλήνιο τοῦ κόσμου». Καὶ ξαναλέει κι' ἄλλοῦ, πὼς «ἡ πίστη εἶναι μιὰ ἄγκυρα, ποῦ συγκρατεῖ καὶ σώζει τὸν νοῦ ἐκείνου ποῦ τὴν ἔχει». Κι' ἐπαναλαμβάνει σ' ἄλλο μέρος: «Πῶ, πῶ, ποιά λέξη μεταχειρίσθηκεν ὁ θεῖος Παῦλος, λέγοντας πὼς ἡ πίστη εἶναι ἔλεγχος πραγμάτων ποῦ δὲν τὰ βλέπομε! Γιατὶ ἔλεγχος λέγεται γιὰ τὰ πράγματα ποῦ εἶναι ἀβέβαια καὶ σκοτεινά. Ἡ πίστη λοιπόν, λέει, εἶναι ὄραμα καὶ θεὰ πραγμάτων ἀόρατων· καὶ ἐξισώνει τὰ χειροπιαστὰ μὲ τ' ἀψηλάφητα». Κι' ὅπως δὲν μπορούμε ν' ἀπιστοῦμε γι' αὐτὰ ποῦ βλέπομε, κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο καὶ ἡ πίστη μᾶς πληροφορεῖ μὲ καθαρότητα γιὰ τ' ἀόρατα, ὅπως καὶ γιὰ τὰ ὄρατά. Γιατὶ αὐτὰ ποῦ προσδοκοῦμε, τὰ λογιάζομε, κατὰ

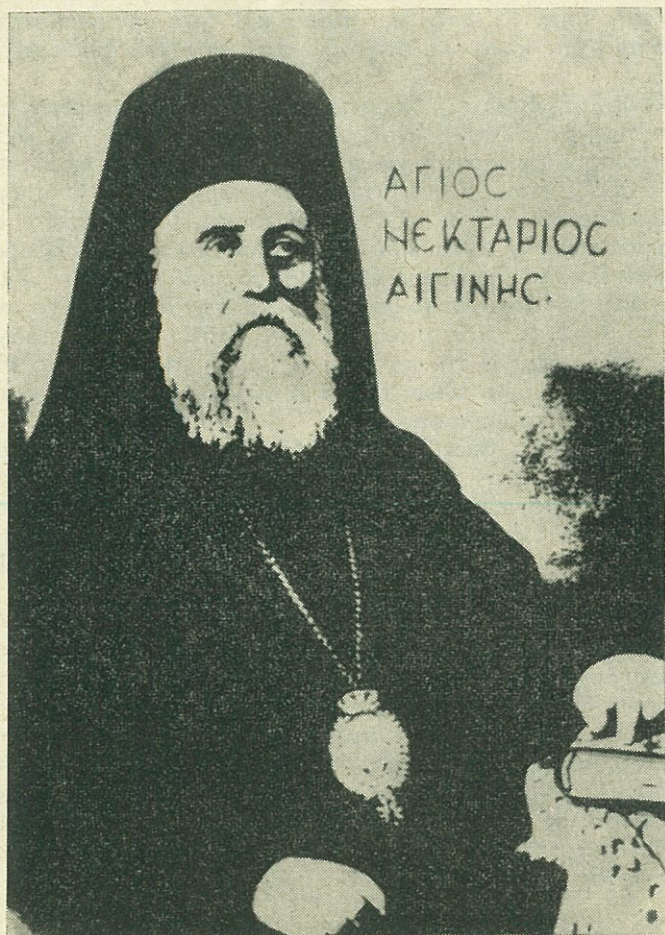
γοῦν φιλότιμα τὸ πνεῦμα τους, νὰ ἐνισχύουν μὲ τὴν προσοχή, τὴν προσευχὴ καὶ τὴν ἀσκησι τὴ βούλησί τους καὶ νὰ κρατοῦν τὴν ψυχосωματικὴ τους καθαρότητα ποῦ εἶναι ἴδιον τῶν μελῶν τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ἔτσι προσέρχονται μὲ φόβο καὶ τρόμο ὅταν καλοῦνται νὰ κοινωνήσουν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων καὶ ν' ἀσφαλίσουν τὰ ἀτίμητα ἠθικὰ καὶ πνευματικὰ τους κεφάλαια στὸν κόσμο τῆς ληστείας καὶ τῆς ἀρπαγῆς. Δὲν σώζει τὸ χριστιανικὸν ὄνομα καθ' ἑαυτό, δὲν σώζει ἡ κλησὶς καὶ τὸ «παρών». Ἀπαιτεῖται καὶ τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν πνεῦμα. Κατ' ἐπίγνωσιν πίστις, βάθος καὶ πλάτος ἀσκιᾶστος ἀγάπης, ἀπόλυτης, κατὰ τὸ ἀνθρωπίνως δυνατὸν, ψυχосωματικὴ ἀγνότης, ἀνάπτυξις δραστηριότητος. Ἀλλιῶς θ' ἀκούσομε τὸ τοῦ Βασιλέως πρὸς τὸν ρυπαρὸν συνδαιτημόνα: «Ἐταῖρε, πὼς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου;»

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΚΑΛΥΒΑΣ

Ἱεροκλήρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος

κάποιο τρόπο, σαν ἀνυπόστατα· καὶ ἡ πίστις τοὺς χαρίζει σάρκα καὶ τοὺς δίνει ὑπόστασις· καὶ γιὰ νὰ μιλήσω καθαρώτερα, ἡ πίστις εἶναι ἡ οὐσία τους. Καὶ γιὰ νὰ σᾶς φέρω ἓνα

παράδειγμα, ἀνάστασις π.χ. ποτὲ δὲν εἶδαμε, οὔτε καὶ εἶναι ὑπαρκτὴ στὸν κόσμον αὐτόν. Ἡ ἐλπίδα ὁμως τὴν βεβαιώνει καὶ τὴν διακρίνει· καὶ τὴν διατηρεῖ ζωντανὴ μέσα στὴν ψυχὴ μας. Ἔτσι ἐξηγεῖται ὕπαρξις πραγμάτων, πού τὰ ἐλπίζουμε·

Καὶ ὁ Θεοδώρητος λέει· «Μὲ τὴν πίστιν, βλέπομε τ' ἀόρατα.

Και τὸ μάτι μας φθάνει στὴ θεωρία πραγμάτων πού τὰ ἐλπίζομε· καὶ μᾶς δείχνει σὰν ὑπαρκτά, πράγματα πού ποτέ δὲν ἐγίνηκαν. Καὶ ἐνῶ ὅλοι οἱ νεκροὶ βρίσκονται θαμμένοι ἀκόμη μέσα στοὺς τάφους τῶν, ἡ πίστη μᾶς προζωγραφίζει τὴν ἀνάστασή τους. Κι' ἀπὸ τὴν τέφρα καὶ ἀπὸ τὴν στάχτη τῶν σωμάτων μᾶς κάνει νὰ φανταζώμαστε τὴν νέα ἀθάνατη ζωὴ τους».

Ὁ δὲ Γρηγόριος τῆς Νύσσης λέει, πὼς «ὁ δικαιοκρίτης Θεὸς κρίνει τοὺς ἀνθρώπους, ἀνάλογα μὲ τὴν πίστη τους, κι' ὄχι μὲ τὴν γνώση τους· γιατί ἡ γνώση εἶναι μιὰ ἐμπειρία προσωπική, πού παραδέχεται μόνον αὐτὰ πού γνωρίζει. Δὲν εἶναι ὁμως καθόλου τὸ ἴδιο καὶ ἡ χριστιανικὴ πίστη. Γιατί δέχεται σὰν πραγματικά, ὄχι αὐτὰ πού ξέρει, ἀλλ' αὐτὰ πού προσδοκᾷ καὶ πού ἐλπίζει. Γιατί, γιὰ ἕνα πρᾶγμα πού τὸ κρατοῦμε στὰ χέρια μας, δὲν εἶναι νοητὸ νᾶχῶμε ἐλπίδες γι' αὐτό. Γιατί αὐτὸ πού τὸ κατέχεις, πὼς μπορεῖς νὰ τὸ ἐλπίζης; Ἕνα πρᾶγμα ὁμως πού διαφεύγει τὴν κατανόησή μας, ἡ πίστη μᾶς τὸ κάνει δικό μας· καὶ κάνει ἀθώρητα καὶ τ'άόρατα, ἐξίσου βέβαια μὲ τὰ ὄρατὰ καὶ τὰ ψηλαφητά».

Γι' αὐτὸ κι' ὁ θεῖος Χρυσόστομος λέει «Ἡ πίστη εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς σωτηρίας· ἡ πίστη εἶναι τὸ μάτι τῆς θεογνωσίας· ἡ πίστη βλέπει τ' ἀθέατα. Ἡ πίστη μᾶς χειραγωγεῖ σωστὰ στὸ δρόμο τῆς ἀναγέννησής μας· ἡ πίστη εἶναι ὁ λαμπρὸς καθρέπτης τῶν ὑπεραισθητῶν καὶ τῶν ἀόρατων· ἡ πίστη εἶναι ὁ τέλειος διδάσκαλος τῆς ὁμοουσίας Τριάδος».

Ὁ ἅγιος Ἀντώνιος λέει ἐπίσης, ὅτι «Μᾶς εἶναι σφραγίδα καὶ τεῖχος ἀσφαλείας». Κι' ὁ Ὠριγένης, ὅτι εἶναι «πηγὴ κάθε σοφίας· ἀρχὴ στὸ νὰ πιστέψωμε στὸ Δημιουργὸ τοῦ παντός. Καὶ ποῖος ἄλλος λόγος· λέει· πλησιάζει περισσότερο τὴν ἀνθρώπινη φύση στὸ νὰ ζῆ μ' εὐπρέπεια, ὅσον ἡ πεποίθηση, πὼς ὁ Θεὸς ἐπιβλέπει τὰ πάντα· κι' ὄχι μονάχα αὐτὰ πού λέμε καὶ πράττομε· ἀλλὰ κι' αὐτὰ πού βάζομε στὸ λογισμό μας;». Κι' ὁ Κύριλλος τῆς Ἀλεξάνδρειας λέει ἐπίσης: «Ἡ πίστη εἶναι ἡ θύρα γιὰ τὴ ζωὴ· ἡ πίστη μᾶς μεταφέρει ἀπὸ τὴν φθορὰ στὴν ἀφθαρσία».

5. Ἡ πίστη μας πρέπει νᾶναι ζωντανή· καὶ τὰ ἔργα εἶναι ἀπαραίτητα.

Σχετικὰ μὲ τὴν ἀναγκαιότητα τῶν ἔργων, γιὰ νὰ φθάση κανεὶς στὴν τελειότητα, ὁ Θεοδώρητος λέει, πὼς «δὲν φθάνει ἡ πίστη, γιὰ νὰ σωθῆ ἕνας πιστὸς, ἀλλὰ χρειάζεται καὶ ἔργα, γιὰ νὰ φθάση στὴν τελειώσή του». Καὶ ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξαν-

δρινός γράφει: «Ἡ πίστη, ἂν καὶ εἶναι μιὰ θεληματικὴ συγκατάθεση τῆς ψυχῆς, δὲν μπορεῖ νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ καλὸ καὶ νὰ γίνῃ τὸ στήριγμα καὶ τὸ θεμέλιο τῆς δικαιοσύνης, χωρὶς τὴν ἀγάπη στὸν Χριστό». Κι' ὁ Θεοφύλακτος λέει: «ἐκείνη ἡ πίστη, ἀξίζει τὸ καθετί, πού ἐνεργεῖται μὲ τὴν ἀγάπη· ἡ πίστη δηλαδὴ πρέπει νᾶναι πάντα ἐκδηλωτικὴ καὶ ζωντανὴ καὶ νὰ συνοδεύεται, μὲ ἔργα ἀγάπης στὸ Χριστό. Καὶ πρέπει νὰ ξέρωμε, πὼς ἡ πίστη φανερώνεται μὲ τὴν ζωντανὴν ἀγάπη, πὼς δὲν εἶναι ὅμως ἀποτελεσματικὴ, χωρὶς νὰ συνοδεύεται καὶ μὲ τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης». Κι' αὐτὸ συνταιριάζει καὶ συμφωνεῖ ἀπόλυτα μὲ τὸ ρητό, πὼς «ἡ πίστη χωρὶς ἔργα, εἶναι νεκρή».

Ὁ δὲ ἅγιος Φώτιος λέει: «Πρέπει οἱ ἀρετὲς νὰ συνυπάρχουνε σταθερὰ μὲ τὴν πίστη· καὶ μὲ τὰ δυὸ δὲ αὐτὰ μαζὶ νὰ καταρτίζεται καὶ νὰ φθάνῃ στὴν ἀρτιότητα κάθε σπουδαῖος. Γιατὶ ἡ μὲν δογματικὴ καθαρότητα φανερώνει τὴν τάξη καὶ τὴν κοσμιότητα τῆς συμπεριφορᾶς· τὰ καλοπροαίρετα ὅμως κι' ἀγνὰ ἔργα μᾶς φανερώνουν τὴν θειότητα τῆς πίστεως. Καὶ τὸ καθένα ἀπὸ τὰ δυὸ δὲν μπορεῖ νὰ ζήσῃ ἢ νὰ ὑπάρξῃ χωρὶς τὸ ἄλλο· παρὰ κρυφογλυστρᾶ καὶ χάνεται, γιατί δὲν τὸ βαστᾶ καὶ δὲν ἀντέχει νὰ καθρεφτίζεται μονάχο του στὴν ἀνθρώπινη ψυχῇ». Κι' ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος λέει «Ἀρχὴ τῆς ζωῆς εἶναι ἡ πίστη· τέλος τῆς δὲ ἡ ἀγάπη». Γι' αὐτὸ, ὅσοι καμώνονται πὼς εἶναι μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, δὲν πρέπει νὰ τὸ δείχνουν μὲ τὰ λόγια μονάχα, ἀλλὰ ν' ἀναγνωρίζωνται ἀπὸ τὰ ἔργα πού κάνουνε. Γιατὶ κάθε δένδρο ἀπὸ τὸν καρπὸ του γνωρίζεται.

6. Τὰ γνωρίσματα τῆς ἀληθινῆς πίστεως.

Τὰ γνωρίσματα τῆς ἀληθινῆς πίστεως στὸ Χριστό εἶναι τὰ ἑξῆς:

α) Ἡ ἀληθινὴ πίστη πληροφορεῖ μυστικὰ τὸν πιστό, γιὰ τὸν θεῖο χαρακτῆρα πού ἔχει ἡ πίστη του.

β) Κατευθύνει τὴν συμπεριφορὰ του στὸ δρόμο τῆς ἀλήθειας· τὸν ποδηγετεῖ μυστικὰ· καὶ τὸν διδάσκει νὰ πραγματοποιῆ στὴ ζωὴ του τὸ ἀγαθὸ καὶ τὸ τέλειο θέλημα τοῦ Θεοῦ.

γ) Ὁδηγεῖ πρὸς τὴν μακαριότητα καὶ μαθαίνει στὸν ἄνθρωπο, πὼς τὸ τέλειο ἀγαθὸ πού ποθεῖ δὲν βρίσκεται πουθενὰ ἄλλοῦ, παρὰ στὴν ἀγάπη πρὸς τὸ Θεὸ καὶ πρὸς τοὺς συνανθρώπους του.

δ) Γεμίζει τὴν καρδιά τοῦ πιστοῦ ἀπὸ ἐλπίδα ἀθάνατη κι' ἀστείρευτη κι' ὀλόαγνη, πού κλείνει μέσα της τὸ πλήρωμα τῆς εὐτυχίας.

ε) Τὴν γεμίζει ἐπίσης ἀπὸ ἀγάπην ὀλόθερμην, ἀνείπωτην, ἀνέκφραστη, μυστικὴν, ἀγνήν, ἅγιαν κι' ἀπροσμέτρητη, ποὺ πλημμυρίζει τὴν ὑπαρξὴ καὶ τὴν κατακυριεύει.

στ) Γεμίζει ἐπίσης τὴν καρδιὰ τοῦ πιστοῦ ἀπὸ τοὺς καρποὺς τοῦ ἁγίου Πνεύματος· καὶ ἡ χαρὰ, ἡ εἰρήνη, ἡ μακροθυμία, ἡ καλωσύνη, καὶ ἡ ἀγαθοσύνη, θρονιαζόνται μέσα της, σὰν δωρεὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ποὺ τὴν ἐξαυλώνει καὶ τὴν καθαγιαίνει.

ζ) Χαρίζει ἀκόμη κι' ὅλα τ' ἄλλα χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ποὺ ἐπιφοιτᾷ καὶ φωτίζει τὸν νοῦ τοῦ πιστοῦ· καὶ τοῦ δίνει σοφία, σύνεση, ἀγαθὴ θέληση, καὶ τὴν γνώση, τὴν ἀλήθεια καὶ τὸν ἅγιο φόβο τοῦ Θεοῦ.

η) Ἀναμορφώνει καὶ ξαναγεννᾷ τὸν διεφθαρμένον ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν ἄνθρωπον καὶ τὸν ξαναφέρει στὸ ἀρχαῖό του κάλλος.

θ) Τὸν ἀγιάζει, καὶ τὸν περιλουζει μὲ μύρο εὐωδιασμένο· καὶ τὸν ὀδηγεῖ στὴν τελειότητα.

ι) Τοῦ ἀνοίγει τὰ πνευματικὰ του μάτια, γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ βλέπη τ' ἀθέατα καὶ ν' ἀποκαλύπτῃ τ' ἀπόκρυφα καὶ τὰ μυστήρια.

ια) Τοῦ δίνει παλληκαριὰ καὶ δύναμη καὶ τὴν ἠθικὴ γενναϊότητα νὰ μὴ καταπτοῆται ἀπὸ τὶς δυσκολίες κι' ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς ζωῆς· καὶ τὸν ἐνισχύει, καὶ τοῦ δίνει θάρρος, ὑπομονή, μεγαλοψυχία, καὶ τὴν φιλευσπλαγχνία κι' ὅλες τὶς ἄλλες χριστιανικὲς ἀρετές.

ιβ) Τοῦ χαρίζει ἀκόμη σωφροσύνη κι' ἀγνότητα κι' ἀκεραιότητα καὶ τὴν ἀπροσμέτρητη ὁμορφιὰ τῆς Παρθενίας.

ιγ) Κάνει τὸν πιστὸν ἀνώτερον ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς νόμους καὶ τοῦ δίνει τὴν δύναμη νὰ νικᾷ τὴν φυσικὴ τάξη.

ιδ) Ἡ ἀληθινὴ πίστις στὸ Χριστὸ κάνει τὸν πιστὸ Εἰκόνα τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν ἐξομοιώνει μ' Αὐτόν.

7. Τὸν Θεὸν τὸν γνωρίζομε μὲ τὴν πίστιν.

«Τὸ θεμέλιο τῆς γνώσης εἶναι, τὸ νὰ μὴ ἀμφιβάλλωμε γιὰ τὸν Θεό· καὶ νὰ ἔχωμε πίστιν», λέει ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρινός. Ὁ δὲ Θεοδώρητος λέει: «Ἡ συγκεφαλαίωση τῶν ἀγαθῶν καὶ τὸ ἀληθινὸ θεμέλιο τῆς ζωῆς εἶναι, ἡ γνώση μας γιὰ τὴν θεία φύση· καὶ ἡ πίστις μας καὶ ἡ ψυχικὴ μας διάθεση, σχετικὰ μὲ τὸ ζήτημα αὐτό. Γιατὶ ὅτι εἶναι τὸ μάτι γιὰ τὸ σῶμα, τὸ ἴδιο εἶναι καὶ γιὰ τὴν ψυχὴ ἡ πίστις καὶ ἡ γνώση μας γιὰ τὰ θεία». Ὁ δὲ ἅγιος Κύριλλος τῆς Ἀλεξάνδρειας λέει: «Πηγὴ κάθε ἀγαθοῦ μπορεῖ νὰ γίνῃ στὸν ἄνθρωπο, τὸ νὰ γνωρίζῃ τὸν

ἀληθινὸ Θεό, πού εἶναι ὁ Δημιουργὸς καὶ ὁ Κύριος τῶν πάντων». Καὶ ὁ ἴδιος ἅγιος πατέρας λέει πάλιν ἄλλου· «Γνώση εἶναι, ἡ ἐπίγνωση τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' ἂν θέλῃς ὁμως νὰ γνωρίσης τὸν Θεό, πρέπει νὰ προλάβῃς καὶ νὰ γνωρίσης τὸν ἑαυτό σου». Κι' ὁ θεῖος Χρυσόστομος λέει: «Γνώση εἶναι, ἡ ἐπίγνωση τοῦ ἑαυτοῦ μας· γιατί τὸ νὰ μὴ γνωρίζωμε τοὺς ἑαυτοὺς μας εἶναι ἔσχατη πλάνη καὶ τρέλλα· καὶ μάλιστα κάτι πολὺ χειρότερο ἀπ' τὴν τρέλλα. Γιατί κι' ἡ τρέλλα εἶναι ζήτημα ἀρρώστειας κι' ἀναγκαιότητα· τὸ ἄλλο ὁμως ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν προαίρεσή μας».

Κι' αὐτὸ εἶναι σοφώτατη γνώμη κι' ἀναμφισβήτητη ἀλήθεια· γιατί, ἂν ἐξαρτᾶται ἀπὸ μᾶς τοὺς ἴδιους κι' ἂν εἶναι στὸ χέρι μας τὸ νὰ γνωρίσωμε τὸν ἑαυτό μας, πολὺ περισσότερο εἶναι τὸ νὰ γνωρίσωμε τὸν Θεόν. Ἄν λοιπὸν κάποιος δὲν ἔχη τὴν διάθεση νὰ γνωρίσῃ τὸν ἑαυτό του, οὔτε καὶ τὸν Θεὸ βέβαια δὲν θὰ θέλῃ νὰ γνωρίσῃ. Καὶ τὸ νὰ μὴ θέλῃ νὰ γνωρίσῃ κανεὶς τὸν Θεό, εἶναι πραγματικὴ φρενοβλάβεια· καὶ κάτι πολὺ φοβερώτερον ἀπ' αὐτήν. Ἡ γνώση τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἔχει συνδεθῆ μετὰ τὴν ἐπίγνωση τοῦ ἑαυτοῦ τους, γιατί μόνον ἔτσι μποροῦν νὰ ὀδηγηθοῦν πρὸς τὴν τελειότητα καὶ πρὸς τὴν ἐπίγνωση τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸς πού δὲν ξέρει τὸν ἑαυτό του, οὔτε τὸν Θεὸ μπορεῖ νὰ γνωρίσῃ. Γιατί τὸ θεῖον αὐτοφανεῖται σ' αὐτὸν πῶχει καθαρὴ καρδιὰ καὶ πού τὸ ἀναζητᾶ, μὲ πίστη. Αὐτὸς ὁμως πού δὲν ξέρει τὸν ἑαυτό του, ἀγνοεῖ φυσικὰ καὶ τὴν ἠθικὴν του κατάστασιν. Κι' ἐκεῖνος πού δὲν τὴν ξέρει, δὲν ἔχει οὔτε ἰδέαν ἂν εἶναι ἀρρωστημένος ἠθικά, κι' ἂν ἡ ψυχὴ του πάσχη φοβερὰ κι' ἂν τὴν περισκέπουνε σκοτάδια. Καὶ ποιά σχέση καὶ τί κοινὸ ἔχει τὸ φῶς, μὲ τὸ σκοτάδι;

Ὁ χριστιανὸς ὁμως πού γνωρίζει τὸν ἑαυτό του, καθαρίζει τὴν ψυχὴν του ἀπὸ κάθε ρύπο κι' ἀκαθαρσία· κι' ἀναδειχνεὶ τὴν καρδιὰν του ἅγιον καὶ κατοικητήριον τοῦ Παμβασιλέα Θεοῦ· πού, ὅπως τὸ ὑποσχέθηκε, ἔρχεται τότε καὶ κατοικεῖ καὶ περιδιαβάζει μέσα στὴν ψυχὴν μας σταθερὰ καὶ μόνιμα. Οἱ μωρὲς παρθένας ἀποκλείσθηκαν ἀπὸ τὸ γάμον τοῦ Κυρίου, γιατί τοὺς ἔλειψε τὸ φῶς τῆς γνώσεως· γι' αὐτὸ κι' ὁ Κύριος δὲν τις ἀνεγνώρισε.

8. Ἡ δύναμη καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς πίστεως στὸ Χριστό.

— Ἦν πίστη! Εἶσαι θεῖο δῶρον· καρπὸς τῆς θείας ἀποκάλυψης· καὶ φανέρωσις καὶ γνώσις τῶν μυστηρίων· σὺ μᾶς μαθαίνεις τίς θεῖες ἀλήθειαι· σὺ εἶσαι ἡ κλίμακα πού ἐνώνει τὸν οὐρανὸν μὲ τὴν γῆν· σὺ εἶσαι ὁ σύνδεσμος τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων

καὶ σὺ εἶσαι καὶ ἡ ἀπόδειξη τῆς θείας φιλίας καὶ ἀγάπης καὶ ἡ ἔκφραση καὶ ἡ μετάδοση τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν! Μὲ ποιούς λόγους μπορῶ νὰ ἐξαγγείλω τὴ δύναμή σου καὶ μὲ ποιῆς φράσεις νὰ διηγηθῶ τὶς ἐνέργειές σου;

Σὰν θεῖο δῶρο ποὺ εἶσαι, ἔχεις ἀληθινὰ θεία δύναμη· καὶ ἡ ἐνέργειά σου εἶναι ἄπειρη κι' ἀπροσμέτρητη καὶ ἰσοφαρίζει μὲ τὴν θεία βούληση· γιατί, μὲ τὴν θεία δύναμη, κατορθῶνεις τέτοια πράγματα, ποὺ εἶναι ἀδύνατον καὶ νὰ τὰ χωρέση ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου. Μοιάζεις μὲ φῶς, ποὺ καταλάμπει τὸν νυχτωμένο ἀνθρώπινο νοῦ. Σὺ γίνεσαι ὁδηγὸς σ' αὐτοὺς ποὺ ζητᾶνε τὴν ἀλήθεια μέσα στ' ἁγιασμένα βιβλία· καὶ σὺ τοὺς χειροκρατεῖς, ὡς ποὺ νὰ φθάσουνε, μ' ἀσφάλεια, στὴν ἀληθινὴ γνώση. Σὺ φλογίζεις μ' ἔρωτα θεῖο τὶς καρδιές καὶ σὺ ἀνάβεις μέσα τους τὴν θεϊαν ἀγάπη. Σὺ γεννᾷς τὴν ἀληθινὴ ἐλπίδα, γιατί σὲ μυστικὴ ἐνόραση μᾶς φανερῶνεις καὶ μᾶς ἀποδείχνεις σὰν ὑπαρκτὰ αὐτὰ ποὺ ἐλπίζουμε. Σὺ ντύνεις μὲ πορφύρα βασιλικὴ αὐτοὺς ποὺ φωτίζεις. Σὺ τοὺς χαρίζεις τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὰ χαρίσματα. Σὺ γεμίζεις τοὺς πιστοὺς μὲ σοφία, καὶ μὲ πνεῦμα σύνεσης καὶ γνώσης τῆς ἀλήθειας· καὶ σὺ μὲ τὸ πνεῦμα τῆς θέλησης καὶ τῆς δύναμης καὶ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ. Σὺ τοὺς πλουτίζεις μὲ τοὺς καρποὺς τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Σὺ πλημμυρίζεις τὴν καρδιὰ τοῦ πιστοῦ ἀπὸ ἀγάπη, ἀπὸ χαρὰ, ἀπὸ γαλήνη, ἀπὸ μακροθυμία, καὶ ἀπὸ χρηστότητα, καλωσύνη, πραότητα κι' ἐγκράτεια.

Ἡ δύναμή σου ξαναγεννᾷ τὸν ἄνθρωπο, ποὺ τὸν ἀφάνισε ἡ ἁμαρτία καὶ τὸν ξαναφέρει στὴν ἀρχαία του ὀμορφιά καὶ τὸν ξανακάνει εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Ἡ θεοκίνητη ἐνέργειά σου, πείθει τὸν νοῦ νὰ σοῦ ὑποτάσσεται, καὶ πληροφορεῖ τὴν καρδιὰ γιὰ τὴν πραγματικότητα τῆς κάθε ἀλήθειας ποὺ ἀποκαλύπτεις. Τὸ θεῖο σου φῶς ξεχύνεται γύρω ἀπὸ τὸν πιστὸ καὶ τοῦ φωτίζει τὸν νοῦ νὰ καταλαβαίνει τὶς θεῖες Γραφές. Σὺ μᾶς ἀνοίγεις τὰ μάτια τῆς διάνοιάς μας καὶ σὺ ἀγγίζεις τὶς χορδές τῆς καρδιάς γιὰ νὰ λατρεύουμε καὶ νὰ ὑμνολογοῦνε τὸν Κύριο. Σὺ μᾶς δασκαλεύεις νὰ πειθαρχοῦμε στὸ Θεό. Σὺ μᾶς φωτίζεις γιὰ νὰ κατανοοῦμε τὰ ὑψηλὰ νοήματα τῶν προφητειῶν καὶ τὰ θεῖα λόγια τῶν ἁγίων ἀποστόλων. Σὺ πραγματοποιεῖς τὴν τέλειαν ἠθική. Καὶ σὺ κάνεις φιλοσοφημένο τὸ λογισμὸ τοῦ πιστοῦ. Σὺ, μὲ τὴ θεία σου ἐνέργεια καὶ δύναμη ἀποκαλύπτεις στοὺς πιστοὺς τὸν θεῖό σου χαρακτήρα. Κι' ἐσὺ ἐτράβηξες τὰ ἔθνη στὸ δρόμο τῆς σωτηρίας. Σὺ κατάκτησες τὸν κόσμο. Κι' ἐσὺ ἀφάνισες τὶς συναγωγές τῶν ἔθνικῶν. Σὺ ἐνίκησες τὴν ἀπιστία. Κι' ἐσὺ ἔστησες καταμεσῆς τῆς Γῆς, τὸ τρόπαιο τοῦ Τίμιου Σταυροῦ. Σ' ἐσένα ὑποταγέκανε οἱ

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΩΣ ΚΗΡΥΞ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

VI. Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

Ὁ Παῦλος ὅλα αὐτά, πού ἐδίδασκε καί συνιστοῦσε σ' ὅλους τοὺς Χριστιανούς, τὰ ἐφήρμοζε πρῶτα ὁ ἴδιος στὴν ἰδική του ζωή. Γι' αὐτὸ λέγει : Σᾶς διδάσκω ὅλα αὐτά, γιατί σᾶς ἀγαπᾶ ὅλους μὲ τὴν ἴδια ἀγάπη, πού δείχνει σὲ σᾶς ὁ Χριστός. Καί προσεύχομαι στὸν Κύριό μας, ὥστε ἡ ἀγάπη, τὴν ὁποία ἔχετε ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνάμεσά σας, νὰ περισσεύη ὅλο καὶ περισσότερο, μὲ ὀλοκληρωμένη γνῶσι καὶ κάθε διάκρισι, γιὰ νὰ διακρίνετε τὰ σωστά καὶ ἠθικὰ πράγματα, ὥστε ἐφαρμόζοντες αὐτὰ νὰ γίνετε τέλειοι στὴν ἀρετή, γιὰ νὰ σᾶς βραβεύσῃ ὁ Θεὸς κατὰ τὴ Δευτέρα Του Παρουσία (Φιλ. α', 9-10). Αἰσθάνεται δὲ χαρὰ καὶ εὐχαρίστησι μεγάλη νὰ θυσιάσῃ καὶ τὸν ἑαυτό του πρὸς χάριν τῆς σωτηρίας τῶν ἄλλων. Ἐγὼ - λέγει-μὲ πολλή μου εὐχαρίστησι θὰ προσφέρω ὅ,τι κι' ἂν ἔχω καὶ τὴν ζωὴν μου ὀλόκληρη χάριν τῶν ψυχῶν σας, μολονότι σεῖς μὲ ἀγαπᾶτε πολὺ πιο λιγώτερο ἀπ' ὅ,τι ἐγὼ σᾶς ἀγαπᾶ (Β' Κορ. ιβ', 15). Καί γιὰ νὰ γνωρίσετε τὴν ἀγάπη, πού τρέφω σὲ σᾶς, λέγω : Ποιὸς εἶναι ἄρρωστος καὶ δὲν ἄρρωσταίνω κι' ἐγὼ μαζί του ; Καὶ ποιὸς σκανδαλίζεται ἀπ' τὴν ἁμαρτία καὶ πέφτει, κι' ἐγὼ

βασιλιάδες. Καὶ σ' ἐσένα ἔτρεξαν οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν λαῶν. Σὺ ἀπέδειξες ἄσοφους τοὺς φιλοσόφους. Κι' ἐσὺ ἀνάδειξες πολὺφθογγοὺς ρήτορες τοὺς φτωχοὺς σὸ πνεῦμα. Σὺ, ὅταν ἐκηρύχθηκες στὸν κόσμον, τὸν πλημμύρισες ἀπὸ φῶς. Κι' ἐσὺ ἐξαγιάσες τὰ ἔθνη, ὅταν ἐκυριάρχησες σ' αὐτά. Σὺ ξανάειπες τὸν κόσμον, πού τὸν εἶχε γεράσει ἡ ἁμαρτία. Καὶ σὺ ἀποκατάστησες τὴν δικαιοσύνην, καταργώντας τοὺς ἀπάνθρωπους νόμους. Σὺ κατεδίκασες τοὺς πολέμους. Κι' ἐσὺ ἐδώρησες στὸν κόσμον τὴν εἰρήνην. Σὺ τοῦ ἐχάρισες τὴν ἀληθινὴ ἐλευθερίαν. Κι' ἐσὺ ἐσύντριψες τὸ κράτος τοῦ Διαβόλου. Σὺ ἐγκατέστησες ἐπάνω στὴ γῆ μας αὐτὴν τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Κι' ἐσὺ ἀπόδιωξες ἀπὸ τὸν κόσμον τὴ λύπη, καὶ τοῦ ἐχάρισες τὴν ἀστείρευτην κι' ἀνέκφραστην χαρὰν.

Γι' αὐτὸ κι' ἐπάξια σὲ τιμοῦμε. Καὶ μὲ σένα, σὰν τὸ πολυτιμότερον θησαυρὸ τοῦ κόσμου κλεισμένο μέσα στὴν καρδιά μας, ἔχομε τὴν θάρρητα καὶ τὴν ἐλπίδα πῶς θ' ἀπολαύσουμε τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ αἰώνια ἀγαθά. Ἀμήν.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

δὲν καίομαι ἀπ' τῆ θλίψι για τὴν πτώσι του ; (Αὐτόθι, ια', 29). Για νὰ δείξη δὲ πιὸ πολὺ τὴν ἔνθερμη ἀγάπη του ἀνύστακτα ἐργάζεται μερά καὶ νύχτα καὶ μοχθεῖ, μὲ σκοπὸ νὰ κἀνη καλοὺς καὶ ἐκλεκτοὺς Χριστιανοὺς ὅλα τὰ πνευματικὰ παιδιὰ του. Καὶ δὲν σταματᾷ καθόλου ἀπὸ τοῦ νὰ φροντίζη για ὅλες τὶς τοπικὲς ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἴδρυσε αὐτὸς (Β' Κορ. ια', 28).

Βέβαια συναντᾷ στὶς προσπάθειές του μύριαι ἀντιδράσεις, ἐμπόδια πολλὰ, ἀναρίθμητους κινδύνους ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς πλάνης καὶ τῆς ἀπιστίας. Ἄλλ' ἐκεῖνος ἀγωνίζεται σταθερὰ καὶ κινεῖται πάντοτε ἀπ' τὴν ἀγάπη ἐκεῖνη, ποῦναι ἀπηλλαγμένη ἀπὸ κάθε ὑποκρισία (Αὐτόθι στ', 6).

Ἡ ἀγάπη του αὐτὴ ἔφθασε στὸ κατακόρυφὸ της, ὅταν, γεμᾶτος λύπη καὶ ὀδύνη, ἔγραφε τὰ ὑπέροχα ἐκεῖνα λόγια τῆς αὐτοθυσίας του. Θὰ εὐχόμενα ἀπ' τὰ βᾶθη τῆς ψυχῆς μου ἐγὼ ὁ ἴδιος, ποὺ δὲν θὰ ἦταν ἱκανὸ τίποτε ἀπολύτως νὰ μὲ χωρίση ἀπ' τὸν Χριστόν, νὰ χωρισθῶ ἀπὸ Αὐτὸν παντοτεινὰ χάριν τῆς σωτηρίας τῶν κατὰ σάρκα συγγενῶν μου, τῶν Ἰσραηλιτῶν (Ρωμ. θ', 3).

Μὲ αὐτές τὶς προϋποθέσεις, παρ' ὅλο ποὺ ἡ ταπεινοφροσύνη τὸν κάνει νὰ διστάζη, προβάλλει, σὰν ὑπόδειγμα ζωῆς ἀγάπης, τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του, ὅταν γράφη καὶ ὁμολογῇ: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ· ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστὸς» (Γαλ. β', 20). Ἡ ὅταν—δυὸ φορὲς μάλιστα—συμβουλευῆ: Γίνεσθε μιμητές μου, ὅπως κί' ἐγὼ ἐγίνα μιμητῆς τοῦ Χριστοῦ (Α' Κορ. δ', 16· α', 1). Ἡ ἀκόμη ὅταν προτρέπη τὸν μαθητὴν του Τιμόθεον ν' ἀκολουθήση τὰ ἴχνη του, παραμένοντας ἀκλόνητος σ' ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔμαθε ἀπ' αὐτὸν καὶ τὰ διεπίστωσε μὲ τὴν προσωπικὴ του πείρα, χωρὶς νὰ λησμονῆ ἀπὸ ποιοῦ Διδάσκαλο τὰ ἔμαθε (Β' Τιμ. γ', 14). καὶ πῶς ὀφείλει, αὐτὰ ποὺ ἔμαθε, νὰ τὰ ἐμπιστευθῆ σὲ πιστοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι θὰ εἶναι ἱκανοὶ νὰ τὰ διδάξουν καὶ σ' ἄλλους. Για νὰ ἐπιτύχη δὲ σ' αὐτὸ τὸν ἱερὸ σκοπὸ τοῦ συνιστᾷ: Σὺ πρέπει νὰ γίνης πρῶτα παράδειγμα στὸ λόγο, στὴ διαγωγὴ σου κατὰ τὴ συναναστροφή σου μ' αὐτοὺς, στὴν ἀγάπη, στὴν πνευματικὴ ζωὴ, στὴν πίστι, στὴν ἀγνότητα (Α' Τιμ. δ', 12).

Ἄλλ' ἐκεῖ ποὺ ὁ Παῦλος θριαμβεῦει κυριολεκτικὰ στὴ διδασκαλία του περὶ τῆς ἀγάπης εἶναι ὁ ὕμνος, τὸν ὁποῖον ἀφιέρωσε σ' αὐτὴν.

VII. Ο ὙΜΝΟΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ

Ὁ ὕμνος αὐτὸς τοῦ πρωτοκορυφαίου Ἀποστόλου εὑρίσκεται στὸ ΙΓ' κεφάλαιο τῆς πρώτης ἐπιστολῆς του πρὸς τοὺς Κορινθίους καὶ ἀποτελεῖ ἓνα ἀσύγκριτα μεγάλο ἀριστοურ-

γηματικό λογοτέχνημα, ἀφθάστου κομψότητος καὶ περιεκτικότητος ἐννοιών. Εἶναι ὁ πιὸ ὑπέροχος ὕμνος τοῦ Παύλου πρὸς τὴν μεγαλύτερη ἀπ' τὶς χριστιανικὰς ἀρετὰς, τὴν «βασιλική» ἀγάπη, ἡ ὁποία μὲ ἀνυπέβλητο ποιητικὸ λυρισμὸ καὶ κάλλος ἐξαίρεται. Κι' ἐπειδὴ ἀποτελεῖ ἓνα γενικὸ καὶ πλήρες συμπέρασμα τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν καὶ τῆς Νικοπόλεως μας περὶ τῆς ἀγάπης, γι' αὐτὸ τὸν παραθέτω σὲ σύντομη μετάφραση, σὰν κατακλιεῖδα.

»Ἐὰν ὑποθέσωμε, ὅτι ἔχω ὅλη τὴ δύναμι καὶ τὴν ἰκανότητα καὶ ὁμιλῶ ὅλες τὶς γλώσσες, ὄχι μόνον τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἀγγέλων ἀκόμη, ὅμως δὲν ἔχω μέσα μου ἀγάπη, μοιάζω καταπληκτικὰ μὲ ἄψυχο χαλκὸ, ποὺ βουίζει ἄσκοπα, ὅταν τὸν κτυποῦν, ἢ μὲ κύμβαλο, ποὺ κάνει θόρυβο χωρὶς ν' ἀποδίδῃ κάποιον ἦχο μὲ σημασία. Κι' ἂν ἔχω τὸ χάρισμα καὶ προφητεῖα καὶ γνωρίζω στὴν ἐντέλεια ὅλα τὰ μυστήρια, τὰ ἐγκόσμια καὶ τὰ ὑπερκόσμια· καὶ ἂν κατέχω κάθε ἀνθρώπινη σοφία καὶ γνῶσι· κι' ἔχω ἀκόμη τόση δυνατὴ πίστι, ποὺ νὰ μετακινῶ καὶ βουναὸ ὀλόκληρα ἀκόμη, ἀλλὰ δὲν μὲ διακρίνει ἡ ἀγάπη, τότε δὲν εἶμαι ἀπολύτως τίποτε. Καὶ ἂν μοιράσω ὅλα τὰ ὑπάρχοντά μου στοὺς φτωχοὺς, ἀλλὰ καὶ ἂν παραδώσω τὸ σῶμα μου στὴ φωτιά, γιὰ νὰ καῶ, χάρι τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ, δὲν ἔχω ὅμως καθόλου ἀγάπη, τότε δὲν ἔχω καμμιά ὠφέλεια.

»Ἡ ἀγάπη εἶναι μεγαλόψυχη, ἀνεκτικὴ καὶ μακρόθυμη· ἀγαθοποιεῖ καὶ ὠφελεῖ. Ἡ ἀγάπη δὲν φθονεῖ· εἶναι γενναιόψυχη. Ἡ ἀγάπη δὲν αὐθαδιάζει, δὲν φουσκώνει ἀπὸ ὑπερηφάνεια καὶ ἐγωϊσμὸ, δὲν πράττει τίποτε τὸ ἄσχημο, γιατί τὴν διακρίνει ἡ εὐγένεια καὶ ἡ κοσμιότητα, δὲν ζητεῖ οὔτε τὰ δικά της πράγματα καὶ συμφέροντα, γιατί εἶναι γεμάτη ἀφιλοκέρδεια, δὲν ὀργίζεται καθόλου, δὲν σκέπτεται ποτὲ κακὸ κατὰ τοῦ πλησίον, γιατί ἀνάμεσα τῆς πρυτανεύει πάντοτε ἡ εἰλικρινεία κι' ἡ ἀθωότητα, δὲν χαίρει ὅταν βλέπῃ ἀπὸ ἄλλους νὰ διαπράττεται ἡ ἀδικία, ἀπεναντίας δὲ συγχαίρει, ὅταν βλέπῃ νὰ ἐπικρατῇ ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσα σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Αὐτὴ ἡ ἀγάπη ὅλα τὰ ἐλαττώματα τοῦ πλησίον τὰ σκεπάζει, ἔχει τὴν καλὴ καὶ εἰλικρινῆ διάθεσι νὰ προσπαθῇ νὰ βλέπῃ τὰ πράγματα ὅπως εἶναι, δηλ. δὲν τὰ διαστρέφει, ἐλπίζει στὴν διόρθωσι τῶν παρεκτροπῶν τοῦ πλησίον καὶ γιὰ ὅλα δείχνει ἀνεξάντλητη ὑπομονή.

»Ἡ ἀγάπη ποτὲ δὲν χάνει τὴ θέσι της, οὔτε ἀκόμη καὶ μετὰ τὸν θάνατο. Ἐνῶ, καὶ οἱ προφητεῖες θὰ καταργηθοῦν· καὶ οἱ γλώσσες θὰ παύσουν νὰ ὑπάρχουν· καὶ ἡ γνῶσις θὰ σταματήσῃ νᾶχῃ κάθε ἀξία. Γιατί, τώρα ἐν μέρει μόνον γνωρίζομε καὶ κατὰ τὸν ἴδιον περιωρισμένον τρόπο προφητεύομε. Ὅταν ὅμως, στὴν ἄλλη ζωὴ, θὰ ἔλθῃ ἡ τελειότητα, τότε ὅλα αὐτὰ τὰ μερικὰ καὶ

Τὰ χριστιανικά προσκυνήματα

ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΣΤΟΥΣ ΒΡΑΧΟΥΣ ΤΩΝ ΜΕΤΕΩΡΩΝ ΣΥΓΚΙΝΗΤΙΚΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΙΣ ΣΤΗΝ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΒΑΡΛΑΑΜ

Ἡ ἱστορία καὶ ὁ πλοῦτος ἐνὸς ναοῦ

Μία πρόσκλησις γιὰ τὰ ἐγκαίνια ἐνὸς ξενοδοχειακοῦ συγκροτήματος μᾶς ἔφερε εἰς τὴν ἀπομεμακρυσμένη Θεσσαλικὴ πόλι, τὴν Καλαμπάκα. Ὁ καινούργιος δρόμος ἔχει συντομέψει τὴν διαδρομὴ ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα. Ὁ δρόμος αὐτὸς ποῦ ἀκολουθεῖ μιὰ παραλιακὴ ταντέλα, περνῶντας ἀπὸ τὰ λουτρά τῶν Καμμένων Βούρλων καὶ στρέφοντας ἀπὸ τὸν Δομοκὸ καὶ πρὸς κατεύθυνσι πλέον τὰ Φάρσαλα, παρουσιάζει ἕνα ἔργον σημαντικόν, ποῦ ἀξιοποιεῖ τουριστικὰ καὶ μιὰ ὀλόκληρη Θεσσαλικὴ περιοχὴ. Στὴν ἀξιοποιημένη αὐτὴ περιοχὴ ἡ Καρδίτσα, τὰ Τρίκκαλα καὶ ἡ Καλαμπάκα πρὸς τὰ Μετέωρα. Ὁ μεγάλος Θεσσαλικὸς ποταμός, ὁ Πηνειός, κυλᾷ ἀνάμεσα ἀπὸ ἕνα κομμάτι Θεσσαλικοῦ κάμπου καὶ ὁ γραφικὸς Ληθαῖος μὲ τὰ πλατάνια του διασχίζει τὴν πόλι τῶν Τρικκάλων. Ἡ Καλαμπάκα, ὁ τελευταῖος σταθμὸς τῆς διαδρομῆς μας, δὲν δίδει πλέον τὴν ἐντύπωσιν ἐνὸς μεγάλου χωριοῦ. Εἶναι μιὰ μικρὴ ὁμορφὴ πόλις, ποῦ τὸ πλούσιον πράσινον ἀγκαλιασμένο μὲ μιὰ λουλουδένια ὁμορφιά, δίνουν σ' αὐτὴν ἕνα ἐξαιρετικὰ συμπαθητικὸ χρῶμα. Στὸ χρῶμα αὐτὸ συντελεῖ καὶ ἡ ἐκκλησία τοῦ τοπικοῦ ἁγίου τῆς Θεσσαλικῆς αὐτῆς ὥραιας πόλεως, τοῦ ἁγίου Βησσαρίωνος ἀρχιεπισκόπου Σταγῶν. Αἱ ἀρχαῖαι Σταγαί, ἡ Καλαμπάκα, ἔχει μίαν πλούσια καὶ ἐνδιαφέρουσαν ἱστορίαν ἔθνη καὶ χριστιανική. Τὰ κάστρα καὶ τὰ μνημεῖα, τὰ σκορπισμένα ζωντανεῦουν τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴ καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς πόλεως. Οἱ τεράστιοι πέτρινοι ὄγκοι ποῦ περιβάλλουν τὴν Καλαμπάκα, μὲ τὰ μονα-

ἀτελῆ θὰ καταργηθοῦν. Ὅταν ἦμουν μικρὸ παιδί, μὲ τὴν παιδικὴν νοοτροπία ὠμιλοῦσα, ἔκρινα, σκεπτόμουνα. Ὅταν ὅμως ἔγιναν ἄνδρας, τότε κατήρησα ὅλα ἐκεῖνα τὰ παιδικά. Γιατί, τώρα βλέπομεν ἀκόμη, σὰν σὲ θαμβωμένο καθρέπτη, αἰνιγματικὰ καὶ ἀμυδρά, τότε ὅμως θὰ λάβω τόσο τέλεια γινῶσι, ὅση ἔχει καὶ ὁ Κύριος. Τώρα σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ μένουν ἡ πίστι, ἡ ἐλπίδα καὶ ἡ ἀγάπη, αὐτὰ τὰ τρία, ἀπ' τὰ ὁποῖα, σὰν αἰωνία, μεγαλύτερη εἶναι ἡ ἀ γ ἄ π η.

(Τέλος)

Ἀρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ

Ἱεροκέρυξ Ἱερῶν Μητροπόλεως Νικοπόλεως

στήρια τους τὰ χτισμένα ἀπὸ αἰῶνες, ἀνιστοροῦν μία θρησκευτική ἐποχή, πού παρέμεινε ἀξιόλογη στὸ πέρασμα τοῦ χρόνου. Μετὰ τὸν Ἄθω τῆς Χαλκιδικῆς, τὰ Μετέωρα τῆς Θεσσαλικῆς αὐτῆς γωνίας εἶναι ἡ πιὸ ἐνδιαφέρουσα μοναστική ὀρθόδοξη ἑλληνική περιοχή. Ἡ Καλαμπάκα ὑπερφηανεύεται γιὰ τὴν γειτονιά της μὲ τὰ Μετέωρα, ἀλλ' ἐπίσης ὑπερφηανεύεται γιὰ τὴν ἱστορική της ἐξέλιξι. Πολίχνη ὑπὸ τὸ ὄνομα Σταγοὶ συναντᾶται στὴν ἱστορία ἀπὸ τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς πρώτης χιλιετηρίδος ἀπὸ Χριστοῦ. Ἡ ἱστορία τῶν Σταγῶν-Καλαμπάκας ὡς ἐπισκοπῆς ὑπῆρξε μακρά. Μετὰ τὴν ἄλωση τοῦ Βυζαντίου ἀπὸ τοὺς Φράγκους, ἡ Καλαμπάκα προσαρτήθηκε στὸ νεοσύστατο δεσποτᾶτο τῆς Ἡπείρου, πού ἴδρυσεν ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος Κομνηνός. Ἐκτοτε ἡ περιοχή καὶ ἡ πόλις αὐτὴ ἐγνώρισε πολλοὺς δεσποτικούς κατακτητάς. Στὴν Κωνσταντινούπολι ὁ ἐπίσκοπος Σταγῶν-Καλαμπάκας ἐπέτυχε τὴν ἔκδοσιν χρυσοβύλου, πού ἐβεβαίωσε τὰ προσόντα τῆς «ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς» Σταγῶν καὶ βραδύτερον οἱ ἀνώτεροι ὑπάλληλοί της ἐπιτλοφοροῦντο «κεφαλικέοντες». Στὸν ἐπισκοπικὸ ναὸ τῆς Καλαμπάκας, πού ἀποτελεῖ πολῦτιμο Βυζαντινὸ μνημεῖο, ἔχουν ἀναγραφῆ στὸν νάρθηκά του τὰ κείμενα τοῦ χρυσοβύλου τοῦ Ἀνδρονίκου Γ' Παλαιολόγου καθὼς καὶ τὸ συγγέλιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀντωνίου Β'. Ἀξιόλογον συγκοινωνιακὸν καὶ ἐμπορικὸν κέντρον ἡ Καλαμπάκα ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Καὶ ἀργότερον ὑπῆρξε τὸ θέατρο αἱματηρῶν μαχῶν μεταξὺ ἐλλήνων ἐθελοντῶν καὶ τουρκικοῦ στρατοῦ. Ὡς ἐλεύθερη ἑλληνική Θεσσαλικὴ κωμόπολις ἐστάθη καὶ παραμένει ἀκόμη ὁ διάδρομος, πού ὀδηγεῖ στὴν ὑποβλητικὴ μοναστικὴ πολιτεία τῶν Μετεώρων. Ἐχει ἐξωραϊσθῆ καὶ ἐκπολιτισθῆ ὁ διάδρομος αὐτός, πού μοσχοβολᾷ ἀπὸ ἄνθη καὶ ἀπὸ τὴν πνευματικὴν εὐωδίαν τῶν ἱστορικῶν Μοναστηριῶν.

Πρὸς τοὺς βράχους αὐτοὺς τῶν Μετεώρων συγκεντρώνει τὴν προσοχή, τὴν περιέργειαν καὶ τὴν συγκίνησι ὁ κόσμος τῶν ἐπισκεπτῶν μας. Τὸ ταξεῖδι τῶν ἐλλήνων καὶ τῶν ξένων ἐπισκεπτῶν στὴν ἀκραία Θεσσαλικὴ πόλι τῆς Καλαμπάκας, ἔχει ὡς κύριον σκοπὸ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν βράχων αὐτῶν, κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τῶν ὁποίων ἀπλώνεται ἡ μικρὴ Θεσσαλικὴ πόλις τῶν ἀρχαίων Σταγῶν. Ἐνα ἀπομακρυσμένο σήμαντρον μᾶς καλεῖ μὲ τοὺς ἤχους του σὲ μιὰ ἐπίσκεψιν μας πρὸς τοὺς βράχους. Ἐσπερινὸς τοῦ Δεκαπενταύγουστου. Ἡ κλῆσις αὐτὴ τοῦ σήμαντρον δονεῖ βαθύτατα τὴν χριστιανικὴν μας ψυχὴν. Ξεκινᾶμε γιὰ τὴν ἐπίσκεψιν αὐτῆ. Μιὰ ἐπίσκεψιν πραγματικὸν προσκύνημα. Ἀντικρίζουμε τοὺς βράχους καὶ γεμίζει ἡ ψυχὴ ἀπὸ θάμβος καὶ ἔκστασι. Γιγάντιοι φρουροί, πού ὑψώνονται μὲ μιὰ

θεαματικότητα. Ὅσοι ἔχουν τὴν ὑπομονὴ νὰ τοὺς μετρήσουν ἰσχυρίζονται ὅτι ὑπερβαίνουν τὴν χιλιάδα. Ὁ καθένας ἐξ αὐτῶν μὲ τὸ ἰδικό τους σχῆμα, ἀποτελοῦν σωστὸ βραχόδασο. Τὴν ἡλικία τους οἱ γεωλόγοι τὴν ἀνεβάζουν σὲ ἐξήντα ἑκατομμύρια χρόνια! Ἡ χριστιανικὴ καὶ ἔθνικὴ ἱστορία τῶν βράχων αὐτῶν χρονολογεῖται ἀπὸ τὸν ἕνατο αἰῶνα μ.Χ., ὁπότε ἤρχισαν νὰ συγκεντρῶνῶνται οἱ πρῶτοι «ἀναχωρηταὶ» ποὺ συνέστησαν ἱερὰν σκηνὴν καὶ ναὸν καὶ ἀργότερα, ἐπὶ σερβοκρατίας, ἐκτίσθησαν καὶ ἄλλοι ναοὶ ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ σέρβου Κράλη Στεφάνου Δουσάν καὶ τοῦ διαδεχθέντος αὐτὸν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἑτεροθαλοῦς ἀδελφοῦ του Στεφάνου. Μετὰ τὴν πτώσιν τῆς σερβοκρατίας, σειρὰ ἐπιδρομῶν ἀπὸ ἀλβανοὺς ληστὰς ἀνάγκασαν τοὺς ἀναχωρητὰς νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν σκῆτην των καὶ νὰ καταφύγουν εἰς τοὺς ἀπρόσιτους βράχους, εἰς σκῆπτες ὑψοῦμενες ὑπεράνω τῆς γῆς καὶ κρεμασμένες εἰς τὸν ἀέρα. Ἄλλ' ἢ πλέον ἐνδιαφέρουσα κίνησις καὶ ζωὴ χρονολογεῖται ἀπὸ τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα. Τὸ 1303 ἔφθασε ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος ὁ Ἀθανάσιος ἐγκατεστάθη εἰς Στύλον καὶ κατόπιν ἔφθασαν καὶ ἄλλοι μοναχοὶ καὶ ἰδρύθησαν τὰ πρῶτα μοναστήρια. Ὁ Πλατύς Λίθος καὶ ὁ βράχος τῆς Δρακοσπηλιάς ὑπῆρξαν τὰ μεγαλύτερα καὶ ἀπώτερα ὄροπέδια, ἐπάνω στὰ ὁποῖα ἀνηγέρθησαν τὰ μοναστήρια Μετεώρου, Βαρλαάμ, Ἁγίου Στεφάνου, Μεταμορφώσεως, Ἀγίας Τριάδος καὶ πλήθος ἄλλων μικρότερων. Μοναδικὸ φαινόμενο ἀνὰ τὸν κόσμον ὁλόκληρον ἐκρίθη ἀπὸ τοὺς ξένους ἐπισκέπτας, τὸ θέαμα τῶν βράχων αὐτῶν. Ὅλοι ἐξέφρασαν θαυμασμόν καὶ ἰδιαιτέρως ὁ γάλλος ἐρευνητὴς Λεὼν Ἐξέ, ὁ ὁποῖος ἐπεσκέφθη περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος τὰ Μετέωρα καὶ ἔγραφεν ὅτι «εἰς τὴν ἀπομακρυσμένην ἐκείνην γωνίαν τῆς Θεσσαλίας ὑπάρχει ἕνα τοπίον παράξενον καὶ μεγαλοπρεπές, τὸ ὁποῖον δικαίως θὰ ἠμποροῦσε νὰ θεωρηθῆ ὡς ἕνα ἀπὸ τὰ θαύματα τῆς ἀνατολῆς. Εἶναι σὰν ἕνα δάσος ἀπὸ γιγάντιους βράχους, ποὺ ὀρθώνονται σὰν λόγχες, ὡς τεράστιες ἀπειλητικὲς στήλεις, ὡς κεκλιμένοι πύργοι. Τὰ μοναστήρια ποὺ στεφανώνουν τὰς κορυφὰς αὐτῶν τῶν βράχων συμπληρῶνουν λαμπρῶς τὸ θέαμα. Βλέποντας αὐτὰ τὰ μοναστήρια νὰ εὐρίσκωνται ἔτσι μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς τείνει νὰ πιστέψῃ κανεὶς, ὅτι ὁ Θεὸς ἐδημιούργησεν αὐτοὺς τοὺς τεράστιους στύλους ἐπίτηδες διὰ τοὺς μοναχοὺς, ὥστε νὰ διαδοθῆ μιὰ ἀπὸ τὶς παραδοξώτερες μορφῆς τοῦ ἀνατολικοῦ ἀσκητισμοῦ καὶ ἔτσι ὁ κόσμος νὰ ἰδῆ τὶς μοναχικὲς κοινότητες τῶν Στυλιτῶν. Συνασκητὴς τοῦ Ἀθανασίου ὑπῆρξεν ὁ Βαρλαάμ, ποὺ ἴδρυσεν τὸ 1350 ἐπάνω εἰς τὸν βράχον τῆς Δρασκοπηλιάς τὴν μονὴν ποὺ φέρει τὸ ὄνομα τοῦ ἱδρυτοῦ της καὶ τὸ ναὸν τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν. Ἀργότερα,

στά 1553, ήλθαν στην μονή αυτή οι άδελφοί Άψαράδες Νεκτάριος και Θεοφάνης. Εύρηκαν έρημο τον βράχο, έκτισαν δωμάτια και τον μεγαλοπρεπή ναό τών άγιών Πάντων. Το 1627 άνεκαινίσθη το παρεκκλήσιον τών Τριών Ίεραρχών και εικονογραφήθη. Θάμβος προκαλεί ό ναός τών άγιών Πάντων, με καλλιτεχνικές εικόνες του 16 αιώνος, έργα του ζωγράφου Φράγκου Κατελανού και άλλες του 18 αιώνος. Πλούσια ή βιβλιοθήκη και πολύτιμα τὰ κειμήλιά της. Άξιόλογα και τὰ μοναστήρια του Μετεώρου και του άγίου Στεφάνου. Το τελευταίον αυτό το επισκέφθηκε το 1333 ό αυτοκράτωρ Άνδρόνικος Παλαιολόγος και έν συνεχεία ό Άντώνιος Κατακουζηνός. Και οι δύο προσέφεραν δια τήν λαμπρή εικονογράφησί του. Περίλαμπρη και ή βιβλιοθήκη τής μονής, περιλαμβάνουσα κώδικας μεγάλης άξίας, το δε σκευοφυλάκιόν της έχει άγια λείψανα, μεταξύ τών όποιών τήν κάραν του άγίου Χαραλάμπους, τεμάχιον του άγίου Παντελεήμονος και τής δεξιᾶς χειρός του Προφήτου Προδρόμου, το άριστερό χέρι του άγίου Προκοπίου και άλλα...

Ή Οδεύουμε προς τήν μονήν του Βαρλαάμ. Στον βράχο αυτόν που φθάνει ως τον ουρανό άκούει κανείς τήν φωνήν του Θεού πολύ πιο καθαρά, μεταρσιώνεται και φτερουγίζει σε άγιους όρίζοντες. Άλλοτε άνέβαινε κανείς με άνεμόσκαλες και άργότερα με το δίχτυ. Ήλιγγο προκαλεί το αντίκρυσμα τής άβύσσου, που πράγματι σαν στόμα πελώριου θηρίου ήταν έτοιμη να σε καταβροχθήση. Πάνω από το κεφάλι σου άκουγες το παλαμάρι να τρίζη και να άγκομαχᾶ. Ήταν δε δικαιολογημένοι οι στίχοι:

Ήρχόμενος στοῦ Βαρλαάμ θωρῶ
το ὕψος πῶχει
και από το φόβο μου ἔλεγα, δέν
άνεβαίνω ὄχι.

Ή φόβος αυτός, που έδοκίμαζε ό επίσκοπος Ράσκος Γεράσιμος δέν ὑπάρχει πλέον. Ή άβυσσος άντικατεστάθη με σκάλα από εκατόν ένενήντα πέντε σκαλιά. Για το κουραστικό βέβαια άνέβασμα ὑπάρχει άμέσως ή άποζημίωσις από τήν μεγαλειώδη θέα προς τον άπέραντο και όλοπράσινο θεσσαλικό κάμπο. Στην λαμπρή έκκλησία τών Άγιών Πάντων παρακολουθοῦμε με συγκίνησι τον παρακλητικό κανόνα. Άναβίωσις μιᾶς παληᾶς βυζαντινῆς έποχῆς. Ήπισκεπτόμεθα κατόπιν τον ναόν τών Τριών Ίεραρχών, όπου έντύπωσι ξεαιρετική μᾶς προκαλεί ή

εἰκόνα τοῦ ἁγίου Σώστη, σκυμμένου μπροστὰ ἀπὸ ἓνα σκελετό, ποῦ ὁ θρῦλος φέρει αὐτὸν ὡς τὸν σκελετὸν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, τὸν ὁποῖον ἀνεκάλυψε ὁ ἅγιος ἀσκητής. Τὸ σκευοφυλάκιον τῆς μονῆς μᾶς κρατεῖ γιὰ ὥρα πολὺ σὲ ἕκστασι θαυμασμοῦ. Σαράντα ἑπτὰ τὰ φυλασσόμενα ἔργα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ξεχωρίζουμε τὸν ἐπιτάφιον βυζαντινῆς τέχνης, ποῦ ἐφιλοτεχνήθη ἀπὸ μοναχοὺς τῆς μονῆς Βαρλαάμ τὸ 1609. Χρυσοκέντητος στολισμένος μὲ μαργαρίτες, ποῦ ἡ πολυκαιρία ὁμως ἔφθειρε καὶ τὸ χρυσάφι καὶ τὰ μαργαριτάρια. Δύο μεταλλικὲς βιβλιοθῆκες περιέχουν τὰ μέχρι σήμερα διασωθέντα χειρόγραφα τῆς Μονῆς, ποῦ χρονολογεῖται ἀπὸ τὸν δέκατο αἰῶνα. Ὁ εὐγενικὸς μοναχὸς ξεναγὸς μᾶς ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν μᾶς εἰς ἓνα χειρόγραφον εὐαγγελίου ἐπὶ μεμβράνης, ἀποδιδόμενον εἰς τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον τὸν Πορφυρογέννητον. Φέρει μὲ ἐρυθρὰ μελάνη τὴν ὑπογραφή «Κωνσταντῖνος ἐν Χριστῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ρωμαίων ὁ Πορφυρογέννητος». Τὸ χειρόγραφο αὐτὸ εἶχε κλαπῆ ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Μονὴ Δουσίκου πλησίον τῶν Τρικάλων, ἀπὸ ὁμάδα ἀρχαιοκαπήλων καὶ θὰ ἐπωλήθη ἀντὶ εἴκοσι χιλιάδων χρυσῶν λιρῶν. Τὸ ἀνεκάλυψε ὁμως ἡ ἀστυνομία τῶν πόλεων, ἡ ὁποία τὸ κατέσχε καὶ τὸ παρέδωσε στὴν Μονὴν τοῦ Βαρλαάμ πρὸς διαφύλαξιν. Τὴν προσοχὴν προκαλεῖ ἐπίσης ὠραιότατο χρυσοκέντητο ἐπιτραχήλιον τοῦ 16ου αἰῶνος, εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ ὁποίου διακρίνονται γονυπετῆ τὰ μέλη μιᾶς οἰκογενείας. Εἶναι ἡ οἰκογένεια τοῦ Σουπάν Πρέντα πλουσίου Σλάβου ἡγεμόνος καὶ φιλανθρώπου, ποῦ ἐδώρησε τὸ ἐπιτραχήλιον αὐτὸ στὴν ἱερῇ μονῇ. Κατὰ τὴν κατοχὴν ἢ καταστροφὴν ἄρχισε νὰ θέτῃ τὴν σφραγίδα τῆς στὸν ναὸ τῶν Ἁγίων Πάντων. Ἐλήφθησαν ὁμως ὅλα τὰ μέτρα γιὰ τὴν σωτηρία του. Καὶ σώθηκε πράγματι ἐδῶ στὴν Πέτρα τοῦ Βαρλαάμ μὲ τὸ σταυρὸ στὸν τροῦλλο του, αἰώνιο σύμβολο τῆς θυσίας καὶ τῆς ἀγάπης.

Ἀφίνουμε τὸν βράχο τῆς μονῆς τοῦ Βαρλαάμ μὲ τοὺς πολύτιμους θησαυροὺς μὲ ψυχὴ πλημμυρισμένη ἀπὸ συγκίνησι καὶ ἕκστασι. Καὶ καθὼς κατεβαίνουμε πρὸς τὴν πόλιν τῆς Καλαμπάκας, αἰσθανόμεθα νὰ μᾶς παρακολουθῆ μὲ τὴν ἀρωματισμένη ἀτμόσφαιρα ὁ ναὸς τῶν Ἁγίων Πάντων καὶ οἱ μορφὲς τῶν ἁγίων, μὲ τίς ὁποῖες εἶναι διακοσμημένοι. Τὸ σήμαντο καλεῖ τοὺς μοναχοὺς καὶ τῶν γύρω ἄλλων μοναστηριῶν στὴν ἐσπερινή των προσευχὴ καὶ συνάθροισι.

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ «ΑΡΙΘΜΟΥΣ»

Ὑπὸ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Γιατὶ ξαναγίνηκε καὶ δεύτερη ἐξαρίθμηση
τοῦ Ἰσραηλίτικου λαοῦ;

Δυὸ φορές, κατὰ θεῖο πρόσταγμα ἔκαμεν ὁ Μωϋσῆς ἀρίθμηση τοῦ λαοῦ. Τὴν πρώτη φορά τὴν ἔκαμε στὴν ἔρημο τοῦ Σινᾶ, τὸ δεύτερο χρόνο ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐξοδο ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. Καὶ τὴ δεύτερη φορά στὴ Μωαβίτικη χώρα, καὶ ὕστερα ἀπὸ σαράντα χρόνια ἀπὸ τὴν πρώτην ἐξαρίθμηση.

Τὶ λοιπὸν χρειαζότανε ἡ δεύτερη αὐτή, ἀφοῦ εἶχε γίνει ἡ πρώτη; ἢ γιατί νὰ γίνῃ ἡ πρώτη, ἀφοῦ εἶχε σκοπὸ νὰ κἀνῃ τὴ δεύτερη; Ἐχρειαζόντανε καὶ οἱ δύο. Ὅχι μονάχα, γιὰ τὴν ἐξακριβωση τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ λαοῦ. Ἀλλὰ γιατί ἦτανε ἀναγκαιότητα γιὰ τὴν μοιρασιά, κατὰ φυλὰς καὶ κατὰ δύο, τῆς γῆς τῆς Χαναάν, ποὺ ἐπρόκειτο νὰ κληρονομήσῃ. Ἐχρησίμευεν ὅμως ἀκόμη, γιὰ νὰ φανερωθῇ καὶ νὰ διαπιστωθῇ ἡ δίκαιη τοῦ Θεοῦ κρίση μέσα στὴν ἔρημο, ἐναντίον τῶν ἀνυπόμονων καὶ τῶν γογγυστῶν καὶ ἡ μεγάλη φιλανθρωπία καὶ ἀγαθότητα, ποὺ ἐφανερώθηκε στὴν κρίση αὐτήν. Καὶ νά, κατὰ ποῖο τρόπο.

Ὅταν, ὕστερα ἀπὸ τὸ γυρισμὸ τῶν κατασκοπῶν, ποὺ εἶχανε στείλει στὴ Χαναάν, ὁ ἀνέμουαλος καὶ σκληροτραχὴλος λαὸς ἐσκέφθηκε νὰ χειροτονήσουν ἄλλους ἀρχηγούς ἀντὶ τοῦ Μωϋσῆ καὶ τοῦ Ἀαρών, γιὰ νὰ τοὺς ὀδηγήσουν ξανά πίσω στὴν Αἴγυπτο, κι' ὥρμησεν ὅλη ἡ Συναγωγὴ νὰ τοὺς λιθοβολήσῃ, τότε ὁ Θεὸς εἶπε, νὰ ἐξαφανίσῃ πέρα γιὰ πέρα καὶ ὀλοκληρωτικὰ ὅλο τὸ πλῆθος. «Πατάξω αὐτοὺς θανάτῳ καὶ ἀπολωῶ αὐτούς» (Ἀριθ. ιδ' 12). Μὲ τὰ παρακάλια ὅμως καὶ

μέ τις ίκεσίες τοῦ ἀφωσιωμένου του δούλου Μωϋσῆ, ἐξιλεώθηκεν ὁ πολυεύσπλαγχνος Κύριος, καί τοὺς ἐσυγχώρησε· «Ἰεως αὐτοῖς εἰμι κατὰ τὸ ρῆμά σου». Κι' ἔτσι ἀλλάξε τὴν ἀπόφαση τοῦ ὀλοκληρωτικοῦ του ἀφανισμοῦ, σὲ ποιὴν ἐλαφρότερη καὶ πραότερη. Καὶ ἡ ποιὴν ποὺ ὥρισεν ἦτανε αὐτή. Ἐκεῖνοι, δηλαδὴ, ποὺ φανερωθήκανε φαῦλοι καὶ γογγυστὲς καὶ ἀντάρτες, ὅλοι γενικῶς ἀπὸ τοὺς εἰκοσάχρονους καὶ παραπάνω, νὰ μὴν καταξιοθοῦνε νὰ μποῦνε στὴ γῆ τῆς Ἐπαγγελίας· νὰ μποῦνε δὲ καὶ ν' ἀπολαύσουνε τὴν εὐεργεσίαν αὐτὰ μονάχα τ' ἀπειρόκακα κι' ἀθῶα παιδιὰ τους (Ἰ. Αριθ. 23-29).

Κι' ἔτσι κι' ἐγένηκεν. Ἐξακόσιες χιλιάδες, ἀπὸ τοὺς εἰκοσάρηδες κι' ἐπάνω ἦσαν οἱ γογγυστὲς, σύμφωνα μὲ τὴν ἀρίθμηση ποὺ εἶχε γίνει στὴν ἔρημο τοῦ Σινᾶ. Ἰσάριθμα λοιπὸν βρεθήκανε καὶ τὰ παιδιὰ τῶν ἀνταρτῶν, ἀπὸ εἴκοσι χρονῶν κι' ἐπάνω, στὴν ἀρίθμηση ποὺ γίνηκε στὴ Μωαβίτικη χώρα. Ἰσιος δηλαδὴ καὶ παρόμοιος ἀριθμός. Μὲ μόνη τὴ διαφορὰ, ὅτι ἄλλοι ἐκεῖνοι ποὺ μετρήθηκαν τότε, κι' ἄλλοι τώρα. Οἱ πρῶτοι ἐκεῖνοι, γιὰ τὴν κακοτροπία τους καὶ γιὰ τὴν ἀσέβειά τους πέθαναν, κι' ἄφησαν τὰ κόκαλα μέσα στὴν ἔρημο, γιὰ νὰ θυμίζουσι τὴ θεία δικαιοσύνη. Οἱ δεῦτεροι αὐτοί, μπήκανε, ἀπὸ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, στὴ γῆ τῆς Ἐπαγγελίας, γιὰ νὰ φανερώσουν τὴν ἄμετρη καὶ ὑπεράγαθη εὐσπλαχνία του.

Ἐκεῖ στὴν ἔρημο, ἐπαίδεψεν ὁ Θεὸς τοὺς ἀντάρτες καὶ τοὺς γογγυστὲς γιὰ τὶς ἁμαρτίες τους. Ἐδῶ ἐκλεχθήκανε καὶ βραβευθήκανε οἱ πιστοὶ καὶ οἱ πειθαρχικοὶ καὶ οἱ εὐγνώμονες. Καὶ κατὰ κάποιον τρόπο, μὲ τὰ παιδιὰ τους ἐλεηθήκανε καὶ οἱ πατεράδες τους, ἀφοῦ μαζὶ μ' αὐτοὺς δὲν ἐξωλοθρεύθηκε κι' ὀλόκληρο τὸ γένος τους.

Πραγματικὰ εἶναι Θεὸς ἐλέους καὶ φιλανθρωπίας ὁ ἀπειράγαθος καὶ ὑπεράγαθος Θεὸς μας καὶ Κύριός μας! «Μὴ διατενεῖ τὴν ὀργὴν αὐτοῦ ἀπὸ γενεᾶς εἰς

γενεάν»). «Μὴ συνέξει ἐν τῇ ὀργῇ αὐτοῦ τοὺς οἰκτιρμούς αὐτοῦ». Δὲν θ' ἀπλώσῃ τὸ θυμὸ του, ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεά. Δὲν θὰ περιορίσῃ μέσα στὸ θυμὸ του τὴ φιλανθρωπία του. Ὅχι· «οὐχὶ ἐκκαύσει πᾶσαν τὴν ὀργὴν αὐτοῦ». Δὲν θὰ ἐξαντλήσῃ ὅλο του τὸ θυμὸ. Ἀλλὰ ὅταν παιδεύῃ, καὶ τότε ἀκόμη «ἐν ὀργῇ ἐλέους μνησθήσεται». Θὰ θυμηθῇ μέσα στὸ θυμὸ του, νὰ μᾶς ἐλεήσῃ (Ψαλμ. πδ 5, ιστ', 9), ('Αββακ. γ').

**Ὁ Μωϋσῆς ἱκετεύει τὸν Θεὸν
νὰ χαρίσῃ στὸ λαὸ ποιμένα καὶ ὁδηγό.**

Στὸν καιρὸ τῆς μοσχολατρείας τῶν Ἑβραίων, φανέρωσε τότε ὁ Μωϋσῆς πόσῃ ἀμετρῆν ἀγάπην ἔτρεφε πρὸς τὸ γένος του· ὅταν παρακαλοῦσε δηλαδὴ τὸν Θεό, ἢ νὰ συγχωρήσῃ τὴν ἀσέβεια τοῦ λαοῦ του, «ἢ νὰ ἐξαλείψῃ καὶ αὐτὸν ἐκ τῆς βίβλου, ἧς ἔγραψεν». ('Εξοδ. λβ' 32).

Γιατί, τί ἄλλο φανέρωνε μὲ τὴν ἱκεσία του ἐκείνη, παρὰ ὅτι πάρα πάνω ἀπὸ τὴν δικὴ του σωτηρία καὶ ἀσφάλεια, ἔβαζε τὴ σωτηρία τῶν ὁμογενῶν του; Καὶ τὴν ἴδια ψυχικὴ διάθεσι εἶχε φανέρωσι καὶ στὴν Αἴγυπτο, ὅταν βλέποντας τοὺς ἀδελφοὺς του νὰ καταβασανίζωνται ἀπὸ τοὺς κακόψυχους Αἰγυπτίους δὲν τὸ βάσταξε, δὲν προτίμησε νὰ ἐντροφᾶ, μὲ τιμὲς καὶ δόξες μέσα στὸ βασιλικὸ παλάτι, ἐνῶ ἐκεῖνοι ἐστενοχωροῦνταν, βυθισμένοι μέσα σὲ λογῆς λογῆς δεινὰ καὶ ταλαιπωρίες. «Ἄλλ' ἤρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραώ, καὶ προεἶλετο μᾶλλον συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ, ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἀμαρτίας ἀπόλαυσι». Ἀρνήθηκε νὰ τὸν λένε παιδὶ τῆς κόρης τοῦ Φαραώ, καὶ προτίμησε νὰ κακουχῆται κι' αὐτὸς μαζί μὲ τὸν λαό, παρὰ νὰ ἀπολαβαίνῃ μιὰν ἀμαρτωλὴ καὶ πρόσκαιρη ἀπόλαυσι.

Ἀλλὰ καὶ τὸν ἴδιο χαρακτῆρα καὶ παρόμοιο πνεῦμα ἀγάπης κι' ἀφοσίωσις ἐφανέρωσε στὰ στερνά του καὶ

στο τέλος τῆς ζωῆς του, ὅταν ἄκουσε ἀπ' τὸν Θεό, ἐπάνω στὸ ὄρος Ναβάν, ὅτι ἐτελείωσαν οἱ μέρες τῆς ἐπίγειας ζωῆς του· καὶ τὸν καταξίωσε μονάχα νὰ ἰδῆ ἀπὸ μακρὰ κι' ἀπὸ τὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ αὐτοῦ τὴ γῆ τῆς Χαναάν· χωρὶς νάχη καμμιά ἐλπίδα πὼς θὰ μπορέσῃ κι' αὐτός, μαζὶ μ' ὅλους τοὺς ἄλλους Ἰσραηλίτας νὰ μπῆ σ' αὐτὴ, ἐξ αἰτίας τοῦ λάθους καὶ τῆς ἀμαρτίας ποὺ ἔκανε ν' ἀντιλογῆσῃ στὸ Θεὸ στὸ ζήτημα τοῦ νεροῦ. («Ἀνάβηθι εἰς τὸ ὄρος τὸ ἐν τῷ πέραν τοῦ Ἰορδάνου· τοῦτο τὸ ὄρος Ναβάν· καὶ ἴδε τὴν Χαναάν.... καὶ ὄψει αὐτήν... καὶ προστεθήσῃ πρὸς τὸν λαόν σου..... διότι παρέβητε...») (Ἀρ. ιζ' 12.)

Ἐγὼ περίμενα ἐδῶ νὰ ἰδῶ τὸν Μωϋσῆ νὰ πέφτῃ μπρούμητα ἐπάνω στὴ γῆ καὶ νὰ θερμοπαρακαλῆ καὶ νὰ καθικετεύῃ τὸν Θεὸ τοῦ ἐλέους καὶ τῶν οἰκτιρισμῶν νὰ τοῦ συγχωρέσῃ τὴν ἀμαρτία του αὐτῆ· ὅπως ἐγένηκε κι' ἄλλῃ φορὰ, ποὺ προσπέφτοντας ἐδεήθηκε, μὲ θέρημη, γιὰ τοὺς Ἑβραίους καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τοὺς συγχωρέσῃ· καὶ πραγματικὰ τὸ κατώρθωσε νὰ τοὺς ἐλεηθῆ καὶ νὰ σβύσῃ ἢ φλόγα τοῦ δίκαιου θυμοῦ, ποὺ εἶχε ἀναφθῆ ἐναντίον τους. "Ὁχι ὅμως· δὲν τῶκανε στὴν περίπτωση αὐτὴ καὶ δὲν ἀνοίξε καθόλου τὸ στόμα του, γιὰ νὰ τὸν δυσωπήσῃ ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ του. Παρακαλεῖ -ναί-τὸ Θεὸ καὶ στὴν περίπτωση αὐτὴν· τὸν παρακαλεῖ ὅμως καὶ πάλιν γιὰ τοὺς ἀδελφούς του τοὺς Ἰσραηλίτες· γι' αὐτοὺς φροντίζει· γι' αὐτοὺς εἶναι ἡ ἐγνοιά του· σ' αὐτοὺς στρέφει ὅλη του τὴν προσοχή, γι' αὐτοὺς σπουδάζει καὶ γι' αὐτοὺς εἶναι ἡ ἀνησυχία του. Κι ὅπως σημειώνει ὁ Προκόπιος, «ἐν συμπαθείᾳ τελευτῶν φείδεται τοῦ λαοῦ, καὶ ἀξιοῖ καταστῆναι διαδοχόν». («Ἐπισκεψάσθω Κύριος ὁ Θεός... ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς Συναγωγῆς ταύτης») (Ἀριθ. κζ', 16). Δὲν εἶναι τὸ θέλημά σου, Κύριε, νὰ ὀδηγήσω ἐγὼ τὸ λαὸ σου μέσα στὴ χιλιολαχταρισμένην αὐτὴ γῆ, ὅπως τὸ ὠδήγησα ὡς σήμερα." Ἄς γίνῃ τὸ τρισάγιο θέλημά σου. Ἀλλὰ βρές του, Κύριέ μου, καὶ διώρισέ του ἄλλον ὀδηγό· καὶ

μὴν ἀφήσης τὸ πλῆθος νὰ περιπλανιέται, σὰν τὸ κοπάδι ποῦ δὲν ἔχει βοσκό. «Καὶ οὐκ ἔσται ἡ Συναγωγή, ὡσεὶ πρόβατα, οἷς οὐκ ἔστι ποιμὴν» ('Αρ. κζ', 17). Δὲν ξέρω νὰ βρέθηκεν ἄλλος ἄνθρωπος ποῦ νὰ φανέρωσεν, ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἕως τὸ τέλος τῆς ζωῆς του, τὴν ἴδιαν ἀγάπη στὸ γένος του καὶ στοὺς ἀδελφούς του. Κανεὶς ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα καὶ μόνον, ὅστις «ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς». Ἐννοῶ τὸν Θεάνθρωπον καὶ γλυκύτατον Ἰησοῦ, ποῦ ὁ Μωϋσῆς στάθηκεν ὁ τύπος του καὶ τὸ προμήνυμά του, ὅπως τὸ προεκήρυξε: «Προφήτην ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου, ὡς ἐμέ, ἀναστήσει σοι Κύριος ὁ Θεός σου· αὐτοῦ ἀκούσεσθε». (Δευτερ. ιη', 15).

**Ὁ Μωϋσῆς πλησιάζοντας στὸ τέλος τῆς ζωῆς του
δὲν προβάλλει κανένα ἀπὸ τοὺς οἰκείους του,
σὰν διάδοχό του.**

Ἀξίζει νὰ τὸ σημειώσωμε, καὶ πολλοὶ πραγματικὰ τὸ σημείωσαν, ὅτι ὁ προφήτης Μωϋσῆς, ἐνῶ εἶχε καὶ παιδιὰ, καὶ ἀδελφός, καὶ ἀνεψιούς καὶ ἄλλους συγγενεῖς, δὲν ἐκοίταξε καὶ δὲν ἐπροθυμοποιήθηκε, προτοῦ ν' ἀποθάνῃ νὰ προβάλλῃ καὶ νὰ στηρίξῃ κανέναν ἀπ' αὐτούς, σὰν διάδοχό του. Καὶ ὁ Θεοδώρητος, σχολιάζοντας τὸ πρᾶγμα αὐτό, τὸ θαυμάζει: «Θαυμάσαι δὲ ἄξιον τὸν προφήτην, ὅτι καὶ παῖδας ἔχων καὶ ἀδελφὸν καὶ ἀδελφιδοῦν, οὐδένα τούτων ἠγεμόνα προύβάλετο, ἀλλὰ τὸν Θεὸν ἤρετο, καὶ τὸν ὑπ' αὐτοῦ ψηφισθέντα κεχειροτόνηκεν».

Καὶ θὰ μ' ἐρωτήσῃ ἴσως κανεὶς ἐδῶ, γιὰ ποιὸν ἀδελφὸν μιλεῖ ὁ Θεοδώρητος, ἀφοῦ εἶναι γνωστὸν πῶς ὁ Ἁαρὼν ὁ ἀδελφός του εἶχε πεθάνει προτῆτερα ἀπ' αὐτὸν στὸ βουνὸ Ὠρ; Πρέπει ὅμως στὸ σημεῖον αὐτὸ νὰ ὑποθέσωμε, πῶς ὁ ἱερός Θεοδώρητος δὲν μιλεῖ μόνο γιὰ τὴν τελευταῖα ἐκείνη περίστασι, ποῦ ὁ Μωϋσῆς πλησίασε πλέον στὸ τέλος τῆς ζωῆς· ἀλλὰ μιλεῖ καὶ

για τὰ περασμένα χρόνια, πού ζοῦσεν ἀκόμη ὁ Ἀαρών· καί θέλησε νὰ μᾶς παραστήσῃ, πῶς οὔτε προτῆτερα, ὅταν ὁ Μωϋσῆς ζοῦσε κι' ἀσχοῦσε τὴν ἐξουσία γνοιάσθηκε ν' ἀφήσῃ τὴν ἐξουσία στὸ σπίτι του καὶ στοὺς δικούς του, οὔτε κι' ὅταν ἔφτασε πλέον στὸ τέλος τῆς ζωῆς του, πεθύμησε κι' ἐπροτίμησε νὰ διαλέξῃ γιὰ διάδοχό του κανέναν ἀπὸ τοὺς οἰκείους του, περισσότερον ἀπὸ ἓναν ξένο καὶ μακρυνό. Ἐπειδὴ ἡ μεγάλη τουλαχτάρα δὲν ἦτανε νὰ στερεώσῃ τὴν ἐξουσία γιὰ κάποιον ἀπὸ τὴν γενιὰ του, οὔτε κύτταξε ποτὲ τὸ συμφέρον τῆς οἰκογενείας του. Ἀλλὰ πάντα καὶ στὸ κάθετὶ σ' ἓνα μόνο ἀπέβλεπε, σὲ κάθε του ἐνέργεια, στὴν κοινὴ δηλαδὴ ὠφέλεια.

Γι' αὐτὸ καὶ ἡ προσευχὴ του ἦτανε («ἐπισκεψάσθω Κύριος ἄνθρωπον...»). Ἄνθρωπον, ναί!! Ὁχι ἐμένα, οὔτε τὸ παιδί μου... Ὁχι τὸν συγγενῆ μου. Ὁχι τὸν φίλο μου καὶ τὸν γνώριμό μου. Ἀλλ' ἀόριστα καὶ γενικά, ἄνθρωπον... Ἄνθρωπον ὅμως, ἱκανό, κατάλληλο, δραστήριο, προσεκτικό, πραγματοποιιό, κι' ἄξιο νὰ φέρῃ σὲ καλὸ τέλος τὸ ἔργο πού θ' ἀνελάμβανε, μὲ τὸ ἄξιωμα, πού σ' αὐτὸ θὰ τὸν προβίβαζαν. Ἄνθρωπο πού θὰ κινᾷ καὶ θὰ δραστηριοποιῇ καὶ θὰ καθοδηγῇ τὸν λαό. Μὰ καὶ πού πού ὁ ἴδιος δὲν θὰ ἠσύχαζε ποτέ, παρὰ θὰ γινότανε ἐμπνευσμένος ἐκτελεστής θείων ἐμπνεύσεων. Ἄνθρωπο μ' ἓνα λόγο, τέτοιο ὅπως ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, πού τὸν ὑπέδειξε καὶ τὸν ἐδιάλεξε ὁ Θεός. «Λάβε πρὸς σεαυτὸν Ἰησοῦν υἱὸν Ναυῆ, ὃς ἔχει πνεῦμα ἐν ἑαυτῷ».

(Συνεχίζεται)

Ἄποδ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειώσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ

Ἡ ἄβυσσος αὐτὴ τοῦ πόνου 400 χρόνια, εἶχε σὰ συνέπεια νὰ γεμίσει τὸ ποτήρι τῆς ἐκδικήσεως καὶ νὰ ξεχειλίσει σὰν τὸν ἀγριεμένο χείμαρρο, ποὺ παρασύρει στὸ διάβα του ὁ, τι θελήσει νὰ τοῦ φράξει τὸ δρόμο. Τὰ χέρια τῶν σκλάβων, τὰ σημαδεμένα ἀπ' τὶς ἀλυσσίδες, τὰ πληγωμένα ἀπ' τὰ φριχτὰ μαρτύρια, χουφτιάζουν τὸ σπαθὶ τῆς λευτεριάς, τῆς ἐκδικήσεως τὸ σπαθὶ. Τὰ χεῖλη ποὺ ἀργοσάλευαν στὸ μурμουρίσμα τοῦ πικροῦ παράπону, βροντοφωνοῦν τὰ θούρια τοῦ ξεσκλαβωμοῦ. Πλημμυρίζει πιά ὁ ὠκεανός, ποὺ τόσους καιροὺς ἔπιπε μὲ ἀπληστία τὰ δάκρυα τῶν σκλάβων. Ζεχύνεται τάντρειωμένο κῦμα μουγκρίζοντας: μέριασε βράχε νὰ διαβῶ, τοῦ δούλου τὸ ποδάρη θὰ σὲ πατήση στὸ λαιμό· ἐξύπνησα λιοντάρι.

Ἐλαμψε οὐράνια φωτιά ἀπ' τὴ σπιθα ποὺ ἔμενε ἄσβυστη, φύτρωσε σὰ μυθικὸς φοῖνικας ἀπ' τὴ στάχτη ἢ ἰδέα τοῦ ἀγῶνα σὲ κάθε γωνιὰ τῆς τουρκοπατημένης γῆς. Ζεπήδησε μέσα ἀπ' τὸ τραγούδι τοῦ πόνου, πῆρε τὰ ματωμένα του φτερούγια καὶ πέταξε ψηλὰ στὸ βάθος τοῦ ἀτέλειωτου οὐρανοῦ, ποὺ εἶναι γραμμένο νὰ φτερουγίζει ἢ ψυχὴ τῆς Ἑλλάδας. Ζεπήδησε μέσα ἀπ' τὰ τραγούδια καὶ τὴ ζωὴ τῆς κλέφτικης λεβεντιάς. Ζεπήδησε μέσα ἀπ' τὸ θαμπόφωτο κελλὶ τοῦ μοναστηριοῦ, ὅπου ὁ παπᾶς τοῦ κρυφοῦ σχολειοῦ ἄφηνε νὰ φύγουν τὰ προφητικὰ του λόγια: Μὴ σκιαζέστε στὰ σκότη, ἢ λευτεριά σὰν τῆς αὐγῆς τὸ φεγγοβόλο ἀστέρι, τῆς νίκης τὸ σημέρωμα θὰ φέρη.

Ὁ κλῆρος μας, σεμνὴ πρωτοπορεία στὸ μεγάλο ξεσηκωμό, εὐλογεῖ καὶ ἐπίσημα τὴν ἐπανάστασι μὲ τὸν Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸ στὴν ἅγια Λαύρα... Λευτεριά ἢ θάνατος, αὐτὸ ἦταν τὸ σύνθημα. Σ' αὐτὲς τὶς δυὸ λέξεις συμπυκνώθηκε ἢ ὄργη, ποὺ ἦταν σκληρώτερη ἀπ' τὶς πέτρες. Σὰν πῆρε τὰ μαῦρα μαντάτα ὁ Σουλτᾶνος στὴ Κωνσταντινούπολη, τέτοια ἦταν ἢ λύσσα του, ποὺ τὴ πρώτη μέρα διέταξε καὶ χαλάστηκαν πάνω ἀπὸ 10.000 χριστιανοί. Διέταξε δὲ τὴν ἐκτέλεσι ὄλων τῶν σημαϊόντων προσώπων. Ἡ ἴδια τύχη περίμενε καὶ τὸν Πατριάρχη Γρηγόριο. Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι αὐτὴ τὴ φορὰ ἢ ἀνάστασι στὰ Πατριαρχεῖα δὲν ἔμοιαζε σὰν τὶς ἄλλες. Ἐλεῖπε ἢ χαρὰ τοῦ λαοῦ κι' ἢ λάμψη τῶν ἐπιστήμων. Ἡ ἑβδομάδα τῶν Παθῶν εἶχε περάσει μέσα σὲ φρικαλεότητες. Σφάζανε καὶ βασανίζανε στοὺς δρόμους. Σκάβανε κι' αὐτοὺς τοὺς τάφους μὲ τὴ πρόφασι πῶς γυρεύουν ἄρματα. Ὁ τρόμος δὲν ἄφησε νὰ γίνουν

οί λειτουργίες τὴν νύχτα. Τὶς ἀκολουθίες τὶς ψέλνανε τὴν ἡμέρα. Ἐὰν ὅμως ἔλειπε λάμπι ἐξωτερικὴ ἀπ' τὴν ἀνάσταση, τὸ ἐσωτερικὸ μεγαλεῖο ἦταν ἀφάνταστο. Ὁ Γρηγόριος, μ' ὄλη τὴ σωματικὴ του ἐξασθένεια καὶ τὴν ἠθικὴ ταλαιπωρία, εἶχε βρεῖ δυνάμεις νὰ φανῆ πιὸ ζωηρὸς ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά. Ποτὲ δὲν λειτούργησε στὴ ζωὴ του μὲ λαμπρότερο καὶ καταναυχτικώτερο τρόπο. Πῆρε στὰ χέρια του τὰ τρικέρια, βγήκε στὴν ὠραία πύλη καὶ εἶπε τρεῖς φορές μὲ ἄκρα κατάνυξη. «Κύριε, Κύριε, ἐπίβλεψον ἐξ' οὐρανοῦ καὶ ἴδε καὶ ἐπίσκεψαι τὴν ἄμπελον ταύτην καὶ κατάρτισε αὐτήν, ἣν ἐφύτευσεν ἡ δεξιὰ σου», καὶ δὲν μπόρεσε νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα. Ὁ νοῦς του, ὅπως καὶ τῶν πιστῶν, ποὺ βουρκώνανε τὰ μάτια τους τώρα, ἦταν πέρα μακρὰ στὴν ἀπέραντη ἐθνικὴ ἄμπελο, ποὺ πρασίνιζε ὅλο δροσάτους χυμούς κι' ἐλπίδα. Ἡ σκέψη τους σεργιάνιζε στὸ ἐπαναστατημένο γένος. Κι' ἀπ' τὰ τρῖς βαθα τῆς ψυχῆς του σηκωνόταν ἡ δέηση στὸν ὕψιστο νὰ εὐλογήσῃ ἕνα ἔργο, ποὺ ἦτανε δικό του, ἀφοῦ δὲν εἶχε πλάσει τὸν ἄνθρωπο νὰ εἶναι σκλάβος, μὰ λεύτερος. Ὅταν ἀντήχησε τὸ «Χριστὸς ἀνέστη», ὁ Γρηγόριος, χλωμός, βαθειὰ συγκινημένος, μὰ σταθερός, γεμάτος θάρρος, ἄρχισε νὰ φιλῆ ἕναν ἕναν τοὺς ἀρχιερεῖς· αὐτὴ τὴ στιγμή οἱ Γενίτσαροι ζύγωναν στὰ Πατριαρχεῖα.

Ὁ Σουλτᾶνος γιὰ νὰ κλονίσῃ τὸ θάρρος τῶν ραγιαδῶν καὶ νὰ μπορέσῃ νὰ καταπνίξῃ τὸ κίνημα, στοχάστηκε νὰ ταπεινώσῃ τὴν ἐκκλησίαν ποὺ τὸ ψύχωνε, χτυπώντας τὴν ἡμέρα τῆς ἐπισημότερης γιορτῆς τὴν ψηλότερη κορφή της. Γι' αὐτὸ καθαίρεσε τὸ Γρηγόριο καὶ σὰν προδότῃ κι' ἐπίβουλο τὸν καταδίκασε σὲ θάνατο. Τὸν συνέλαβαν, τὸν βάλαν σὲ μιὰ βάρκα μὲ τὸν Κοτσίμπαση τὸν ἀρχιβασανιστὴ κι' ἀκολούθησαν κι' ἄλλες βάρκες μὲ φρουρούς. Ἡ μακάβρια συνοδεία τραβάει γιὰ τὸ Φανάρι. Φθάσανε στὴ πύλη τοῦ Φαναριοῦ καὶ δεμένον ἀπ' τὰ χέρια ἔσειρναν τὸν κατάδικο ἐθνάρχῃ τῶν Ἑλλήνων. Οἱ βοήθοι τοῦ δήμιου κρατοῦσαν τὸ σεπτὸ σφάγιο καὶ τ' ἀνέβραζαν ἀπ' τὴ λιθόστρωτη λεωφόρο γιὰ τὴ μεγάλη θυσία στὰ Πατριαρχεῖα, ποὺ εἶχε ὑψώσει καὶ δοξάσει μὲ τὴ δράση του. Ὁρῆνος καὶ ὀδυρμὸς ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἀπ' τὰ ἑλληνικὰ σπιτία. Στ' αὐτιά τοῦ μάρτυρα φθάνουν οἱ ἀπελπισμένες κραυγές: «φέρνουν τὸν Πατριάρχη νὰ τὸν κρεμάσουν...», μὰ τὶς πνίγουν οἱ ἀλαλαγμοὶ τοῦ ἐξαγριωμένου ὄχλου τῶν Μουσουλμάνων καὶ τῶν Ἑβραίων. Σταμάτησαν μπροστὰ σὲ μιὰ πόρτα ποὺ ἔφερνε στὰ διαμερίσματα τῶν κληρικῶν κι' ἄρχισαν νὰ ἐτοιμάζουν τὴν κρεμάλα. Μιὰ ὥρα κράτησε ὡς ποὺ νὰ τελειώσῃ ἡ παγίδα τοῦ θανάτου. Ὁ Γρηγόριος ἔβλεπε χωρὶς νὰ λιποψυχᾷ. Ἄξαφνα ὁ ἀρχηγὸς τῆς φρουρᾶς μπαίνει στὴ μέση καὶ μαζί μὲ τᾶλλα

τοῦ λέει: κακοῦργε, σκύλλε, ἀκάθαρτε, προδότῃ κ.λ.π. Κι' ὅπως τὸν ἄρχισαν στὶς σπρωξιές τοῦπεσε τὸ καλιμαῦχι. Πρόσταξε νὰ τοῦ τὸ φορέσουν. Ἐνας πελώριος ἀράπης δήμιος τὸν ἀνέβασε στὸ βρόχο. Πρὶν τοῦ περάσουν τὸ σχοινὶ στὸ λαιμὸ σήκωσε τὰ μάτια καὶ τὰ χέρια στὸν οὐρανὸ καὶ εἶπε: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ δέξου τὸ πνεῦμα μου». Σὲ λίγα δευτερόλεπτα δὲν ἦταν ἀνάμεσα στοὺς ἐφήμερους. Εἶχε ἀναστηθῆ στὴν αἰώνια ζωὴ καὶ στὴ καρδιὰ τοῦ ἔθνους. Ὁ φρενιασμένος ὄχλος ξέσπασε σὲ ἀλαλαγμούς, ἀναθέματα καὶ ἀσχημονίες. Γριὲς στρίγγλες, φανατικές, ἀφήνανε τὰ χαρέμια τους, γιὰ ν'ἀρθοῦνε νὰ χορτάσουνε τὴ μοχθηρία τους. Χτυπούσανε τὸ νεκρὸ μὲ μπαστοῦνια, τοῦ πετοῦσανε λάσπη. Ἄλλοι τὸν τρυπούσανε μὲ τὰ μαχαίρια τους. Κάποιος τοῦριξε καὶ μὲ ντουφέκι κι' ἠμπάλα τὸν βρῆκε στὸ μαστό. Γιὰ νὰ μὴ τὸν κομματιάσουνε τὸν φρουροῦσαν ἀστυνομικοί. Τὰ μάτια του ἦταν ἀνοιχτὰ σὰ ν'ἀβλεπε μ'ἔκσταση τὴ πύλη τῆς ἀθανασίας. Τὸ κεφάλι γυρτὸ σ' ἔκφραση ταπεινωσύνης. Τὰ χεῖλη μισάνοιχτα σὰ νὰ ψυθιρίζανε καμμιά προσευχή. Ἐμεινε τὸ πτώμα του κρεμασμένο ὡς τὴ Τετάρτη τῆς Λαμπρῆς. Τὸ λείψανο παραδόθηκε στοὺς Ἑβραίους. Τὸν γδύσανε, τοῦ δέσανε τὰ πόδια μὲ σκοινί, τὸν σύρανε μπρούμυτα, καταβρωμίσανε τὰ γένια του καὶ τ'ἀσπρα του μαλλιά στὶς λάσπες τῶν δρόμων, καὶ τὸ σχοινὶ τῆς κρεμάλας ἀκόμα στὸ λαιμὸ σερνότανε κι' αὐτὸ πίσω σφυρίζοντας. Ἔτσι τὸν τραβήξανε μὲ βλαστήμιες, σαρκασμούς καὶ γιούχα στὴ παραλία καὶ τὸν ρίξανε στὴ θάλασσα. Ὁ δήμιος μπῆκε σὲ μιὰ βάρκα κι' ἔσυρε τὸ πτώμα στ' ἀνοιχτὰ μεταξύ φαναριοῦ καὶ Τσέρς Χανέ. Τοῦδεσε μιὰ μεγάλη πέτρα μὰ στάθηκε ἀδύνατο νὰ τὸ κάμη νὰ βουλιάξη. Ξαναβγῆκε στὴ στεριά, πῆρε δυὸ μεγαλύτερες πέτρες, τὶς ἔδεσε στὰ πόδια, τρύπησε μὲ τὸ μαχαίρι του παντοῦ τὸ λείψανο γιὰ νὰ πάρῃ νερὸ καὶ κατάφερε τέλος νὰ τὸ στείλῃ κάτω. Τέτοια ἦταν ἡ διαταγὴ τοῦ Σουλτάνου, ποὺ δὲν ἤθελε νὰ μείνῃ τὸ λείψανο στοὺς ραγιαδες, κειμήλιο ἱερὸ κι' ἀνίκητη σημαία στὸν ἀγῶνα τους. Ἡ βουλή ὅμως τῆς μοίρας ἦταν ἄλλη. Τὸ βράδυ τοῦ Σαββάτου τοῦ Θωμᾶ, τὸ λείψανο ἔσπασε τὰ δεσμά του κι' ἀπ' τὸ Κεράτιο κόλπο, περνώντας τὰ γεφύρια ἔφτασε στὸ Γαλατᾶ. Τὸν βρῆκε ἓνα κεφαλλονῆτικο καίκι, ὃ «Ἅγιος Νικόλαος», τοῦ Νικόλα Σκλάβου καὶ πῆγαν τὸ πτώμα του στὴν Ὀδυσσό. Ὁ Τσάρος Ἀλέξανδρος πρόσταξε νὰ γίνῃ μεγαλοπρεπέστατη κηδεία καὶ ν' ἀπονεμηθοῦνε τιμὲς προέδρου τῆς Ρούσικης Συνόδου. Μοίρασε 100.000 ρούβλια στοὺς Ἕλληνας πρόσφυγες κι' ἔστειλε στὴν Ὀδυσσό βαρύντιμο διαμαντένιο σταυρὸ. Τὶ χρειάζονται τώρα οἱ κρίσεις οἱ δικές μου γιὰ τὶς θυσίες τῆς

ἜΟ «Ἐφημέριος τῆς Οἰκουμένης»

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΕΝ ΚΡΟΣΤΑΝΔΗ,

ἜΟ π. Ἰωάννης τῆς Κροστάνδης εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς πιὸ ἐκθαμβωτικούς Ἀγίους τῆς νεωτέρας Ὀρθοδοξίας. ἜΟ καταπληκτικός ἀπὸ κάθε ἄποψι βίος του ἀνταποκρίνεται μὲ πληρότητα στὸ ρητὸ τῆς Γραφῆς «θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς Ἀγίοις αὐτοῦ». ἜΗ ἀγάπη, ἢ σοφία κι' ἢ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἀκτινοβολοῦν μὲς ἀπὸ τὸν βίο τοῦ π. Ἰωάννου στὶς χριστιανικὲς γενεὲς καὶ στὸν κόσμον.

Γεννήθηκε τὸ 1828, στὴ βόρειο Ρωσία, κι' ἦταν βλαστὸς φτωχῆς οἰκογένειας. Σπούδασε στὴ Θεολογικὴ Ἀκαδημία τῆς Πετροπόλεως κι' ὠνειρευόταν νὰ γίνῃ ἱεραπόστολος στὴν Κίνα. Ἄλλὰ ὅταν πῆρε τὸ πτυχίον του, δὲν πραγματοποίησε τὸν πόθον του αὐτόν, γιατί, στὸ μεταξύ, ἔχοντας καταλάβει πόσο μεγάλες ἦταν οἱ πνευματικὲς ἀνάγκες τοῦ λαοῦ του, ἀποφάσισε νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν μένοντας ἀνάμεσά του.

ἜΕτσι διωρίστηκε ἐφημέριος στὴν Κροστάνδη, ἀφοῦ νυμφεύθηκε τὴ θυγατέρα ἑνὸς ἱερέως.

ἜΑπὸ τὰ πρῶτα του βήματα στὸ ἱερατικὸ στάδιο, φάνηκε ὅτι ἦταν ἓνας ποιμὴν ἐξαιρετικὰ χαριτωμένος ἀπὸ τὸν Θεό. ἜΌταν λειτουργοῦσε ἢ τελοῦσε τίς ἄλλες ἀκολουθίες, ἦταν τόση ἡ ἔξαρσις του, ὥστε ὁ χῶρος τοῦ ναοῦ γινόταν ἀπτὰ ἓνα μὲ τὴν ἄνω Ἐκκλησίαν. Τὸ κήρυγμά του, ἀπλό, βγαλμένο ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴν καρδιά του, ἔφθανε ὡς τὰ κατάβαθα τῶν ψυχῶν. Ἄλλὰ ὁ λειτουργικὸς καὶ κηρυγματικὸς του λόγος δὲν ἔμενε λόγος. Συνεχιζόταν καὶ στὴν πρᾶξι. ἜΗ ἐνεργὸς ἀγάπη του δὲν εἶχε ὄρια. ἜΙδιαιτέρα

ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κλήρου στὸν ἐθνικὸ ἀγῶνα; ἜΌμως στὸ βωμὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας δὲν θυσιάστηκε τότε μόνον ὁ Γρηγόριος. Μιὰ βδομάδα ἀργότερα ἀπαγχονίζονταν ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Κύριλλος ὁ ΣΤ', πού ὅταν τὸν κρέμασαν κόπηκε τὸ σχοινὶ καὶ ἔφτιασαν ἄλλο βρόχο, κόπηκε κι' αὐτὸς καὶ τὸν κρέμασαν σὲ τρίτο, ἰσχυρότερο βέβαια. ἜἘπίσης ἀπαγχονίσθηκε ὁ πρωτοσύγκελλος τῆς Μητροπόλεως Ἀδριανουπόλεως καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἱερωμένοι, ὅπως ὁ ἐπίσκοπος Μυριοπόλεως, οἱ Μητροπολίται Ἀδριανουπόλεως, Δέρκων, Θεσσαλονίκης, Τυρνάβου καὶ ἄλλοι πολλοί. ἜΟ Πουκεβὶλ γράφει γιὰ τὴ Μονὴ τῆς Χίου, ὅτι διακόσιοι κληρικοὶ διήλθον ἐν στόματι μαχαίρας.

(Συνεχίζεται)

ΤΑΚΗΣ ΡΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ
Καθηγητῆς

συγκεντρωνόταν στους απόκληρους τῆς κοινωνίας, πού ἦταν πολλοὶ σ' ἐκείνη τὴν πόλι. Μέσα σὲ λίγο καιρό, ἀντιμετωπίζοντας ἀποτελεσματικὰ τὶς ἀντιδράσεις τοῦ «καλοῦ κόσμου», πού δὲν ἔννοοῦσε αὐτὴν τὴν προτίμησι, κατώρθωσε νὰ κτίσῃ ὀλόκληρο προάστιο γιὰ χάρι τους, ὅπου βρῆκαν κατοικία, ἐργασία καὶ κάθε ἄλλη ἱερὴ χαρὰ τῆς ζωῆς.

Ἡ φήμη του ἀπλώθηκε γρήγορα κι' ἔτσι ἀναγκαζόταν νὰ ταξιδεύῃ συχνά, γιὰ νὰ προσφέρῃ μὲ τὴ φωτεινὴ του παρουσία στήριξι, παρηγοριά, προτροπὴ στοὺς πιστοὺς. Βρίσκοντας συμπαραστασι στὸ ἔργο του, ἔχτισε καὶ σὲ ἄλλες πόλεις τέτοια προάστια, ἔδρυσε ἕνα πλῆθος ναῶν καὶ μοναστηριῶν καί, παράλληλα, σὰν λειτουργὸς καὶ κῆρυξ τοῦ Θείου Λόγου, σκορποῦσε γύρω του τὴ χάρι καὶ τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ. Τὸ ἔργο του τὸν ἀπασχολοῦσε τόσο, ὥστε δὲν εὔρισκε παραπάνω ἀπὸ τέσσερις ὥρες στὸ ἡμερονύκτιο γιὰ ὕπνο. Ὅπου πήγαινε, τὰ πλήθη συναγεῖρονταν. Ἡ ζωὴ του ἦταν πλέον ἕνα πνευματικὸ κι' ὑλικὸ θαῦμα, πού δόξαζε τὸν Θεό.

Σὲ λίγο, στὸ θαῦμα αὐτό, προστέθηκε καὶ τὸ θαῦμα μὲ τὴν πιὸ στενὴ ἔννοια. Τοῦ δόθηκε ξαφνικὰ ἀπὸ τὸν Κύριο ἡ χάρις νὰ κάνῃ καλὰ τοὺς ἀρρώστους. Μὲ τὴν προσευχὴ του, εὔρισκαν τὴν ὑγεία τοὺς ἀναριθμητοὶ ἄνθρωποι. Ἀκόμη κι' ἀπὸ μακριὰ ἔκανε τέτοια θαύματα, μερικὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα πιστοποιήσαν ἐπιφανεῖς γιαιτροί. Ἐτσι, ἡ φήμη του ἀπλώθηκε σὲ ὅλη τὴν ἀχανῆ χώρα του καὶ τέλος σὲ ὀλόκληρο τὸν κόσμο.

Ὁ π. Ἰωάννης κοιμήθηκε ἐν Κυρίῳ σὲ ἡλικία ὀγδόντα χρόνων, τὴν 20ῆ Δεκεμβρίου (παλαιὸ ἡμερολόγιο) τοῦ 1908, ἀναλίσκοντας ὡς τὴν τελευταία ὥρα τὸν ἑαυτό του στὴ διακονία τοῦ Κυρίου. Ἐνταφιάστηκε σ' ἕνα μικρὸ μοναστήρι, πού εἶχε ιδρύσει ὁ ἴδιος ἔξω ἀπὸ τὴν Πετρούπολη.

Μέσα σὲ ὅλη αὐτὴ τὴν ἀπερίγραπτη λειτουργικὴ, εὐαγγελιστικὴ καὶ ποιμαντικὴ ἀπασχόλησι, πού τοῦ ἀπορροφοῦσε ἐξαντλητικὰ τὸν χρόνο καὶ τὴν ἰκμάδα, ὁ π. Ἰωάννης εὔρισκε τὸν τρόπο νὰ γεμίζῃ καὶ πολλὰς σελίδες μὲ τὸ ὠραῖο, πνευματικὸ του γράψιμο. Τὰ βιβλία, πού μᾶς ἄφισε, δὲν εἶναι λίγα. Ἀνάμεσα σ' αὐτά, ξεχωριστὴ θέσι καταλαμβάνει ἕνα μὲ τὸν τίτλο «Ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ». Καθὼς παρατηρεῖ ἕνας ἀπὸ τοὺς νεωτέρους βιογράφους του, ὁ πρωτοπρεσβύτερος Ἀλέξανδρος Σεμένωφ-Τιάν-Σάνσκυ, ὑπάρχει ἀνάμεσα στὸ βιβλίον αὐτὸ καὶ στὸ ὁμότιτλον ἔργο τοῦ Νικολάου Καβάσιλα, τοῦ γνωστοῦ Βυζαντινοῦ μυστικοῦ συγγραφέως, «μιὰ ἐσωτερικὴ ὁμοιότης, γιὰτις κι' οἱ δυὸ συγγραφεῖς τονίζουσι ὅτι ἡ ἀληθινὴ χριστιανικὴ ζωὴ εἶναι ἀχώριστη ἀπὸ τὴ μυστηριακὴ ζωὴ. Γιὰ τὸν π. Ἰωάννη, ὁ ἱερεὺς ἀντλεῖ ὅλες του τὶς δυνάμεις κατὰ τὴ διάρκειαν τῆς τελέσεως τῆς Θ. Λειτουργίας καὶ τὸ ποιμαντικὸν κι' ὑπόλοιπον ἔργο του ἀπορρέει ἀπὸ τὸ ὅτι εἶναι οἰκονόμος

τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ». Τὸ «Ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ» κυκλοφόρησε, ἔδω καὶ κάμποσα χρόνια, σὲ ἑλληνικὴ μετάφρασι, κατωμένη ἀπὸ τὸν αἰδίδιμο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀμερικῆς Μιχαήλ, ποῦ ὡς γνωστὸν εἶχε σπουδάσει Θεολογία στὴ Ρωσία.

Ὁ π. Ἰωάννης, ὅπως ὅλοι οἱ ἀληθινοὶ Ἅγιοι, δὲν ἤξερε ἄλλο τρόπο συμπεριφορᾶς καὶ πολιτείας του, σὰν πιστοῦ καὶ σὰν ποιμένος, ἀπὸ ἐκεῖνον τῆς ἀγάπης. Μ' αὐτὸν ἀποκλειστικὰ τὸν τρόπο ἀνταποκρινόταν καὶ στὸ καθῆκον του νὰ εἶναι μάρτυς κι' ὑμνητὴς τῆς Ὁρθοδοξίας, τῆς μόνης ἀληθινῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, πάνω στὴ γῆ. Ἡ καρδιά του δὲν ἤξερε διακρίσεις ἀνάμεσα ὄχι μόνο στοὺς ὀρθοδόξους καὶ τοὺς ἑτεροδόξους, ἀλλὰ ἀκόμη κι' ἀνάμεσα στοὺς ὀρθοδόξους καὶ τοὺς ἀλλοθρήσκους. Γι' αὐτόν, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἦταν παιδιὰ τοῦ Θεοῦ, κι' ἀδελφία δικὰ του. Ἔτσι, ἔλυσε κοντὰ του, ἔλυε δηλαδὴ κοντὰ στὴν Ὁρθοδοξία, ὄχι μονάχα πλανεμένα μέλη της, ἀλλὰ καὶ ψυχές ποῦ δὲν ἀνῆκαν στὴ μάνδρα της. «Δὲν ἀρνιόταν τίς προσευχές του σὲ κανένα. Καὶ πολλοὶ ἑτεροδόξοι κι' ἀλλοθρήσκοι ζητοῦσαν τὴ βοήθειά του. Κι' ἐπέτρεπε σὲ Ἰουδαίους καὶ Μουσουλμάνους νὰ προσεύχωνται στὸν Θεὸ πλάι του».

Μὲ τὸ πλατύτατο, λοιπόν, τοπικὰ καὶ πνευματικὰ ἔργο του, μὲ τὴν ἀνοιχτόκαρδη πολιτεία του, ἀξίζει τὸν χαρακτηρισμὸ «ἐφημέριος τῆς οἰκουμένης».

Ὅχι λιγώτερο σωστὸς εἶναι ὁ χαρακτηρισμὸς, ποῦ τοῦ ἔδωσε ὁ ἐπιφανὴς μητροπολίτης Ἀντώνιος Χραποβίτσου, ὀνομάζοντάς τον, ἐξ αἰτίας τῆς βαθύτατα ὀρθοδόξου βιώσεώς του, ποῦ τὸν διέκρινε, «πασχάλιο ἱερέα». Γιατὶ ὁ π. Ἰωάννης, μὲ τὸν χαρωπὸ, ἱλαρὸ, φωτεινὸ του τρόπο ζωῆς θύμιζε ἀπ' ὅλες τίς πλευρὲς τὸ μεγαλύτερο γεγονός τῆς θείας οἰκονομίας, γύρω ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀναπτύσσεται τὸ ὀρθόδοξο βίωμα κι' ἀπὸ τὸ ὁποῖο παίρνει ὅλο τὸ νόημά της ἡ γλυκειὰ μας Ὁρθοδοξία: τὴν Ἀνάστασι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ἱεροκέρυκος Νικοπόλεως

ΛΟΓΟΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΟΡΤΑΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΜΝΗΜΑΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ

Ἐγκρίσει - εὐλογία τῆς Ἱ. Συνόδου
Τόμ. Α', σελ. 320

Πωλεῖται παρὰ τῷ συγγραφεῖ (Πρέβεζαν)
καὶ εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα. Δρχ. 60.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Σωτ. Κίτσου, Ἀρχιμ. ἱεροκήρυκος ἱερ. Μητροπόλεως Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως. Ὁ Ἱερέως, ὁ Ναὸς καὶ ἡ Κοινωνία, Ἀθῆναι 1963, Τύποις Ὀρθοσκευτικῆς καὶ Ἠθικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας.

Πρὸ ὀλίγων μηνῶν εἶδε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος τὸ ἀνωτέρω μνημονευόμενον πόνημα τοῦ π. Σωτηρίου Κίτσου. Ἐξετυπώθη εἰς τὸ τυπογραφεῖον τῆς Ὀρθοσκευτικῆς καὶ Ἠθικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας καὶ ἀποτελεῖ εὐρυτέραν ἐπεξεργασίαν τριῶν εἰσηγήσεων, τὰς ὁποίας ὁ συγγραφεὺς εἶχε κάμει ἐνώπιον ἰσαριθμῶν Ἱερατικῶν Συνεδρίων.

Ποιμαντικοῦ καὶ πρακτικοῦ ἐνδιαφέροντος τὸ ἔργον τοῦτο, προσφέρεται ὡς λαμπρὸν βοήθημα πρὸς τοὺς Ἱερεῖς καὶ τοὺς ἐν τῷ Ναῷ γενικῶς ἐργαζομένους. Καὶ τοῦτο, διότι μὲ σαφήνειαν, γνῶσιν ἀσφαλῆ τοῦ ἀντικειμένου, καὶ μὲ ἀγάπην πολλὴν ἐκθέτει τὰ προβλήματα τοῦ ἱερέως ἐν τῷ Ναῷ καὶ τῇ κοινωνίᾳ, παρέχων συγχρόνως—καὶ ἐδῶ ἐγκριταὶ ἡ ἀξία τοῦ ἔργου—, λεπτομερεῖς ὁδηγίας περὶ τοῦ πῶς πρέπει νὰ ἐνεργῇ ἐν τῷ Ναῷ καὶ πῶς νὰ φροντίζη αὐτόν. Τόσον ἀκριβῆς καὶ λεπτομερῆς ἐργασία περὶ τῶν ἐν ἐν τῷ Ναῷ καθηκόντων τοῦ Ἱερέως, ὡς καὶ περὶ τῶν καθόλου προβλημάτων τῶν ἰ. ἀκολουθιῶν σχεδὸν δὲν ὑπῆρχε, ἂν καὶ πολλὰ ἔχουν σχετικῶς γραφῆ. Τοῦτο δὲ ἀκριβῶς προσδίδει ἰδιάζουσαν ἀξίαν εἰς τὴν προσεγμένην προσφορὰν τοῦ π. Σωτηρίου, ὅστις μάλιστα ἀνά πᾶν βῆμα, πρὸς κατοχύρωσιν τῶν ἀπόψεών του, παραθέτει πλῆθος κανόνων Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων, ὡς καὶ πάμπολλα πατερικὰ καὶ δὴ ἀγιογραφικὰ χωρία.

Σ.Γ.Π.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΑΜΟΥ ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ

ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ

ΤΟΜΟΙ 1-5

ΕΚΑΣΤΗ ΣΕΙΡΑ ΔΡΧ. 300

Πωλοῦνται εἰς τὰ Γραφεῖά μας, ἀποστέλλονται δὲ καὶ ταχυδρομικῶς ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἀπὸ 15.9.1964 ἕως 15.10.64 ἐχορηγήθησαν παρὰ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. αἱ κάτωθι συντάξεις καὶ ἐφ' ἅπαξ βοηθήματα.

Αἰδεσιμ. Τσιλιμπάρην Ἀλέξανδρον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κερκύρας καὶ Παζῶν, β' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1081. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 33.957,50.—Αἰδεσιμ. Χριστοδουλόπουλον Τρ., Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 965. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 23.331.—Αἰδεσιμ. Παπαθεοδώρου Ἰωάννην, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 636. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 27.718.—Αἰδεσιμ. Σάχαν Ἡ Σάκκων Ἀνανίαν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κερκύρας, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 662. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 23.908.—Αἰδεσιμ. Παππᾶν Ἀθανάσιον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 750. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 23.728. Αἰδεσιμ. Παπαηλιοῦ Ἡλίαν, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, β' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1081. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 34.242.—Αἰδεσιμ. Καραντῖνον Ἰωάννην, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καστορίας, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 965. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 33.300.—Αἰδεσιμ. Παπαδόπουλον Μιχαήλ, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φλωρίνης, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 826. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 23.915. Πρεσβυτέραν Κωνσταντῶ Παπακωνταντίνου Ἡ Παπαστεφάνου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δρυϊνουπόλεως, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 696. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 23.683.—Πρεσβυτέραν Μαρίαν Ν. Πάνδη, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κερκύρας, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 600. Ἐφ' ἅπαξ 23.363.—Πρεσβυτέραν Γραμματῶ Γ. Ἀγγελᾶκη, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μαρωνας, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 600. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 33.102.—Πρεσβυτέραν Μαρίαν Χατζάρα, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀργολίδος, β' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 764. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 33.787.—Πρεσβυτέραν Λαμπρινὴν Γ. Νάτσιου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 755. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 22.634.—Αἰδεσιμ. Σιαπάτην Ἀπόστολον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἄρτης, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1191. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 28.720.—Αἰδεσιμ. Κτενίδην Βασίλειον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φιλίππων καὶ Νεαπόλεως, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 801. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 23.427.—Πρεσβυτέραν Ἀργυρᾶ Χ. Κατσαοῦνη Ἡ Κατσαγούνη, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 620. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 23.344.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Φέρεται εἰς γνῶσιν τῶν ἐνδιαφερομένων, ὅτι ἡ χορήγησις στεγαστικῶν δανείων πρὸς τοὺς ἠσφαλισμένους τοῦ ΤΑΚΕ ἔχει ἀνασταλῆ λόγῳ ἐξαντλήσεως τῶν πρὸς τοῦτο διαθεσίμων, αἱ ὑποβληθεῖσαι δὲ αἰτήσεις θέλουσιν ἐξετασθῆ ὀψέποτε ἤθελεν ἀρχίσει ἡ ἐπαναχορήγησις τῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1963 ὑποβληθείσας αἰτήσεις μικροδανείων, αὗται θὰ ἱκανοποιηθοῦν οὐχὶ ἐπὶ ὀλοκλήρῳ τοῦ αἰτούμενου ποσοῦ, κατὰ σειρὰν προτεραιότητος, καὶ ἀναλόγῳ τῶν ἀναγκῶν, ὧν ἐπικαλεῖται ἕκαστος, εἰ μὴ κριθεῖσαι δὲ θὰ ἐξετασθοῦν ὀψέποτε ἤθελεν χορηγηθῆ Ἐκ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

Π ρ ό ς

Τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις καὶ Ἐπισκοπὰς
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἐχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν ὅτι, ὡς διεπιστώθη ἐκ τῶν κατὰ καιροὺς γενομένων ἐλέγχων τῶν Μητροπολιτικῶν Γραφείων παρ' ὑπαλλήλων τοῦ Τ.Α.Κ.Ε., διὰ τὴν τήρησιν τῶν περὶ κληρικοσῆμων διατάξεων τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ἔνια Μητροπολιτικά Γραφεῖα ἐγκρίνουσι τοὺς ἀπολογισμοὺς τῶν Ἱ. Ναῶν χωρὶς οὗτοι νὰ συνοδεύωνται ὑπὸ τῆς ἐκθέσεως τοῦ λογιστοῦ περὶ τοῦ ὅτι οἱ ἀπολογισμοὶ ἔχουσι νομίμως χαρτοκληρικοσημανθῆ, ὡς τοῦτο ρητῶς ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 2 παρ. 2 τοῦ Α.Ν. 536/45 ἔχοντος ἐπὶ λέξει ὡς ἑξῆς: «Ἡ εἰσαγωγή πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον τοῦ ἀπολογισμοῦ δέον νὰ συνοδεύηται ἀπαραιτήτως δι' ὑπευθύνου ἐγγράφου ἐκθέσεως τοῦ γραμματέως, ὅτι ἐτηρήθησαν οἱ νόμιμοι διατυπώσεις, ὡς πρὸς τὴν κανονικὴν ἐπικόλλησιν ἐπὶ τῶν ἀποδείξεων τῶν πληρωμῶν τῶν Ἱ. Ναῶν τοῦ τε χαρτοσῆμου καὶ κληρικοσῆμου καὶ τῶν ἐνήμων τῆς Ἀποστολ. Διακονίας» (Νομοθεσία περὶ ἐνοριῶν καὶ Τ.Α.Κ.Ε. σελὶς 31).

Ἐπίσης διεπιστώθη ὅτι ἔνιοι τῶν ἐφημερίων δὲν ἐπικολῶσιν ἀμέσως, ὡς ὁ Νόμος ἐπιτάσσει, τὸ τρίδραχμον κληρικόσημον εἰς τὸ παρ' αὐτῶν τηρούμενον «Βιβλίον Πρωτοκόλλου αἰτήσεων».

Τούτων κατόπιν ἐπιβάλλεται ὅπως πρὸς περιφρούρησιν τῶν συμφερόντων τοῦ Τ.Α.Κ.Ε., τὰ ὁποῖα μεγάλως παραβλάπτονται ἐκ τῶν τοιούτων παραλείψεων, ὅπως ἄφ' ἑνὸς ἐπιστηθῆ ἡ προσοχὴ τῶν κ.κ. Γραμματέων διὰ τὴν τήρησιν τῆς ἀνωτέρω διατάξεως περὶ ἀπολογισμῶν πρὸς αὐτὸ τοῦτο ἄλλως τε τὸ συμφέρον τῶν Μητρ. Συμβουλίων, διότι πρόκειται περὶ ἐφαρμογῆς νόμου καὶ ἄφ' ἑτέρου ὅπως ἀνατεθῆ εἰς μέλος τοῦ Τοπικοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ἢ τοὺς κ.κ. Ἀρχιερατικούς Ἐπιτρόπους ἢ ἕτερον πρόσωπον θεωρούμενον κατὰ τὴν κρίσιν ὑμῶν κατάλληλον, ἵνα ἀπαξ τοῦλάχιστον τοῦ ἔτους εἰδοποιῆ τοὺς αἰδεσιμωτάτους ἐφημερίους καὶ προσαγάγῃσιν τὰ Βιβλία Πρωτοκόλλου πρὸς θεώρησιν παρ' αὐτῶν τούτων.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ πληροφοροῦμεν, ὅτι πᾶσαι αἱ ἀποδείξεις πληρωμῆς τῶν Ἱ. Ναῶν ἀσχετῶς ποσοῦ, ὑπόκεινται εἰς κληρικόσημον 1 ο/ο.

Μετὰ τιμῆς

Ὁ Διευθύνων Σύμβουλος
Καθηγ. Π. ΣΤΕΡΙΩΤΗΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἰδεσιμ. Χατζηγιαννάκην Νικηφόρον, Δελιανά-Κισάμου Κρήτης. Ἐστάλησαν ὑμῖν τὰ ἀπὸ 1.8.64 ἕως νῦν κυκλοφορήσαντα τεύχη καθὼς καὶ οἱ «Περὶ ἱερωσύνης λόγος τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου». Ἐνεγράφητε δὲ εἰς τὰ παρ' ἡμῖν συνδρομητολόγια. Κύριον Δημήτριον Ροντογιάννην, Καθηγητὴν Πρέβεζαν. Ἐστάλη ὑμῖν τὸ ἐν λόγῳ τεῦχος καὶ θὰ λάβητε τὰ προσεχῆ τεύχη. Εὐχαριστοῦμεν. — Αἰδεσιμ. Καντιᾶν Γεώργιον, Κορώνην Μεσσηνίας. Ἐγένετο ἡ μεταβολὴ εἰς τὴν διεύθυνσιν σας. — Αἰδεσιμ. Δασκαλόπουλον Τιμόθεον.

Ἄγρινον. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας. — Πανοσ. Ἀρχιμ. Ἀφθονίδην Ἀνάργυρον, Ἱεροκήρυκα, Σιάτισταν Κοζάνης. Ἐνεγράφητε εἰς τὰ περιοδικὰ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καὶ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» — Πανοσ. Βαζούραν Ἀντώνιον, Συνοικισμὸν Ἀγ. Νικολάου Ἀγρινίου. Ἐτακτοποιήθη ἡ διεύθυνσίς σας καὶ σᾶς παρακαλοῦμεν ὅπως μᾶς ἀποστείλῃτε κατάλογον τῶν μὴ ληφθέντων τευχῶν τοῦ ἔτους 1964 διὰ νὰ σᾶς τὰ ἀποστείλωμεν. — Αἰδεσιμ. Φελένην Εὐάγγελον Πτελέαν Βάλτου. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας μερίμνη τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς σας. — Αἰδεσιμ. Καγιᾶν Χριστοφόρον Ἐλαιόφυτον Ἀγρινίου. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας μερίμνη τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς σας. — Αἰδεσιμ. Δ. Κουρκουτᾶν. Βέργαν Καλαμῶν. Σᾶς ἀπεστέλλομεν τὸ βιβλίον. — Αἰδεσιμ. Ρουμᾶναν Γεώργιον, Περίτσιον Χατζῆ Μεσσηνίας. Σᾶς ἀποστέλλομεν τὰ τεύχη ἐκ νέου.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ἡ Χριστιανικὴ πρόνοια φυλακῶν (Δ'). — **Φ. Κόντογλου**, Ὁ μῦθος τοῦ χταποδιοῦ κι' ἡ Ἑλλάδα. — **Θεοδόση Σπεράντσα**, Ὁ Θανάσης Διάκος. — **Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Καλύβα**, Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος, Κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοί. — Ὁρησκευτικὲς καὶ ἠθικὲς μελέτες τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν **Νεκταρίου Αἰγίνης**, «Γνώρισε τὸν ἑαυτὸ σου». Ἀπόδοση **Θεοδόση Σπεράντσα**. — **Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη**, Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὡς κήρυξ τῆς ἀγάπης (Τέλος). — **Βασ. Ἡλιάδη**, Μία ἐπίσκεψις στοὺς βράχους τῶν Μετεώρων. Συγκινητικὴ συγκέντρωσις στὴ Μονὴ τοῦ Βαρλαάμ. — «Φιλοθέου Ἀδολεσχίας» μέρος τέταρτον. Ψυχωφελεῖς ἐπιστάσεις ἀπὸ τοὺς «Ἀριθμούς», ὑπὸ **Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως**. Ἀπόδοση **Θεοδόση Σπεράντσα**. — **Τάκη Ροντογιάννη**, Ἡ συμβολὴ τοῦ Κλήρου στὰ χρόνια τῆς δουλείας. — **Βασ. Μουστάκη**, Ὁ «Ἐφημέριος τῆς Οἰκουμένης», Ἰωάννης ὁ ἐν Κροστάνδη. — Βιβλιοκρισία. — Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. — Ἀλληλογραφία.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
 Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
 Ὅδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι - Τηλ. 227.689.

Τύποις : Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα — ΤΣΙΡΩΝΗ — Τηλ. 533.805

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου: Γ. Σ. Χρυσάφης, Ἰασωνίδου 22, Σούρμενα